

Eierbeskatning og utflytting i Norge

En kvalitativ studie av eierbeskatningens betydning for skattemessig emigrasjon blant formuende nordmenn og økonomiske konsekvenser av utflytting

Anders Moldestad og William Birkeland

Veileder: Tormod Torvanger

Masteroppgave i regnskap og revisjon

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i Regnskap og Revisjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer innestår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

I denne masterutredningen har vi studert utflyttingstrenden blant formuende nordmenn gjennom en kvalitativ studie med semistrukturerte intervjuer. Bakgrunnen for utredningen var å undersøke eierbeskatningens betydning for skattemessig utflytting og de økonomiske konsekvensene utflyttingstrenden har for verdiskaping i norsk næringsliv. Respondentene er delt inn i tre grupper; formuende nordmenn bosatt i Norge, skatteadvokater og samfunnsøkonomer.

Utredningen indikerer at dagens eierbeskatning har sentral betydning for formuende nordmenns beslutning om å emigrere. Funnene peker på formuesskatten og dens nåværende virkeområde som den fremste utfordringen knyttet til utflytting i dagens skattesystem. Mer presist fremstår kombinasjonen av skatt på formue og utbytte å ha særlig betydning for utflytting til skattegunstige jurisdiksjoner. Til tross for at formuesskatten synes å ha et viktig politisk formål i skattesystemet, reiser den pågående utflyttingstrenden tvil om skattens reelle bidrag til det norske samfunnet.

Våre estimater for utflyttede individer i 2022 og 2023 viser et direkte tap i skatteinntekter fra formuesskatt på om lag 1,45 mrd. kroner, noe som tilsvarer 4,8 % av regjeringen samlede anslag for 2023. Dersom formuesskatten finansieres gjennom utbytte, resulterer dette i et ytterligere tap i skatteinntekter fra utbytteskatt på 0,9 mrd. kroner. I tillegg til et direkte tap i skatteproveny, indikerer funn at utflyttingstrenden kan ha negative konsekvenser for fremtidig verdiskaping i Norge på lengre sikt. Her fremstår risikoen for reduserte investeringer i norsk næringsliv, virkningene på sysselsetting og tap av humankapital som de fremste samfunnsøkonomiske konsekvensene. Et interessant funn er at eierbeskatningen i Norge gjør det krevende å beholde, utvikle og rekruttere humankapital. Dagens eierbeskatning virker særlig krevende for gründere av oppstartsvirksomheter hvor tilgangen på likviditetsmidler er en hindring for å betjene formuesskatt på arbeidende kapital.

Utredningen viser videre at regjeringens varslede innføring av skatt på privat konsum i seg selv ikke vil bli en avgjørende faktor for beslutningen om å emigrere. For å motvirke utflyttingstrenden finner vi at en reduksjon i formuesskatt er nødvendig. I denne sammenheng er forslaget om økt selskapsskatt for å innhente tapte skatteinntekter ved en reduksjon i formuesskatt gjennomgående blant respondentene.

Forord

Denne masterutredningen er skrevet som en avsluttende del av masterstudiet i regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole (NHH) høsten 2023. Utredningen utgjør 30 studiepoeng for hver av forfatterne.

Som utgangspunkt for masterutredningen hadde vi et overordnet ønske om å utforske en relevant problemstilling. Vår økende interesse for skatterett gjennom studieløpet, kombinert med temaets aktualitet og mye omtale i media, inspirerte oss til å utforske eierbeskatningens betydning for utflytting blant formuende nordmenn, samt økonomiske konsekvenser av utflyttingstrenden. Arbeidet med utredningen har vært tids- og ressurskrevende, men samtidig svært spennende og lærerikt. Utredningen har gitt oss verdifull innsikt i temaet og vi håper den kan være nyttig for å øke forståelsen om den pågående utflyttingstrenden hos andre.

Vi retter i første omgang en takk til vår veileder Tormod Torvanger ved institutt for regnskap, revisjon og rettsvitenskap. Tormods faglige ekspertise har resultert i gode samtaler, verdifulle innspill og konstruktive tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. Vi vil også rette en stor takk til respondentene som tok seg tid til å stille opp på intervju. Deres innspill har bidratt til et datagrunnlag som har vært helt essensielt for utredningen. Avslutningsvis ønsker vi å takke familie og venner for støtte og oppmuntrende ord gjennom denne akademiske reisen.

Norges Handelshøyskole

Bergen, desember 2023

Anders Moldestad

William Birkeland

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
FORORD	3
INNHOLDSFORTEGNELSE	4
1. INNLEDNING	7
1.1 UTREDNINGENS AKTUALITET	7
1.2 FORMÅL OG PROBLEMSTILLING	8
1.3 STRUKTUR OG OPPBYGGING	9
2. TEORI	10
2.1 OM SKATT OG SKATTESYSTEMER.....	10
2.1.1 <i>Generelt om skatt</i>	10
2.1.2 <i>Skattesystemer</i>	10
2.1.3 <i>Skatter og avgifter i Norge</i>	12
2.2 NÆRMERE OM EIERBESKATNING.....	13
2.2.1 <i>Formuesskatt</i>	13
2.2.2 <i>Beskatning av utbytte og eierandeler</i>	16
2.2.3 <i>Selskapsskatt</i>	17
2.2.4 <i>Utflyttingskatt</i>	18
2.2.5 <i>Skatt på privat konsum (Monsterskatt)</i>	20
2.2.6 <i>Norske skattereformer</i>	21
2.3 INTERNASJONAL BESKATNING	24
2.3.1 <i>Internasjonal dobbeltbeskatning</i>	24
2.3.2 <i>Nærmere om skatteavtaler</i>	24
2.3.3 <i>Sveits som skattejurisdiksjon for fysiske personer</i>	25
2.4 SKATTEMESSIG BOSTED OG UTFLYTTING	26
2.4.1 <i>Skattemessig bosted</i>	26
2.4.2 <i>Norsk internrett – Skatteplikt til Norge og utflytting</i>	26
2.4.3 <i>Skatteavtalen– Skattemessig bosted</i>	27
3. RELEVANT LITTERATUR OG FORSKNING	28
3.1 UTFLYTTINGSTRENDER OG SKATTEØKONOMISKE KONSEKVENSER	28
3.2 MOTIVET FOR UTFLYTTING	30
3.3 BALANSEN MELLOM EIERBESKATNING OG SELSKAPSSKATT I NORGE.....	31
4. METODE	33
4.1 FORSKNINGSTILNÆRMING	33
4.1.1 <i>Valg av forskningsmetode</i>	33

4.2 DATAINNSAMLING.....	34
4.2.1 Intervju.....	34
4.2.2 Dokumentanalyse.....	35
4.2.3 Utvalg.....	36
4.3 DATANALYSE.....	37
4.3.1 Transkribering.....	37
4.3.2 Tematisk analyse.....	38
4.4 FORSKNINGSKVALITET OG ETIKK.....	38
4.4.1 Validitet.....	38
4.4.2 Reliabilitet.....	39
4.4.3 Forskningsetikk.....	40
5. FUNN.....	41
5.1 UTFORDRINGER VED UTFLYTTING I DET NORSKE SKATTESYSTEMET.....	41
5.2 SKATTEØKONOMISKE KONSEKVENSER AV UTFLYTTING.....	42
5.3 SAMFUNNSØKONOMISKE KONSEKVENSER.....	43
5.3.1 Investeringer.....	43
5.3.2 Sysselsetting.....	44
5.3.3 Tap av humankapital.....	45
5.3.4 Eiere av oppstartsvirksomheter.....	47
5.4 SKATT PÅ PRIVAT KONSUM (MONSTERSKATT).....	49
5.5 SKATTERETTLIGE INSENTIVER FOR Å MOTVIRKE UTFLYTTINGSTRENDEN.....	50
6. DISKUSJON.....	52
6.1 UTFORDRINGER VED UTFLYTTING I DET NORSKE SKATTESYSTEMET.....	52
6.2 SKATTEØKONOMISKE KONSEKVENSER AV UTFLYTTING.....	53
6.3 SAMFUNNSØKONOMISKE KONSEKVENSER.....	54
6.3.1 Investeringer.....	54
6.3.2 Sysselsetting.....	56
6.3.3 Tap av humankapital.....	58
6.3.4 Eierbeskatningens påvirkning på eiere av oppstartsvirksomheter.....	61
6.4 MONSTERSKATTENS PÅVIRKNING PÅ UTFLYTTING.....	65
6.5 SKATTERETTLIGE INSENTIVER FOR Å MOTVIRKE UTFLYTTINGSTRENDEN.....	66
7. AVSLUTNING.....	69
7.1 BEGRENSNINGER VED UTREDNINGEN.....	69
7.2 FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING.....	70
7.3 KONKLUSJON.....	71
8. LITTERATURLISTE.....	73
9. VEDLEGG.....	83

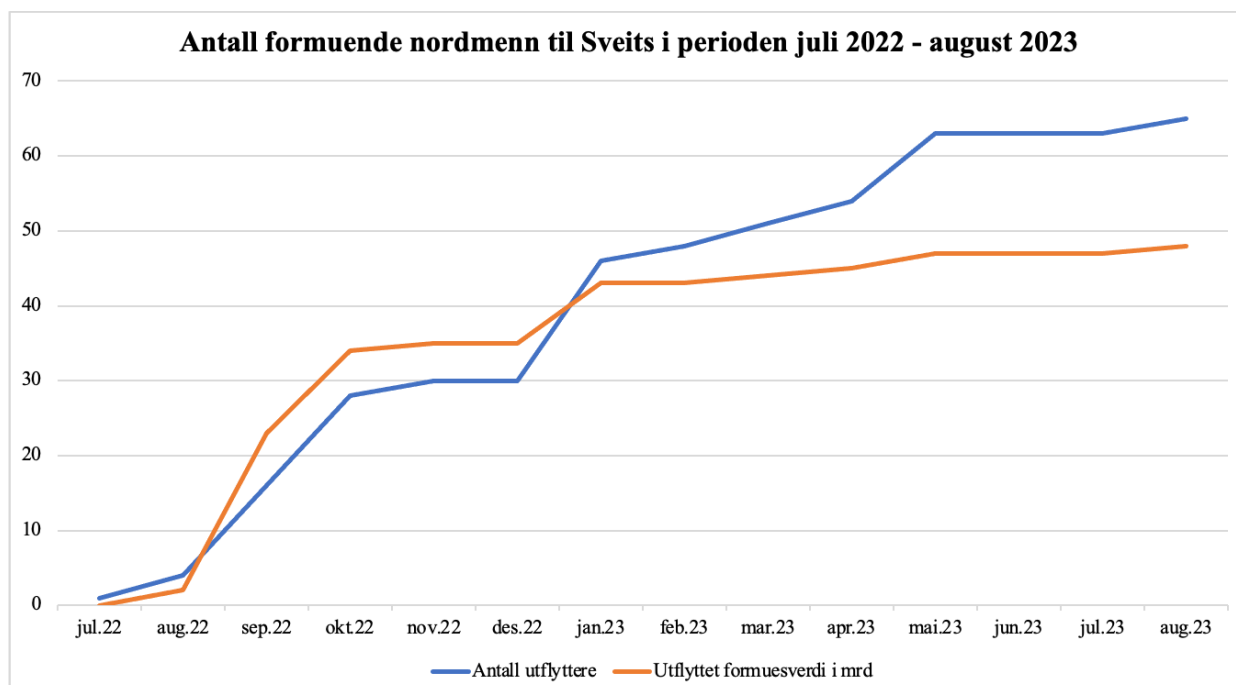

9.1 VEDLEGG 1: INFORMASJONSSKRIV	83
9.2 VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE - FORMUENDE NORDMENN BOSATT I NORGE	86
9.3 VEDLEGG 3: INTERVJUGUIDE – SKATTEADVOKATER	87
9.4 VEDLEGG 4: INTERVJUGUIDE – SAMFUNNSØKONOMER.....	88

1. Innledning

1.1 Utredningens aktualitet

Siden høsten 2022 har Norge vært vitne til en økende trend i utflytting blant formuende nordmenn. Flere av landets rikeste har siden da pakket kofferten og tatt med seg store formuesverdier til andre jurisdiksjoner. Trendens utstrakte omtale i media indikerer at mange av utflyttingene er skattemotiverte og at den norske eierbeskatningen fremstår som et sentralt motiv. Den markante økningen har ledet til en omfattende debatt om sammenhengen mellom utflytting blant formuende nordmenn og skattebelastningen for norske eiere. En sentral begivenhet i forhold til denne utviklingen er overgangen fra Solberg- til Støre-regjeringen, som førte til en rekke skjerpelser. Som følge av skattegunstige ordninger og skatteavtaler har Sveits vært den foretrukne skattejurisdiksjonen for mange av utflytterne. Figur 1.1 illustrerer antall formuende nordmenn som har flyttet til Sveits i perioden juli 2022 til august 2023 basert på tall fra Dagens Næringsliv (Solberg, Trumpy, Mikalsen, Bakken & Feratovic, 2023). Basert på formuesverdier fra 2021 har 65 utflyttere tatt med seg skattepliktige formuer på om lag 48 milliarder kroner ut av landet.

Figur 1.1: Antall formuende nordmenn til Sveits fra juli 2022 til august 2023 (Solberg et al., 2023)

Tall fra Finansavisen indikerer at trenden har vedvart utover høsten og at det i perioden juli til midten av oktober i år har kommet 50 nye nordmenn til Sveits (Grini, 2023a). Samtidig er utflytterne nå gjerne mindre profilerte og formuende enn før.

Utflyttingen blant kapitalsterke nordmenn til skattegunstige jurisdiksjoner belyser ikke bare en personlig økonomisk beslutning blant utflytterne, men også en nasjonal utfordring knyttet til norsk økonomi og skattepolitikk. Utflytterne tar med seg betydelige formuesverdier og resulterer i et direkte tap i skatteinntekter for den norske stat. Dette reiser videre spørsmål om de påfølgende samfunnsøkonomiske konsekvensene kapitalflukten har på lengre sikt, både i form av økonomi og verdiskaping. Utviklingstrenden har utløst en omfattende debatt blant formuende individer, skatteadvokater, akademikere og politikere om det nåværende skattenivået for norske eiere. Kompleksiteten av å utforme et rettferdig skattesystem samtidig som formuende nordmenn forblir i landet, understreker aktualiteten av å belyse sammenhengen mellom utflyttingstrenden og den norske eierbeskatningen.

1.2 Formål og problemstilling

Gjennom denne masterutredningen er formålet å bidra til empiri i den pågående debatten om eierbeskatning og utflytting blant formuende nordmenn i Norge. Vi søker å gi innsikt om eierbeskatningens betydning for emigrasjon og underliggende utfordringer i det norske skattesystemet i dag knyttet til utflytting, samt gi dypere forståelse om de langsiktige økonomiske konsekvensene dette medfører. Videre ønsker vi å kartlegge hvilke skatterettslige tiltak et utvalg av relevante respondentgrupper anser som nødvendig for å motvirke utflyttingstrenden. På bakgrunn av ovennevnte formål har vi utarbeidet følgende problemstilling:

«Hvilken betydning har dagens eierbeskatning for skattemessig emigrasjon blant formuende nordmenn, og hvilke økonomiske konsekvenser har utflytting for Norge på lengre sikt?»

For å besvare problemstillingen har vi gjennomført en kvalitativ casestudie ved semi-strukturerte dybdeintervjuer og dokumentanalyser. Utredningen tar utgangspunkt i et teoretisk grunnlag basert på relevant skatteteori, skatteregler, rapporter, artikler og tidligere forskning.

1.3 Struktur og oppbygging

Oppgaven er inndelt i syv kapitler hvor innledningen presenterer utredningens formål og aktualitet, samt valg av problemstilling. Videre redegjøres det for relevant teori og beskatningsregler. Deretter fremlegges relevant litteratur og forskning som allerede er utarbeidet om temaet. I kapittel 4 redegjøres det for den metodiske tilnærmingen som benyttes. I kapittel 5 presenteres funn fra dybdeintervjuene før den påfølgende diskusjonen i kapittel 6. Avslutningsvis presenteres utredningens konklusjon, samt begrensninger ved utredningen og forslag til videre forskning.

2. Teori

2.1 Om skatt og skattesystemer

2.1.1 Generelt om skatt

Skatt defineres som pengeytelser det offentlige krever av fysiske og juridiske personer uten at det gis spesifikt vederlag for ytelsen (Brudvik, 2017, s.37). Regjeringens formål ved skatte- og avgiftsreguleringer er å finansiere offentlige tjenester og velferdsordninger som helsetjenester, utdanning og samferdsel som skal sikre gode vilkår både privat og i norsk næringsliv (Skatteetaten, 2023a). Videre har skatter og avgifter også ikke-fiskale formål som et middel i økonomisk politikk, konjunkturer og miljø. Tradisjonell skatt som en ensidig ytelse innebærer at det ikke er noen direkte sammenheng mellom det skattyter betaler i skatt, og det skattyter mottar av det offentlige. Uavhengig av skattepliktig inntekt kan allmennheten dra nytte av de skattefinansierte offentlige ordningene da dette er fellesgoder som er tilgjengelig for alle (Fallan, 2021, s. 26). Skatter kan variere basert på forskjellige faktorer som inntekt, eiendom og forbruk og deles således inn i to ulike kategorier, direkte og indirekte skatter. Inntekts- og formuesskatt er eksempler på direkte skatter som tilordnes den enkelte skattyter. Indirekte skatter knyttes ofte til handlinger og ikke direkte til skattyter, eksempelvis merverdiavgift på varer og tjenester.

2.1.2 Skattesystemer

Et skattesystem omhandler settet av lover, regler og forskrifter som en myndighet implementerer for å fastsette, innsamle og administrere skatter. Systemet danner rammeverket for hvor og hvordan skatteinntekter genereres, samt hvordan midlene brukes for å finansiere offentlige utgifter. I 2021 nedsatte Solberg-regjeringen et skatteutvalg for å foreta en helhetlig gjennomgang av det norske skattesystemet. Høsten 2022 presenterte skatteutvalget ved Ragnar Torvik deres perspektiver for fremtidens skatte- og avgiftssystem gjennom NOU 2022:20 - *Et helhetlig skattesystem*. Her fremheves viktigheten av et nøytralt og oversiktlig skattesystem basert på få hovedmål (NOU 2022:20, s.15). Skattesystemet skal videre bidra til vekst og verdiskaping gjennom gode rammebetingelser som fremmer konkurransedyktige vilkår og investeringer. Dette belyser viktigheten av et bredt og effektivt skattesystem slik at det samfunnsøkonomiske tapet begrenses (Finansdepartementet, 2022a).

Et skattesystem gir opphav til en rekke økonomiske, etiske og politiske utfordringer som må hensyntas (Fallan, 2021, s. 33). Fra et økonomisk perspektiv er skatt et viktig instrument i finanspolitikken for å påvirke forbrukeratferd og verdiskaping i samfunnet. Eksempelvis vil et stabilt skattesystem skape insentiver til investeringer da det reduserer usikkerheten ved investeringen (Brudvik, 2017, s. 40). Skattesystemer har også en etisk og politisk dimensjon som skal bidra til å redusere sosiale ulikheter og ivareta prinsippet om skattlegging etter evne. Skatteutvalget understreker viktigheten av skattesystemets rolle i politikken og det argumenteres for at skattepolitikken bør utformes etter hovedmål om å finansiere offentlige utgifter, omfordele inntekt og formue, samt korrigere markedssvikt (NOU 2022:20, s. 82).

Å etablere et skattesystem som ivaretar hovedmålene uten å gå på bekostning av hverandre kan være krevende. Fallan har etablert overordnede prinsipper for å oppnå et effektivt og rettferdig skattesystem som hensyntar økonomiske, etiske og politiske utfordringer (Fallan, 2021, s. 33-34). Her fremmes viktigheten av rettferdighet gjennom skatteevneprinsippet og at skattebyrden skal omfordeles etter skattyters økonomiske bæreevne. Et skattesystem kan ha ulik grad av omfordeling og valg av system avhenger av de utfordringene som lovgiver skal behandle. Her skilles det mellom flate, progressive og regressive skattesystemer. I et flatt system er marginals-katten¹ alltid lik gjennomsnittskatten². Her betaler alle den samme andelen av inntekten i skatt uavhengig av inntektsnivå og inntektssammensetning (NOU 1999:7, s. 8). I et progressivt skattesystem står omfordeling sentralt og hvor marginals-katten er større eller lik gjennomsnittskatten på alle inntektsnivåer. Dette medfører at individer med høy inntekt betaler en større andel i skatt enn de med lavere inntekt. Eksempelvis er formuesskatten et omfordelende virkemiddel for å sikre progressivitet da den kun pålegges formuende individer. Motsatt innebærer et regressivt skattesystem at betalt skatt øker mindre enn proporsjonalt med inntektene (NOU 2009:10, s. 17). Regressiv skatt kan således være et virkemiddel for å gi insentiver til å kjøpe av varer og tjenester.

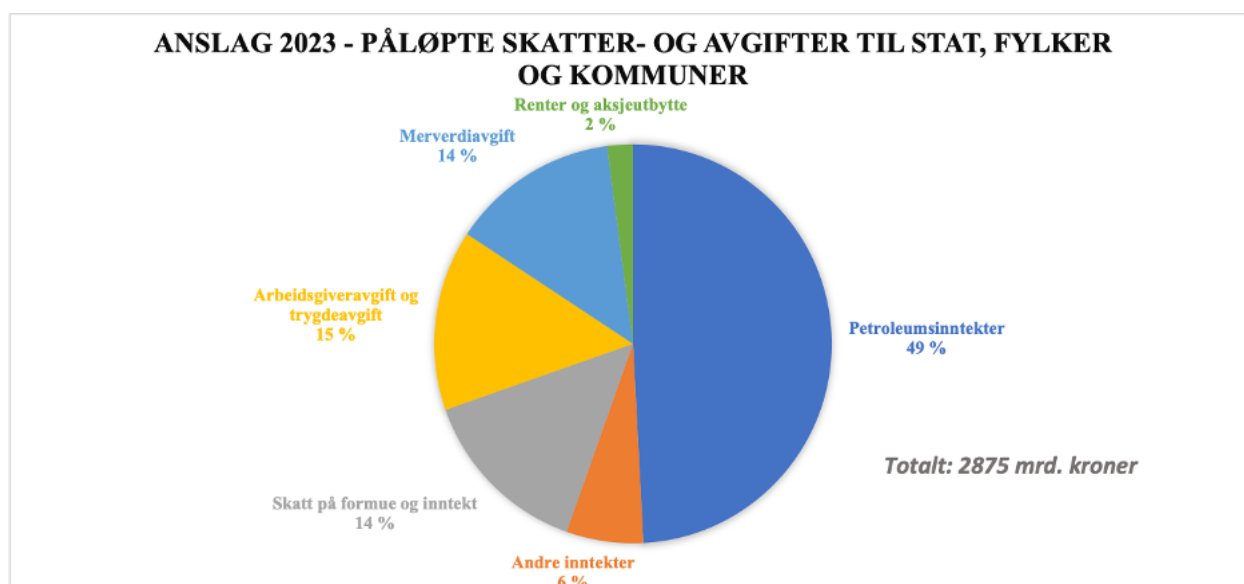
¹ Marginals-katt – Skatten på den siste opptjente kronen

² Gjennomsnittskatt – Samlet skatt i prosent av samlet inntekt

2.1.3 Skatter og avgifter i Norge

Skattesystemet i Norge reguleres i hovedsak av skatteloven - lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt. Gjeldende lov trådte i kraft 01.01.2000.

I Norge benyttes det et dualt skattesystem ved beskatning av inntekter (NOU 2022:20, s. 186). Arbeidsinntekter skattlegges progressivt og øker med størrelsen på inntektene, mens kapitalinntekter beskattes flatt og med lavere sats. Det samlede skatte- og avgiftsnivået i Norge er i dag høyere enn gjennomsnittet i OECD³ og skatteinntektene har siden 1985 utgjort mellom 38 og 44 % av bruttonasjonalprodukt (Finansdepartementet, 2022b, s. 47). Figur 2.1 viser samlet anslag for påløpte skatter og avgifter til stat, fylkeskommuner og kommuner i Norge i statsbudsjettet for 2023.

Figur 2.1: Skatter- og avgifter til stat, fylker og kommuner i 2023 (Finansdepartementet, 2022b)

Samlet anslag utenom lånetransaksjoner⁴ utgjør 2 875 mrd. kroner hvor av petroleumsinntekter utgjør den største andelen med om lag 1 413 mrd. kroner i skatteproveny. Til sammenligning utgjør 2024-anslaget 2 378 mrd. kroner og viser til en nedgang på 17 % fra året før (Finansdepartementet, 2023a). I 2023 og 2024 estimerer Finansdepartementet inntekter fra formuesskatt på henholdsvis 30 og 31 mrd. kroner (Finansdepartementet, 2023b, s. 83). Formuesskatten utgjør således en lav andel av samlet skatteproveny i begge årene.

³ OECD - Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling

⁴ Lånetransaksjoner – Opptak og utlån relatert til statens finansieringsaktiviteter som ikke utgjør direkte inntekter

---

2.2 Nærmere om eierbeskatning

2.2.1 Formuesskatt

Formuesskatt i Norge

Formuesskatten i Norge reguleres av skatteloven kapittel 4. Lovens hovedregel fastsetter grunnlaget for plikten til å svare formuesskatt og verdsettelse av skattepliktig formue, jf. Skatteloven § 4-1. Av loven fremgår det at personlig skattyter plikter å svare formuesskatt av omsetningsverdien av skattyters eiendeler med økonomisk verdi med fradrag for gjeld, og fastsettes til omsetningsverdi per 1. januar i skattefastsettingsåret⁵ jf. § 4-1 (1). Eiendelene omfatter blant annet fast eiendom, løsøre og aksjer som verdsettes ved ulike metoder. Utgangspunktet er at eiendeler skal verdsettes til omsetningsverdi noe som skal reflektere skattyters skatteevne. §§ 4-10 til 4-18 viser derimot til verdsettelsesrabatter for enkelte eiendeler som reduserer skattemessig verdi på formuesobjektene. Eksempelvis er verdsettelsesrabatten for aksjer fastsatt til 20 % i 2023, jf. § 4-12. (1). I dag svares formuesskatt til stat og kommune med satser på henholdsvis 0,3 % og 0,7 % av nettoformue over bunnfradraget på 1,7 millioner kroner. Ved nettoformue over 20 millioner kroner utgjør skatt til staten 0,4 % og til sammen 1,1 % (Skatteetaten, 2023b).

Formålet med formuesskatt er å bidra til å dekke offentlig inntektsbehov og sikre et mer progressivt skattesystem gjennom omfordeling av inntekt og utjevning av forskjeller (NOU 2022:20, s. 255). Formuesbeskatning gir skattesystemet høyere grad av progressivitet sammenlignet med ren inntektsbeskatning og betales som en prosentandel når nettoformue overstiger bunnfradraget. Formuesskatten har derfor en viktig politisk betydning i skattesystemet.

I motsetning til inntektsbeskatning er formuesskatt en skatt på eiendeler som ikke er en direkte funksjon av inntektsnivå. Skatten er verken tilknyttet kontantstrøm eller realisasjon slik at forpliktelsen til å svare formuesskatt vil påløpe uavhengig av resultatet i virksomheten eller inntekt i den gitte perioden. Skattyter har dermed selv ansvar for å finansiere og frigjøre likvide midler for å oppfylle skatteforpliktelsene til tross for at det ikke nødvendigvis er samsvar mellom formuesverdi og betalingsevne på forfallstidspunktet (Austheim & Strøm-

---

⁵ Skattefastsettingsåret - Året etter inntektsåret hvor skattemelding skal leveres

Andresen, 2023). Dette kan skape likviditetsutfordringer og tvinge skattytere til å realisere midler eller redusere kapital i virksomheten man er eier i.

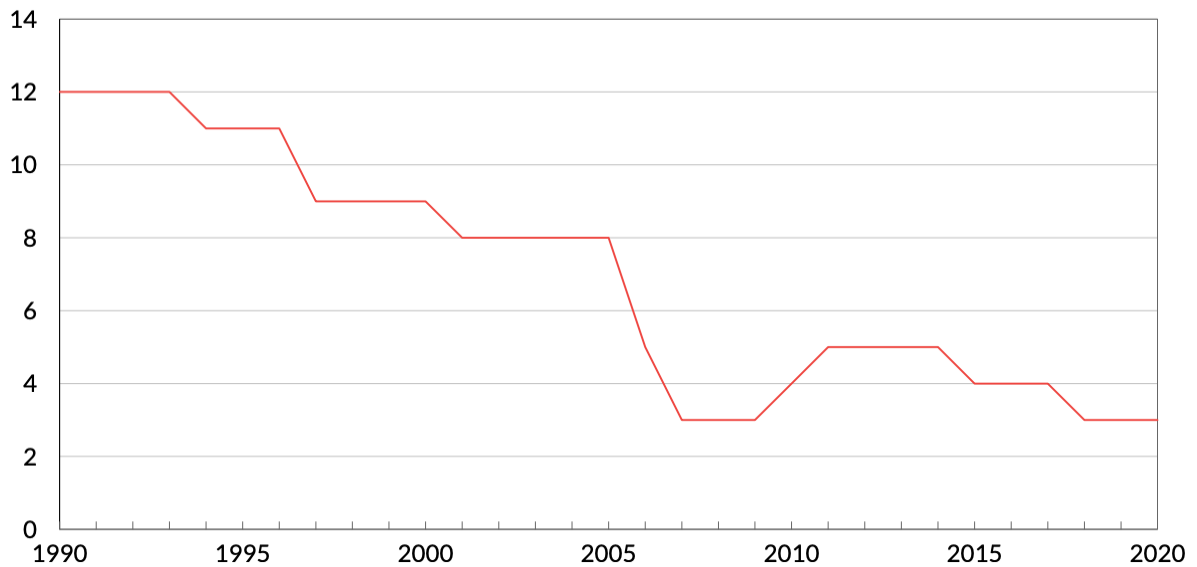
Sammenhengen mellom skatt på formue og utbytte har vært, og er fortsatt en sentral innvending mot formuesskatten. Dette gjelder særlig formuesskatt på arbeidende kapital⁶, altså innskutte verdier i form av aksjer. Skattens virkeområde medfører at bedriftseiere i stor grad er nødt til å ta skattepliktig utbytte fra bedriften for å betjene formuesskatt. Ved innføring av utbytteskatt i skattereformen i 2006 foreslo regjeringen at formuesskatten skulle reduseres og deretter avvikles på sikt (Finansdepartementet, 2005). Dette har ikke skjedd og høyeste skattesats på formue har økt fra 0,9 til 1,1 % siden den gang. Samlet skatteproveny fra eierbeskatning fra formuesskatt på næringsverdier og utbytteskatt har økt fra om lag 2 mrd. kroner i 2005 til 54 mrd. kroner i 2023 (Clemet & Fasting, 2023).

Formuesskatt internasjonalt

Norge er et av få OECD-land som pålegger formuesskatt hos personlig skattyter både til kommune og stat (NOU 2022:20, s. 252). I Sveits pålegges det kun formuesbeskatning på regionalt nivå i de ulike kantonene og hvor satsene kan variere mye seg imellom (Risbakken & Trumpy, 2023). Skattenivået er generelt lavere enn den norske formuesbeskatningen og kan forhandles individuelt med de ulike kantonene i landet. Formuesskatten i Spania fastsettes også regionalt og hvor mange regioner tilbyr rabatt slik at det i realiteten ikke eksisterer formuesskatt. I Madrid tilbys det eksempelvis full rabatt for formuesbeskatning (Fasting, 2021, s. 19). Sverige hadde formuesskatt til og med inntektsåret 2006. Avskaffelsen ble begrunnet med at man opplevde en økt trend av formuende individer som emigrerte samtidig som man ønsket å beholde både finanskapital og humankapital i Sverige (Jensen, 2023). Avskaffelsen resulterte i tapte skatteinntekter på om lag 5 milliarder kroner, men ble innhentet gjennom andre skatteendringer som for eksempel pensjonsreguleringer. Samtidig opplevde man en avtakende utflyttingstrend blant formuende individer etter avskaffelsen (Jensen et al., 2023). Figur 2.2 på neste side viser hvordan antall OECD-land med formuesskatt for personlige skattytere har utviklet seg i perioden 1990 til 2020.

---

⁶ Arbeidende kapital – Andel kapital av et individs formue knyttet til investeringer og bedriftseienskap, eksempelvis aksjer

Figur 2.2: Antall OECD-land med formuesskatt for personlig skattytere (Perret, 2020)

Nedgangen i formuesskatt i OECD-land i løpet av de siste to tiårene skyldes i følge Perret (2020) negative økonomiske effekter, administrative byrder og politisk økonomi. Formuesskatten har blant annet blitt avskaffet som følge av negative effekter på sparing, risikotaking og reduserte investeringer. Videre argumenteres det for at formuesskatten gir insentiver til kapitalflukt, forhindrer innovasjon og kan føre til økt fokus på skatteplanlegging og unngåelse. I tillegg skaper formuesbeskatning betydelige administrative kostnader sammenlignet med skatteinntektene som genereres. En rapport fra OECD underbygger dette og hevder at formuesskatten kan svekke risikotaking, entreprenørskap og forhindre innovasjon og langsiktig vekst (OECD, 2018, s. 65). Den franske samfunnsøkonomen Thomas Piketty argumenterer derimot for at skatt på formue er en nødvendig faktor for å oppnå et rettferdig og effektivt skattesystem (Piketty, 2015). Piketty fremhever viktigheten av omfordeling og at en optimal utformet formuesskatt er egnet til å adressere formuesulikhet uten å ha negative samfunnsmessige konsekvenser.

2.2.2 Beskatning av utbytte og eierandeler

Aksjonærmodellen

Skatteplikt ved utbytte og realisasjon av eierandeler reguleres i skatteloven kapittel 10 og viser til aksjonærmodellens bestemmelser. Plikt til å svare skatt av utbytte og aksjegevinst fremgår av henholdsvis § 10-11 og § 10-31. Av loven følger det at utbytte og gevinst ved realisasjon etter fradrag for skjerming og oppjustering med en faktor på 1,72, er skattepliktig som kapitalinntekt og virksomhetsinntekt hos personlig skattyter. Personlig aksjonær er således skattepliktig for uttak av midler fra selskapet og eventuell gevinst ved realisasjon av eierandeler.

Retten til skjerming etter § 10-12 utgjør en modifisering av skatteplikten hvor skjermingsfradraget representerer en begrenset skattefri avkastning som gir fradrag i skattepliktig inntekt. Skjermingen medfører at normalavkastningen av en risikofri kapitalplassering skjermes fra skatteplikt og beregnes ved å multiplisere skjermingsgrunnlaget med en risikofri markedsrente, herunder skjermingsrente (NOU 2022:20, s. 189). Skjermingsgrunnlaget tilsvarer aksjens kostpris tillagt ubenyttet skjerming, jf. § 10-12 (2). Renten fastsettes i januar året etter inntektsåret av Skattedirektoratet på bakgrunn av en gjennomsnittlig 3-måneders rente som fastsettes av Norges Bank. For inntektsåret 2022 er skjermingsrenten for personlige aksjonærer fastsatt til 1,7 % og står uendret i 2023 (Skatteetaten, 2023c). Aksjonærmodellen omhandler således at utbytte og aksjeinntekter som overstiger avkastningen av en risikofri kapitalplassering, er skattepliktig som alminnelig inntekt hos personlig skattyter (Brudvik, 2017, s. 683). I dag (2023) utgjør personlig skattyters effektive skattesats på aksjeinntekter 37,84 % etter skjermingsfradrag og oppjustering, noe som tilsvarer en økning på over 2,5 % fra 2022 (Skatteetaten, 2023d).

Aksjonærmodellen ble innført som en del av skattereformen i 2006 med formål om at beskatning først skal skje når midler tas ut av selskapet, samt minimere beskatningsforskjeller i marginalsatt mellom kapitalinntekter og arbeidsinntekter (NOU 2022:20, s. 190). Ved betydelig lavere marginalsattesats på aksjeinntekter sammenlignet med lønnsinntekt, vil det oppstå økonomiske insentiver til å minimere skattebyrden ved å omgjøre arbeidsavkastning til kapitalinntekter. Oppjusteringsfaktoren fastsettes som et ledd i aksjonærmodellens formål om å minimere beskatningsforskjeller mellom arbeids- og kapitalinntekter. Modellen ble således innført for å redusere de ovennevnte forskjellene og fjerne insentiver til inntektsskifting.

Fritaksmetoden

Fritaksmetoden representerer et viktig unntak fra skatteplikt for aksjegevinst og utbytte i selskapssektoren. Fritaksmetoden reguleres i skatteloven § 2-38 og omfatter en hovedregel om at aksjeselskaper og enkelte andre kvalifiserende subjekt i utgangspunktet er fritatt fra skatt på utbytte og aksjegevinster fra eierandeler i andre aksjeselskaper (NOU 2022:20, s. 194). Symmetriprinsippet medfører således at eventuelle tap ved realisasjon av aksjer ikke er fradragsberettiget. Videre fremgår det en rekke unntak fra fritaksbestemmelsene i § 2-38. Tre-prosentregelen innebærer et unntak fra fullt skattefritak hvor 3 % av utbytte som omfattes av fritaksmetoden likevel anses som skattepliktig inntekt etter § 2-38 (6) a. Dette gjelder likevel ikke dersom utdelende og mottakende selskap inngår i samme konsern, jf. § 2-38 (6) c. Følgelig gis det hjemmel for at utbytte kan utdeles skattefritt mellom selskaper i samme konsern.

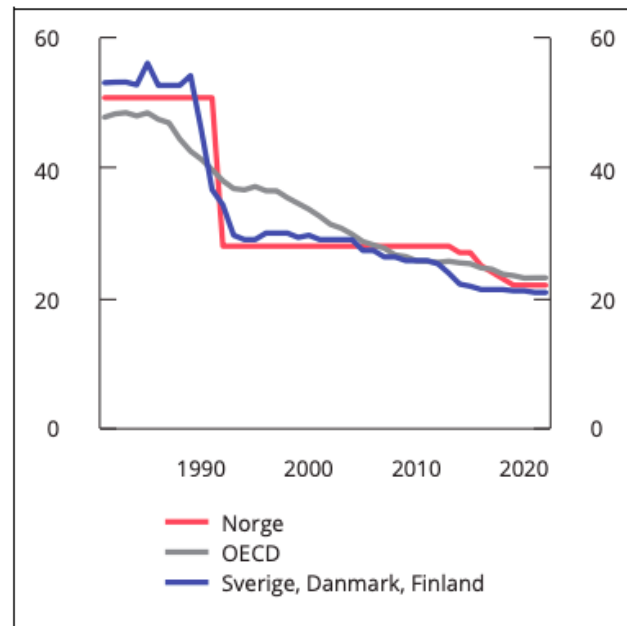
I praksis medfører metoden at privatpersoner har mulighet til å utsette beskatning av aksjeinntekter gjennom bruk av et annet selskap, ofte holdingselskaper uten andre oppgaver enn å ha eierinteresser og som ikke utøver egen drift. Beskatning skjer først gjennom aksjonærmodellen dersom eierne tar ut utbytte eller realiserer aksjer.

Metoden ble innført fra og med inntektsåret 2004 med formål om å unngå dobbeltbeskatning hvor inntekter skattlegges flere ganger innad i selskapssektoren gjennom selskapsoverskudd (NOU 2022:20, s. 195). Kjernen i fritaksmetoden er at utbytte og gevinster ikke skal beskattes så lenge de forblir i selskapsfæren, og skal gi insentiver til reinvesteringer. Inntektene skattlegges altså først ved realisasjon eller uttak til personlig skattyter.

2.2.3 Selskapsskatt

For å unngå at selskapsoverskudd blir skattlagt flere ganger i selskapssektoren benyttes fritaksmetoden som redegjort for ovenfor. Dette sikrer at skatt kun betales av selskapet som har opptjent inntekten og av den endelige aksjonæren, ikke av mellomliggende selskaper (Zimmer & BAHR AS, 2023, s. 278). Selskapsskatten i Norge er en direkte skatt på overskudd og omfatter at selskapets bruttoinntekter etter fradragsberettigede kostnader skattlegges som alminnelig inntekt (NOU 2022:20, s. 147). Selskapsskatten er vridende og har direkte innvirkning på lønnsomheten på investeringer. I 2023 er skattesatsen 22 % og betales i to like terminbeløp i løpet av første halvår året etter inntekten er opptjent (Altinn, 2023). I perioden 2014 til 2019 ble skattesatsen for selskapsoverskudd redusert fra 28 til 22

% med formål om å fremme investeringer og økonomisk vekst (NOU 2022:20, s. 163). Norge har tidligere hatt en høy selskapsskatt sammenlignet med flere andre europeiske OECD-land og store forskjeller i selskapsskatt mellom sammenlignbare land kan føre til negative effekter på investeringslønnsomhet (NOU 2022:20, s. 170). Figur 2.3 viser en nedgående internasjonal trend i selskapsskattesatser i Norge, OECD og nordiske land i perioden 1981 til 2022.

Figur 2.3: Utvikling i formelle selskapsskattesatser i perioden 1981 til 2022 (NOU 2022:20, s. 167)

2.2.4 Utflyttingsskatt

Utflyttingsskatt i Norge

Utflyttingsskatt, også kalt exit-skatt, omfatter regler om beskatning av privatpersoner som flytter ut av Norge. Reglene innbefatter skattlegging av urealiserte verdier på verdipapirer når individer flytter fra Norge og ikke lenger er skattepliktig i landet (KPMG, 2017). Utflyttingsskatt ble innført i norsk lovgivning i 2007 med formål om å forhindre at personer flyttet til utlandet for å unngå skatt på inntekter opptjent i Norge. I forbindelse med innføringen av fritaksmetoden ble det identifisert at risiko for skattemotivert utflytting med påfølgende aksjesalg i utlandet, ville øke betydelig som følge av nye tilpasningsmuligheter (Kapital, 2022). Tidligere rettsgrunnlag i skatteloven § 10-70 etablerte femårsregelen og hjemmel for at skatteplikt på beregnet utflyttingsskatt bortfaller dersom aksjene eller andelene ikke realiseres innen fem år etter utflytting. Dette skapte en skattestrategisk ramme hvor det var mulig å opparbeide latente aksjeinntekter gjennom fritaksmetoden og

---

holdingselskaper. Bestemmelsene tillot videre at aksjene kunne realiseres skattefritt etter fem år i skattegunstige jurisdiksjoner i utlandet med mulighet for å returnere uten skattekonsekvenser. Dette la grunnlaget for innføring av nye beskatningsregler i 2022.

Avskaffelse av femårsregelen ble kunngjort i desember 2022. Endringen medfører at skatteplikten for eiere på den beregnede utflyttingsskatten fra og med 29. november 2022 i utgangspunktet vil bestå i evig tid, såfremt det ikke oppstår hendelser som gjør at skatten bortfaller eller blir betalbar (Banoun, 2023). Skatteloven § 10-70 (1) regulerer skatteplikten for latente gevinster på aksjer og andeler i norske eller utenlandske selskaper ved utflytting. Her fremgår det at gevinst er skattepliktig som om eierandeler og aksjer ble realisert siste dag før det tidspunktet skatteplikten til Norge opphører, enten gjennom emigrasjon etter norsk internrett eller internasjonale skatteavtaler. Samlet gevinst for alle skattepliktige aksjer og andeler som fratrukket fradragsberettigede tap ikke overstiger 500 000 kroner, omfattes ikke av skatteplikten, jf. § 10-70 (4). I slike tilfeller anses ikke utflyttingen for å være skattemessig motivert (Codex, 2022). Utgangspunktet er at utflytting anses som realisasjon og skattlegging foretas etter aksjonærmodellen hvor aksjenes utgangsverdi beregnes til markedsverdi på utflyttingstidspunktet (Hauge & Schelander, 2022). Reglene ble innført for å hindre at opparbeidede gevinster realiseres skattefritt, enten ved et femårig opphold eller ved generasjonsskifter hvor formue overføres til arvinger bosatt i utlandet.

Utflyttingsskatt og EØS-avtalen

Implementering av utflyttingsskatt hvor personer skattlegges for urealisert gevinst på utflyttingstidspunktet og avskaffelse av femårsregelen, har reist en rekke politiske og juridiske problemstillinger i henhold til EØS-avtalen. Gjennom avtalen har Norge tilgang til et felles indre marked for samhandel som skal sikre konkurransedyktig næringsliv, effektiv ressursutnyttelse og verdiskaping (Nærings- og fiskeridepartementet, 2021). Markedet er basert på prinsippene om fire friheter ved fri bevegelse av varer, tjenester, personer og kapital innad i markedet. Selv om beskatningsmyndigheten i og for seg ikke omfattes av avtalen, er myndighetene forpliktet til å følge de grunnleggende prinsippene som fremgår av EØS-avtalen ved utforming av skattesystemet.

Støre-regjeringen og skatteutvalget har bedt Finansdepartementet foreta en nærmere utredning om handlingsrommet i EØS-avtalen tillater ytterligere skjerpelser i utflyttingsskatt, eksempelvis ved at skatteplikten forfaller umiddelbart ved utflytting uavhengig av realisasjonstidspunkt (KPMG, 2022). Av avtalen fremgår det at det skal være fri

etableringsrett og fri bevegelighet for kapital og personer i det indre markedet. Implementering av utflyttingsskatt reiser således spørsmål til hvorvidt dette er i henhold til EØS-avtalens prinsipper da det skaper restriksjoner mot fri bevegelighet. Ved innføring av utflyttingsskatt i 2007 ble EØS-avtalen lagt til grunn og tolket slik at reglene kun ble akseptert når det dreide seg om realisasjon innen kort tid etter utflytting (NOU 2022:20, s. 221). Dette ble begrunnet med at man i slike tilfeller kunne anse utflyttingen for å være skattemotivert. Tyskland strammet inn reglene om utflyttingsskatt fra og med 31. desember 2021 ved at latente aksjegevinster forfaller umiddelbart ved utflytting, men at skattyter kan nedbetale over syv år med like store rater gitt at det stilles betryggende sikkerhet (NOU 2022:20, s. 221). EU-domstolen har derimot uttalt i etterkant at en effektivisering av utflyttingsskatt ved umiddelbart forfall, avdrag eller sikkerhetsstillelse, ikke er i henhold til EU-avtalen (Heieren, 2023).

2.2.5 Skatt på privat konsum (Monsterskatt)

Våren 2022 la Finansdepartementet frem et lovforslag til særregler om skattlegging av privat konsum i selskap som potensielt øker dagens eierbeskatning. Privat konsum omhandler selskapseieres private bruk av selskapseiendeler (Finansdepartementet, 2022c, s. 3). Formålet er å forhindre at selskapseide eiendeler som hytter, hus, båter og fly benyttes til eget bruk. Argumentet er at dagens eierbeskatning gir insentiver til å minimere skattebyrden ved at selskapet erverver eiendeler eller tjenester som benyttes privat (Finansdepartementet et al., 2022, s. 3). I gjeldende praksis uttaksskattes både selskapet og personlig aksjonær for fordel som overføres fra selskap til eier for eget bruk etter skatteloven § 5-2 og § 10-11.

Forslaget medfører en sjablongregel hvor eiere med mer enn 50 % eierandel skattlegges for privat bruk av boligeiendom, fritidseiendom, båt, fly og helikopter. Eier skattlegges ikke dersom det kan dokumenteres at eiendelen benyttes i inntektsgivende aktivitet. Ordlyden i høringsnotatet medfører i praksis at selskapseiere skattlegges for privat konsum så lenge man har teoretisk mulighet til bruk. For bolig- og fritidseiendom foreslås skattepliktig fordel til 0,5 % per uke og 26 % årlig av beregningsgrunnlaget til det høyeste av omsetningsverdi og anskaffelseskostnad tillagt påkostninger (Finansdepartementet et al., 2022, s. 21). For båter, fly og helikopter settes fordelen til 2 % per uke av anskaffelseskostnad tillagt påkostninger og tilsvarende 104 % per år (Finansdepartementet et al., 2022, s. 22). Fordelen beskattes med utbyttesats på 37,84 % hos personlig aksjonær og som uttaksskatt på 22 % hos selskapet.

Skatten har fått tilnavnet monsterskatt av skatteadvokater og andre som følge av skyhøye skattesatser og strenge regler for antatt privat bruk av selskapseiendeler (Strandenæs & Feldborg, 2022). Et eksempel i Finansavisen illustrerer virkningene av monsterskatten hvor en selskapseid fritidsbolig til 8 millioner kroner som ikke leies ut, gir en samlet skatt på 1,24 millioner kroner i året (Kvadsheim & Røiseland, 2023). Et estimat utarbeidet av E24 viser at Kjell Inge Røkke risikerte å betale om lag 1 milliard kroner årlig i skatt på formue, utbytte og privat konsum før han emigrerte til Sveits i 2022 (Valderhaug, 2022). Av estimatet utgjør skatt på privat konsum 450 millioner kroner. Eiere vil likevel kunne tilpasse seg ut av en slik skatteplikt eksempelvis gjennom salg av eiendeler, og advokat Irene Weiby i BDO bekrefter til Finansavisen at de har mottatt en del henvendelser fra klienter som trenger bistand til å tilpasse seg i påvente av de nye reglene (Kvadsheim, 2023). E24s estimat viser likevel til at monsterskatten potensielt kan øke skattebelastningen ytterligere for selskapseiere med store verdier i selskapseiendeler egnet til privat konsum. Lovforslaget om monsterskatt skulle i utgangspunktet implementeres fra og med inntektsåret 2023. Etter kraftig kritikk i høringsrunden og ønsker om justeringer, har forslaget allerede blitt utsatt to ganger og skal tidligst implementeres i 2025.

2.2.6 Norske skattereformer

I det følgende fremlegges en oversikt over norske skattereformer og relevante endringer for dagens eierskatt. Reformene i 1992 og 2006 markerer vendepunkter for eiere og formuende nordmenn i det norske skattesystemet. 1992-reformen innførte viktige prinsipper om progressiv beskatning og omfordeling, mens reformen i 2006 etablerte nye skatteregler for eierandeler gjennom innføring av aksjonærmodellen og fritaksmetoden.

Skattereformen i 1992

Skattereformen i 1992 ble innført med formål om bedre ressursutnyttelse, mer rettferdig fordeling av skattebyrde og en forenkling av skattesystemet gjennom utvidelse av beregningsgrunnlag og lavere skattesatser (NOU 2003:9, s. 57). Gjennom lavere skattesatser og et bredere skattefundament fokuserte reformen på bedrifts- og kapitalbeskatning samtidig som det ble implementert viktige skatteregler for personbeskatning. Reformen bygde på grunnleggende prinsipper om nøytralitet, symmetri og lave skattesatser (Brudvik, 2017, s. 43). Nøytralitetsprinsippet fokuserer på likebehandling av bedrifts- og kapitalbeskatning og at alle kapitalinntekter skal skattlegges likt og med lik effektiv skattesats uavhengig av hvor inntekten stammer fra (NOU 2003:9, s. 58). Prinsippet om symmetri bygger på at

skattereglene behandler inntekter og kostnader mest mulig likt. Det betyr at når inntekter er skattepliktig, skal tilhørende kostnader være fradragsberettiget (Brudvik, 2017, s. 43).

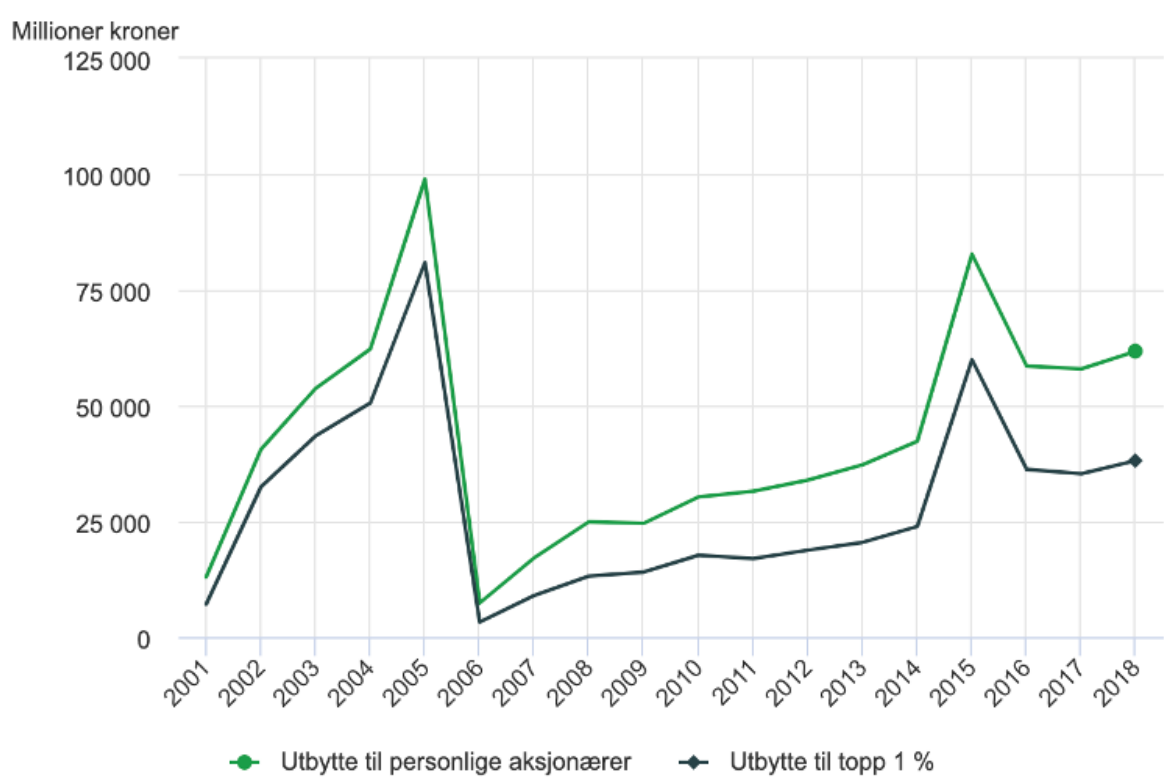
Reformen la vekt på rettferdig fordeling og likebehandling blant ulike skattesubjekter, samt å redusere mulighetene for skattemotiverte tilpasninger. Før reformen var skattesystemet karakterisert ved store forskjeller mellom formell og reell beskatning som følge av høye formelle satser og omfattende fradragsordninger (NOU 2003:9, s. 57). Her ble progressiv beskatning av arbeidsinntekter et viktig bidrag for å sikre rettferdig fordeling av skattebyrder gjennom proporsjonal beskatning av kapitalinntekt og progressive satser på arbeidsinntekt. Delingsmodellen ble innført som et virkemiddel for å minimere mulighetene for skattemotiverte tilpasninger ved å fordele inntekter fra næring til person- og kapitalinntekt (NOU. 2003:9, s. 58). Modellen medførte at eiere med eierskap på 2/3 eller mer fikk tillagt en andel av bedriftsoverskuddet som skattepliktig arbeidsinntekt. Utfordringen med 1992-reformen var at delingsmodellen gradvis ble underminert da skattytere tilpasset seg slik at man falt utenfor modellens bestemmelser (Brudvik, 2017, s. 45). Modellen ble derfor avskaffet i en ny og modernisert skattereform i 2006.

Skattereformen i 2006

Skattereformen i 2006 bygger videre på prinsippene fra 1992-reformen om lave skattesatser, bredt skattefundament og nøytralitet i selskapssektoren (Finansdepartementet, 2005). 2006-reformen implementerte skatt på utbytte hos personlig aksjonær gjennom aksjonærmodellen og fritaksmetoden som muliggjorde skattefri kapitalflyt mellom selskaper. Skatt på utbytte ble innført som et resultat av omgåelser av delingsmodellen og økte forskjeller i beskatning mellom kapital- og arbeidsinntekt. Tidligere bestemmelser i delingsmodellen skapte insentiver til inntektsskifting ved å kamuflere arbeidsinntekter som kapitalinntekt for å oppnå lavere skattebyrde. Fritaksmetoden ble innført for å forhindre dobbeltbeskatning i selskapssektoren ved å gi skattefritak for visse selskaper for inntekt eierandeler og aksjer.

Lovgivningen la gjennom overgangsregler til rette for at aksjonærer kunne optimalisere beskatning av kapitalinntekter gjennom de to modellene før bestemmelsene inntrådte i 2006. Gjennom § 2-38 etablerte skattemyndighetene overgangsregel E som tillot personlig skattyter å overføre samtlige aksjer eller eierandeler i et deltakerlignet selskap mot vederlag i aksjer i mottakende selskap, herunder holdingsselskaper som ble omfattet av fritaksmetoden jf. LOV-2004-12-10-77. Innføringen førte til at mange aksjonærer etablerte holdingsselskaper og tok ut store summer i aksjeutbytte skattefritt før aksjonærmodellens

bestemmelser inntraff, for å deretter skyte midler inn i selskapet igjen som ny aksjekapital og overkurs (Stoveland, 2007). På den måten sikret aksjonærene seg en buffer med mulighet til å ta ut midlene som skattefri tilbakebetaling av kapital etter § 10-11 (2) ved behov etter at reformen trådte i kraft. I en SSB-rapport om latente eierinntekter vises det til at om lag 2/3 deler av potensialet for skattefrie uttak som oppsto ved 2006-reformen, nå er oppbrukt (Andresen, 2022). Dette indikerer at eiere nå må foreta andre handlinger for å minimere skattebelastningen, eksempelvis utflytting. Figur 2.4 illustrerer utviklingen i utbytte til personlig aksjonær i perioden før og etter utbytte ble skattepliktig.

Figur 2.4: Utbytte til personlige aksjonærer før og etter skattereformen i 2006 (Aaberge, Modalsli & Vestad, 2020)

Skatt på utbytte for personlig aksjonær og innføring av fritaksmetoden ble annonsert våren 2004 og bidro sterkt til den store økningen i 2005, samt nedgang i tiden etter 2006. Ny oppgang i 2014 og 2015 skyldes blant annet økning i utbytteskatt fra 27 til 31,68 % (Aaberge et al., 2020). Figuren illustrerer videre at personlige aksjonærer som utgjør topp 1 % av inntektsfordelingen sto for den største andelen av utbyttene i 2005 med 81,8 %. Statistikk fra SSB viser samtidig at antall holdingselskaper økte kraftig i perioden 2004-2006 og støtter oppunder aksjonærenes tilpasning til reformen gjennom overgangsregel E for å omfattes av skattefritak via fritaksmetoden (Andresen, 2021).

2.3 Internasjonal beskatning

2.3.1 Internasjonal dobbeltbeskatning

Som følge av økt globalisering og grenseoverskridende aktivitet har internasjonal dobbeltbeskatning blitt mer aktuelt innen internasjonal skatterett. Internasjonal dobbeltbeskatning innebærer at én og samme skattyter skattlegges for samme inntekt eller formue i to eller flere stater for samme inntektsperiode (OECD, 2023). Den vanligste formen for dobbeltbeskatning foreligger når beskatning skjer i det landet skattyter er skattemessig bosatt eller et selskap er hjemmehørende⁷, og i staten hvor inntekten er opptjent (Zimmer, 2021, s. 18). Dobbeltbeskatning kan oppstå på selskapsnivå eller hos personlig skattyter og er uønskelig da det kan ha negative virkninger på internasjonal handel og økonomisk effektivitet (Zimmer, 2021, s. 29). Internasjonal dobbeltbeskatning er derimot ikke forbudt og forebygges heller ikke av alminnelig folkerett. I slike tilfeller benyttes skatteavtaler mellom jurisdiksjoner. Sentralt i skatteavtalene er at en av statenes beskatningsrett lempes. Staten som etter bestemmelsene i skatteavtalene ikke har beskatningsrett, plikter å avstå eller fjerne skatteplikten for å unngå dobbeltbeskatning (Zimmer, 2021, s. 32). I Norge forebygges dobbeltbeskatning både gjennom norsk internrett og skatteavtalene. Dette gjøres ved regulering av beskatningsrett og anvendelse av fordelingsmetoden eller kreditmetoden.

2.3.2 Nærmere om skatteavtaler

Som redegjort for ovenfor, benyttes skatteavtaler for å regulere beskatning av inntekt og kapital ved grenseoverskridende aktivitet mellom stater. Skatteavtalene har som formål å fordele beskatningsrett mellom hjemstat og kildestat for å forhindre dobbeltbeskatning (Skatteetaten, 2022). Hjemstat er den staten hvor skattyter anses skattemessig bosatt, mens kildestat er staten hvor inntekten har sin kilde og som har primær beskatningsrett (Zimmer, 2021, s. 25). Fastsettelse av skatteplikt gjøres med utgangspunkt i landenes internrett, mens skatteavtalene kun fordeler beskatningsrett mellom hjemstat og kildestat (NOU 2022:20, s. 152). Avtalene inngås mellom statene og tar utgangspunkt OECDs mønsteravtale for å avgjøre beskatningsrett. De fleste avtalene har ensartede bestemmelser som er relativt like. Likevel kan skatteavtalene være forskjellige slik at inntekter og formue derfor varierer fra

---

⁷ Hjemmehørende sktl. § 2-2 (7) - Selskaper stiftet i henhold til norsk selskapsrett, eller som har reell ledelse i Norge, anses som hjemmehørende i Norge.

---

avtale til avtale. Eksempelvis er det flere land som ikke har formuesskatt og følgelig ingen avtale som regulerer dette. I slike tilfeller vil Norge ha rett til å beskatte formue forutsatt at man fortsatt anses som skattemessig bosatt i Norge etter internretten.

2.3.3 Sveits som skattejurisdiksjon for fysiske personer

Som etablert i innledningen har man de siste årene sett en økning i antall formuende nordmenn som emigrerer til Sveits. Det sveitsiske skattesystemet er strukturert inn i 26 ulike kantoner som har stor grad av selvbestemmelse og ilegger svært ulike skattesatser på inntekt og formue (Schweizerische Eidgenossenschaft, 2023). Skatt ilegges på tre ulike nivåer - statlig, kantonalt og på kommunalt nivå og vil følgelig variere ut ifra hvor man er bosatt. Formuesskatten fastsettes kantonalt og gir formuende skattytere mulighet til å bosette seg etter ønsket skattesats. I tillegg kan man inngå individuelle forhandlinger med sveitsiske skattemyndigheter innad i kantonene og forhandle om skattebyrden ved innflytting. Attraktiviteten for Sveits som jurisdiksjon for formuende nordmenn peker mot forskjellene i formuesskatt og latent kapitalavkastning, samt at man kan beholde bolig i Norge etter skatteavtalen. Etter norske regler skattlegges utenlandske aksjonærer i utgangspunktet med kildeskatt på 25 % for mottatt utbytte fra norske selskaper (Skatteetaten, 2023e). Gjennom skatteavtalen med Sveits reduseres kildeskatt med andel skatt betalt i utlandet og i praksis er det ingen skatt på kapitalgevinster i Sveits da sats på aksjeutbytte kun utgjør 10 % (Bangum, 2023). Følgelig betaler private aksjonærer bosatt i Sveits i realiteten 15 % kildeskatt på mottatt utbytte fra norske selskaper istedenfor 37,84 % etter aksjonærmodellen i Norge.

Videre regulerer skatteavtalen mellom Norge og Sveits formuesskatt. Dette gir Sveits myndighet til å beskatte formue under forutsetning av at skattyter oppfyller kravene til skattemessig bosted i henhold til sveitsisk internrett (Hilmersen, 2023). I utgangspunktet gjelder en utflyttingsperiode på tre år etter norsk internrett hvor man fortsatt anses som skattemessig bosatt i Norge etter skatteloven § 2-1 (3) b. Ettersom skatteavtalen med Sveits regulerer formuesskatt vil derimot skatteplikten til Norge opphøre umiddelbart. Formuesskatten i Sveits varierer betydelig mellom kantonene med satser som spenner fra 0,13 til 1,1 % (Taxolution, 2023). Zug er eksempelvis en svært attraktiv kanton for utflyttere med en sats på 0,27 % for skattytere med formue over 50 millioner kroner og som er gift. I Nidwalden og Lucerne er skattesatsen henholdsvis 0,13 og 0,29 % (Transforma, 2023). Til sammenligning er Genève-kantonen en av regionene med høyest formuesbeskatning med en sats på opptil 1,01 % (Grini & Ommedal, 2023a).

2.4 Skattemessig bosted og utflytting

2.4.1 Skattemessig bosted

Når individer endrer skattemessig bosted til et annet land, er det nødvendig å forstå hvordan skattemyndighetene både i hjemlandet og destinasjonslandet håndterer skatteplikt etter internrett og skatteavtaler.

Bostedsbegreps betydning – norsk internrett og skatteavtalen

Bostedsbegrepet har skatterettslig betydning både etter norsk internrett og i skatteavtalene. I norsk internrett fastsetter bostedsbegrepet grensen mellom alminnelig og begrenset skatteplikt til Norge (Zimmer, 2021, s. 134). Av lovens hovedregel i skatteloven § 2-1 fremgår det at enhver som er bosatt i riket plikter å svare skatt til Norge. Ved alminnelig skatteplikt er man skattepliktig til Norge for all formue og inntekt her i riket og i utlandet, jf. § 2-1 (9). Dette kalles globalskatteprinsippet og at man kan være skattepliktig til Norge selv om formuen befinner seg i utlandet. Begrenset skatteplikt innebærer at personer eller næringsdrivende som ikke er hjemmehørende i Norge, kan bli skattepliktig for inntekt fra virksomhet vedkommende utøver eller deltar i, og som drives eller bestyres herfra (Skatteetaten, 2023f). Ved anvendelse av skatteavtalene er bostedsbegrepet avgjørende for å trekke grensen for avtalens anvendelsesområde. Artikkel 4 i OECDs mønsteravtale gir videre føringer på hvordan bostedsbegrepet spiller en sentral rolle i fordeling av beskatningsrett for å forebygge dobbeltbeskatning.

2.4.2 Norsk internrett – Skatteplikt til Norge og utflytting

Skatteplikt og bosted etter norsk internrett

Privatpersoners skatteplikt til Norge reguleres av skatteloven § 2-1 og viser til at enhver person som anses som bosatt i riket, plikter å svare skatt til Norge. Av annet ledd fremgår det to alternative kriterier som danner grunnlag for når en person anses som bosatt i riket:

- a) Man oppholder seg mer enn 183 dager i riket i løpet av enhver tolv månedersperiode
- b) Man oppholder seg mer enn 270 dager i riket i løpet av enhver trettiseks månedersperiode

Dersom ett av vilkårene er oppfylt, vil skattyter anses som skattemessig bosatt i Norge fra det inntektsåret vilkårene for bosettelse er oppfylt.

Utflytting etter norsk intern rett

Ved skattemessig emigrasjon ut av Norge foreligger det tre vilkår som må være oppfylt for at en person skal anses som skattemessig utflyttet etter skatteloven § 2-1 (3):

- a) Skattyter må ta fast opphold i utlandet
- b) Kan godtgjøre at man ikke oppholder seg mer enn 61 dager i Norge i inntektsåret
- c) Verken skattyter eller dens nærstående disponerer bolig i Norge

Vilkåret om opphold i Norge refererer til inntektsåret og altså ikke enhver tolv månedersperiode som ved innflytting (Stoveland, 2023). Med nærstående menes en persons ektefelle, samboer eller mindreårige barn, jf. § 2-1 (4). Skattyter anses å disponere bolig ved direkte eller indirekte eie, leie eller rett til å bruke bolig. Utgangspunktet er at skatteplikten i Norge opphører etter utløpet av det tredje inntektsåret gitt at man har vært bosatt i Norge i minst 10 år før utflyttingen, jf. § 2-1 (3) b.

2.4.3 Skatteavtalen– Skattemessig bosted

Hovedregelen om skattemessig bosted etter skatteavtalene viser til at en person er skattemessig bosatt i den stat man i henhold til lovgivningen er skattepliktig på grunnlag av bosted (Skatte-ABC U-19-2.5, 2023). Utgangspunktet er således at statenes internrett avgjør beskatningsretten. Dersom skattyter anses skattemessig bosatt i flere kontraherende stater etter internretten må spørsmålet om beskatningsrett løses etter skatteavtalene. Artikkel 4 (2) i mønsteravtalen viser til at fysiske personer anses bosatt i det landet hvor man disponerer fast bolig. Ved bolig i flere stater anses der hvor vedkommende har sentrum for livsinteresser, herunder de sterkeste personlige og økonomiske forbindelsene. Om dette er vanskelig å skille skal skattyter anses bosatt i landet hvor vedkommende har vanlig opphold. Deretter gjøres statsborgerskap gjeldende før myndighetene eventuelt må forhandle om en gjensidig avtale om beskatningsrett. Først når det er fastsatt hvilken stat en person skal anses som skattemessig bosatt i henhold til skatteavtalen, er det mulig å avgjøre hvilken stat som har beskatningsrett.

3. Relevant litteratur og forskning

I det følgende vil vi kartlegge allerede utarbeidet forskning og arbeid som er relevant for problemstillingen. Dette omfatter utflyttingstrender blant formuende nordmenn, motiv og skatteøkonomiske konsekvenser. Vi vil benytte eksisterende arbeid fra forskningslitteratur og finansielle medier som Dagens Næringsliv, E24, Kapital og Finansavisen.

3.1 Utflyttingstrender og skatteøkonomiske konsekvenser

I årets utgave av Kapitals 400-liste av landets rikeste er det observert en markant økning i antall individer som har valgt å bosette seg utenfor landets grenser. Blant 400-listen utgjør antall formuer der én eller flere eiere har flyttet ut, nå 75 sammenlignet med 41 året før (Framstad & Fyksen, 2023). Økningen medfører at én av fem nå har emigrert til utlandet. Listen er et estimat av reelle formuer basert på markedsverdier blant Norges rikeste. Myndighetene anslår at landets 400 mest formuende er gode for om lag 354 mrd. kroner, mens Kapital estimerer markedsverdien av de reelle formuene til over fem ganger så høy (Tellefsen, 2022). Den akkumulerte markedsverdien av utflyttede formuer fra topp 400 og deres familier utgjør nå om lag 780 mrd. kroner sammenlignet med 463 mrd. kroner i 2022. Samtlige av utflytterne i 2022 flyttet til Sveits og resulterer i at om lag 380 mrd. kroner nå forvaltes av 47 norske milliardærer i Sveits, hvilket representerer en vekst på over 180 % fra året før (Framstad & Fyksen, 2023a). En oversikt utarbeidet av E24 av de største skattyterne i Norge i perioden 2012-2021 viser at 12 av de 100 største yterne har flyttet hele eller deler av formuen til Sveits (Hansen & Thoresen, 2023). Av de 20 største yterne har hele 5 flyttet. Dette er individer som samlet har bidratt med over 3,4 mrd. kroner i skatteproveny i den aktuelle perioden. Utflyttingstrenden medfører følgelig at betydelige formuesverdier nå forvaltes i utlandet og resulterer i tapte skatteinntekter for staten.

Som illustrert i innledningen har 65 formuende nordmenn emigrert til Sveits i perioden juli 2022 til og med august 2023. DN har kartlagt de skattemessige konsekvensene hos 49 av disse utflytterne og provenyvirkningene dette medfører. Utflytterne tok med seg skattepliktige formuesverdier på over 43 milliarder kroner og bidro med rundt 1 milliard i skatt årlig (Rydje & Bakken, 2023). Av dette utgjorde formuesskatt alene rundt 300 millioner kroner. Utflytternes bidrag utgjør således kun 1 % av det samlede anslaget for formuesskatt på 30 mrd. kroner i 2023. Sammenlignet med totalt anslag på 2875 mrd. kroner

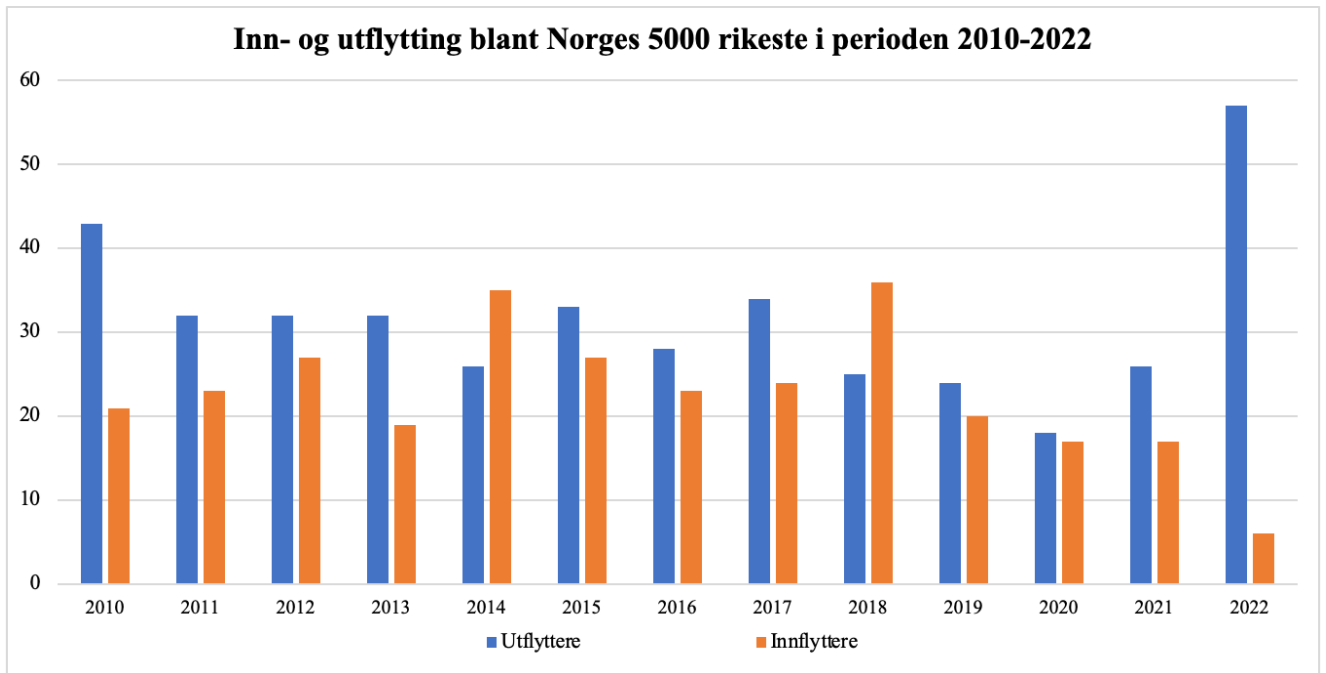
---

utgjør tapte skatteinntekter en marginal prosentandel. Skattens marginale andel i samlet skatteproveny reiser spørsmålet om formuesskattens reelle nytteverdi for Norge i forhold til de økonomiske konsekvensene av utflytting, både i et kort- og langtidsperspektiv.

Provenyvirkninger av inn- og utflytting

I et høringsvar fra desember 2022 har finansminister Trygve Slagsvold Vedum redegjort for de totale provenyvirkningene i formuesskatt som følge av utflytting blant formuende nordmenn (Stortinget, 2022). Her argumenteres det for at inn- og utflyttede formuesverdier blant personer med nettoformue over 100 millioner i ett eller flere år i perioden 2011-2021 eller blant Kapitals 400-liste, er netto positive for staten. Av de som flyttet i den aktuelle perioden utgjør samlet innflyttet formue 33,3 mrd. kroner sammenlignet med 18 mrd. kroner i utflyttet verdi. Det argumenteres således for at staten ikke har opplevd tap i skatteproveny fra formuesskatt i den aktuelle perioden. E24 gir imidlertid en annen fremstilling av provenyvirkningene fra og med 2011 frem til september 2022. Her vises det til at utflyttede formuesverdier blant personer med nettoformue over 100 millioner, utgjør 41,7 mrd. kroner mot 32,5 mrd. kroner i innflyttede verdier (Valderhaug, Bach, Solheimsnes & Thoresen, 2022). Analysen viser at selv om antall individer som returnerer til Norge er større, representerer de som forlater landet en større skattepliktig formuesverdi.

Startskuddet for masseutflytting blant formuende nordmenn til Sveits gikk i midten av september 2022 og har siden da økt betraktelig (Grini, 2023b). Verken høringsvaret til finansministeren eller E24s kartlegging viser følgelig til virkningene av den betydelige økte utflyttingstrenden fra og med høsten 2022. Tall fra Dagens Næringsliv viser hvordan inn- og utflytting blant Norges 5000 rikeste har utviklet seg i perioden 2010-2022 uavhengig av jurisdiksjon. Tallene viser en fallende trend fra 2009 frem til det snudde markant i 2022 (Feratovic, 2022). Justert for oljefondets avkastning i løpet av perioden er Sveits den jurisdiksjonen med betydelig størst flyt av formuesverdier med 70 mrd. kroner i innflyttet nettoverdi fra Norge (Feratovic et al., 2022). Figur 3.1 illustrerer tallene fra DN's kartlegging og viser til en tydelig økning i antall utflyttinger registrert i 2022. Samtidig er antall innflyttinger betydelig lavere sammenlignet med foregående år. Dette belyser hvordan utflyttingstrenden blant formuende nordmenn har økt det siste året, en trend som samtidig har vedvart i 2023.

Figur 3.1: Inn- og utflytting blant Norges 5000 rikeste i perioden 2010-2022 (Feratovic, 2022)

3.2 Motivet for utflytting

I en empirisk masteroppgave utarbeidet på NHH våren 2023 har Balder Belsvik og Erlend Ramberg studert om Norge har et utflyttingsproblem. De har blant annet kartlagt motiver for formuende nordmenn som flytter ut av Norge. Resultatene fra studien fremmer eierbeskatning som det fremste motivet for utflytting i en spørreundersøkelse blant formuende nordmenn bosatt i Norge og utlandet, samt skatteadvokater og finansrådgivere. Bakgrunnen er at det svekker internasjonal konkurransekraft, kapitaltilgang og verdiskaping. Samtidig skaper usikkerheten om fremtidig skattebelastning og skattepolitikk insentiver til utflytting.

Blant formuende nordmenn bosatt i Norge svarer 68 % av respondentene at eierbeskatning er den største motivasjonen for å eventuelt flytte. Av skatteadvokatene oppgir 95 % av respondentene eierbeskatning som det fremste motivet. Studien gir således innsikt i utflyttingstematikken hvor det fremgår at eierbeskatning er det mest fremtredende motivet for hvorfor formuende nordmenn velger å emigrere. Studien har videre kartlagt konsekvensene for fremtidige investeringer blant utflytterne. Resultatene viser at utflyttede individer vil investere mindre i norske virksomheter etter utflytting og at investeringer dreies utenlands.

3.3 Balansen mellom eierbeskatning og selskapsskatt i Norge

Regjeringens skattepolitikk er under kritikk for manglende forutsigbarhet ifølge Petter Bjerksund, Guttorm Schjelderup og Floris Zoutman ved NHHs senter for skatteforskning. Professorene påpeker i en kronikk i DN at Norge har en av de høyeste skattebelastningene for selskaper og eiere blant OECD-land, kun overgått av Danmark og Irland (Bjerksund, Schjelderup & Zoutman, 2023). I 2023 er den totale skattebyrden på 51,5 %⁸ - 13,5 prosentpoeng over det europeiske gjennomsnittet for land under ti millioner innbyggere. Forskerne argumenterer for at den samlede skattebelastningen bør reduseres for å styrke konkurransedyktigheten til norske selskaper. Her vises det til at flyttestrømmen blant formuende nordmenn til skattegunstige jurisdiksjoner gir gode argumenter for lavere eierskatt, samt at det vil redusere insentivene til å holde kapital i selskapet og privat konsum gjennom selskapet. Til tross for et kortsiktig provenytnap mener forskerne at dette utlignes på lengre sikt ved å stimulere økte investeringer. Forskerne avviser økt selskapsskatt som en løsning og peker på dens påvirkning på investeringslønnsomhet. De argumenterer for en samlet skattebelastning på 44 % med selskaps- og eierskatt på henholdsvis 20 og 30 %.

Skatteadvokat Bettina Banoun har gjennom E24 ytret sine bekymringer rundt reduksjonen i selskapsskatt de siste årene (Banoun, 2022). Med dagens nivå ligger Norge under OECD-gjennomsnittet. Banoun argumenterer for at reduksjonen fra 28 til 22 % har skapt uheldige spenninger i skattesystemet og førte til den påfølgende økningen i utbytteskatt på 3,7 % fra 2014 til 2021. For inntektsåret 2022 ble utbytteskatten økt ytterligere til 37,84 % og gir en forskjell i skatt på aksjeinntekter og kapitalinntekter på nesten 16 prosentpoeng. Banoun argumenterer videre for at reduksjonen i selskapsskatt har ført til tapt skatteproveny fra utenlandsk kapital og tilsvarende økning i skattetrykk for norske kapitaleiere. Til tross for intensjonen om å stimulere økte investeringer, har det også resultert i økte effektivitetstap andre steder i økonomien. Banoun peker på at en moderat økning i selskapsskatten vil bidra til å motvirke denne utviklingen, samt redusere økt formuesulikhet. Det vil adressere spenningene i skattesystemet ved at det bygges opp mindre latent skatt i fremtiden og behandler potensielle ulemper ved fritaksmetoden.

---

⁸ $22\% + (100\% - 22\%) \times 37,84\% = 51,5\%$

Høringsinnspill til NOU 2022:20 - *Et helhetlig skattesystem*

Et flertall i skatteutvalgets utredning foreslo å redusere formuesskatten til en sats på 0,5 % for formuer inntil 20 millioner og 0,85 % for høyere beløp, samt en økning i bunnfradrag til 12,8 mill. kroner (NOU 2022:20, s. 464). Verdsettelsesrabattene skal fjernes i sin helhet og medfører et estimert provenytap på 8,4 mrd. kroner. Samtidig ble det gjeldende nivået for selskapsskatt og eierinntekter foreslått uendret. Forslaget, som verken er realisert i statsbudsjettene for 2023 eller 2024, begrunnes med at formuesskatten demper verdiskapning og svekker Norges attraktivitet som bosted (Rydje, Feratovic, Solberg & Borkamo, 2022). Fasting & Juel (2023) advarer i et høringssvar om at forslaget vil øke skattebelastningen for næringslivseiere og trolig vil øke utflyttingstrenden, samt medføre at færre gründere starter opp i Norge. Her argumenteres det for at selv om reduksjonen vil slå positivt ut for de med formue under 20 mill. kroner, vil fjerning av verdsettelsesrabattene utbalansere både reduksjonen i skattesats og økningen i bunnfradraget.

De stiller seg videre bak vurderingene som er gjort av et mindretall i skatteutvalget (Banoun, Folkvord, Sarai, Ulltveit-Moe & Zimmer). Mindretallsforslaget argumenterer for økt selskapsskatt, samtidig som skatt på eierinntekt og formuesskatt reduseres (NOU 2022:20, s. 19-23). Fasting & Juel foreslår en økning i selskapsskatt med minst 2-3 prosentpoeng. Dette plasserer Norge på lik linje med land som Nederland, Spania og Storbritannia, samt lavere enn Tyskland, Frankrike og Italia. En justering i skatt på tre prosentpoeng til 25 % vil øke skatteprovenyet statistisk med om lag 12,5 mrd. kroner målt i 2023-tall. Harmonisering av selskapsskatt og utbytteskatt på henholdsvis 25 og 30 % vil gi en netto inntekt på 8 mrd. målt i 2023 kroner. Videre argumenteres det for at provenyøkningen fra den økte selskapsskatten bør brukes for å fjerne formuesskatten på næringskapital, noe de mener vil gi en mer rettferdig og effektiv skattepolitikk. Tabell 3.1 illustrerer provenyvirkningene av de ovennevnte forslagene til skatteutvalget og Fasting og Juel (2023).

Skatter	Skatteendring	Provenyeffekt
Selskapsskatt	Økt fra 22- 25 %	+ 12,5 mrd. kroner
Kapitalskatt private skattytere	Økt fra 22- 30 %	+ 2,7 mrd. kroner
Utbytteskatt	Redusert fra 37,84- 30 %	- 7,3 mrd. kroner
Formuesskatt på næringskapital	Avviklet	- 18,7 mrd. kroner
Netto endring proveny		- 10,8 mrd. kroner

Tabell 3.1: Provenyvirkninger av skatteforslag

4. Metode

I det følgende kapitlet presenteres forskningsmetoden som benyttes for å besvare problemstillingen formulert i første kapittel. Innledningsvis presenteres valg av forskningstilnærming før det deretter redegjøres for datainnsamling og analyse. Til slutt knyttes metodiske valg opp mot forskningskvalitet i form av validitet, reliabilitet og etikk.

4.1 Forskningstilnærming

4.1.1 Valg av forskningsmetode

Ved valg av forskningsmetode skilles det mellom kvalitative og kvantitative metoder. Ettersom vi i denne studien har som mål å søke dybdeforståelse om eierbeskatningens betydning for utflytting og økonomiske konsekvenser det medfører, er det hensiktsmessig å benytte en kvalitativ forskningsmetode. Kvalitative metoder er egnet når man har til hensikt å undersøke og beskrive komplekse fenomener, samt etablere teori fremfor å generalisere til større populasjoner (Saunders, Lewis & Thornhill, 2023, s. 653). I motsetning til kvantitative metoder benytter kvalitative metoder ofte data i form av tekst og ikke-numeriske data for å undersøke forskningsspørsmål (Saunders, et al., s. 652). Gitt studiens metode og formål om å utarbeide teori basert på funn om eierbeskatning og utflytting, benyttet vi en induktiv forskningstilnærming. En induktiv tilnærming går fra empiri til teori og kjennetegnes ved at man innhenter data for å utvikle en teori eller hypotese som involverer ustrukturerte, komplekse og til dels ukjente fenomen (Saunders et al., s. 155).

Forskningsdesign

Forskningsdesign defineres som en overordnet plan for forskningsprosjektet og viser til de overordnede prinsippene og strategiene som skal følges for å besvare problemstillingen (Saunders et al., s. 177). Hvordan forskningsdesignet utformes avhenger i stor grad av formålet med studien og det skilles mellom eksplorerende, deskriptive og forklarende forskningsdesign (Saunders et al., 179). Et eksplorerende forskningsdesign er en utforskende tilnærming som søker dybdeforståelse innen fenomener det ofte foreligger mindre kunnskap om (Saunders et al., 2023 s. 179). I denne studien anså vi derfor et eksplorerende forskningsdesign som hensiktsmessig da studiens formål er å beskrive og utarbeide teoretisk

forståelse om eierbeskatning og økonomiske virkninger ved utflytting. Til tross for at dette er komplekse begreper som har vært gjenstand for forskning i en rekke år, har endringer i eierbeskatning og implementering av utflyttingsskatt skapt nye insentiver og forskningsområdet kan således anses å være relativt begrenset.

Forskningsstrategi

Gitt en kvalitativ studie med et eksplorerende forskningsdesign har vi valgt å benytte case-studie som forskningsstrategi. Casestudier innebærer grundige og systematiske studier av et begrenset antall enheter med formål om å utarbeide forståelse om et fenomen (Jacobsen, 2018, s.99). Strategien er egnet når man søker å skaffe ytterligere innsikt, eksempelvis ved å etablere teori gjennom intervju eller observasjoner. Samtidig er casestudier fleksible og gir oss mulighet til å foreta endringer underveis ved behov. Strategien er derimot tid- og ressurskrevende ettersom man skal foreta grundige analyser av få enheter og kan skape utfordringer ved studier med begrenset tidsperspektiv. På bakgrunn av dette, anså vi et eksplorerende forskningsdesign med casestudie som underliggende forskningsstrategi som mest hensiktsmessig for å besvare problemstillingen.

4.2 Datainnsamling

Ved innhenting av data har vi anvendt metodetriangulering hvor kvalitativ data innhentes både ved bruk av primær- og sekundærkilder. Triangulering innebærer bruk av flere kilder og metoder for å innhente data og er egnet i casestudier hvor man har som formål å skaffe dybdeforståelse av komplekse fenomen (Saunders, Lewis & Thornhill, 2023, s. 218). Primærdata er ny data som forsker selv innhenter fra direkte kilder i motsetning til sekundærdata som er eksisterende data allerede innhentet og utarbeidet av andre forskere til andre formål enn den aktuelle studien (Jacobsen, 2018, s. 140). I denne studien har vi innhentet primærdata gjennom dybdeintervjuer og sekundærdata ved dokumentanalyser.

4.2.1 Intervju

Studiens primærdata er innhentet gjennom semi-strukturerte dybdeintervjuer. Ved kvalitativ forskning anbefales det å bruke primærdata i form av semi-strukturerte intervjuer for å undersøke tema det er lite forskning på og for å fremme gode beskrivelser (Saunders, Lewis & Thornhill, 2023, s. 443). Intervjuene er egnet for induktive tilnærminger og gjennomføres

---

ved hjelp av en intervjuguide og forhåndsbestemte spørsmål og tema. Metoden er samtidig fleksibel og tillot oss å stille både åpne spørsmål og oppfølgingsspørsmål slik at intervjuet ble utformet underveis. Dette innebærer at vi på forhånd utarbeidet en overordnet intervjuguide med forhåndsbestemte spørsmål samtidig som vi kunne stille oppfølgingsspørsmål eller endre rekkefølge på spørsmålene ved behov. Ved å ha forhåndsbestemte spørsmål opprettholder man en viss struktur samtidig som det gis rom til å utforske ny informasjon som oppstår. Metoden ga oss dermed mulighet til å få grundige beskrivelser av respondentenes synspunkter på dagens eierbeskatning og konsekvensene av utflytting.

Intervjuguide

Vi utarbeidet intervjuguiden (vedlegg 2, 3 & 4) for de ulike utvalgene i forkant av intervjuene. Bruk av intervjuguide er fordelaktig ved kvalitative studier for å fremme utdypende beskrivelser og til å strukturere intervjuene slik at relevante tema dekkes (Jacobsen, 2018, s. 150). Guiden ble utformet tematisk med en oversikt over de ulike temaene i intervjuet slik at utformingen og rekkefølgen på spørsmålene ga mening for respondentene (Saunders, Lewis & Thornhill, 2023, s. 461). Guiden ble videre utarbeidet i god tid før intervjuene for å gi tilstrekkelig tid til evaluering og eventuell korrigerings. Intervjuguiden ble også testet på forhånd slik at vi ble kjent med lengden på intervjuene, samtidig som vi kunne foreta endringer ved behov. Under intervjuene startet vi innledningsvis med å presentere studiens formål og omfang før vi stilte generelle ikke-ledende oppvarmingsspørsmål for å få innsikt i respondentens hverdag. Deretter stilte vi åpne spørsmål relevante for studiens formål med muligheten for oppfølgingsspørsmål.

4.2.2 Dokumentanalyse

Vi har videre benyttet dokumentanalyse av sekundærdata som et supplement for å besvare problemstillingen. En dokumentanalyse innebærer innhenting av sekundærdata ved analyse av ulike typer dokumenter og skriftlig materiale (Jacobsen, 2018, s. 170). Bruk av sekundærdata er egnet ved ustrukturerte og komplekse studier for å gi ytterligere innsikt i temaene som studeres (Saunders, Lewis & Thornhill, 2023, s. 343). Videre kan sekundærdata og dokumentanalyser gi ny informasjon som er vanskelig å avdekke i intervjusammenheng og er således et supplement til innhentet primærdata. Vi har benyttet dokumentanalyse både til å opparbeide kunnskap om temaene vi undersøker og til å innhente

data for å besvare problemstillingen. Dette omfatter analyser av offentlige dokumenter, forskningslitteratur og artikler fra finansielle mediehus som er relevante for problemstillingens omfang. Som følge av et utstrakt fokus på utflytningstrenden blant formuende nordmenn i media, ble det særlig relevant å analysere data fra finansielle mediehus. Ved bruk av sekundærdata er det derimot viktig å ha en kritisk tilnærming til kildene som brukes ettersom dette er data som ofte er utarbeidet til andre formål. Dette vil drøftes nærmere i delkapittelet om forskningskvalitet.

4.2.3 Utvalg

Respondentene i denne studien består av skatteadvokater, samfunnsøkonomer og formuende nordmenn bosatt i Norge. Utvalget er foretatt ved en strategisk utvalgsmetode hvor vi har kontaktet individer som anses som relevante for studiens problemstilling. Gjennom forespørsler om deltakelse ble vi henvist videre til nye informanter og resulterte i snøballutvelgelse. Dette innebærer at informanter henviser til nye relevante informanter som er egnet til å delta i en studie, noe som er fordelaktig ved studier hvor det kan være utfordrende å identifisere potensielle respondenter (Saunders et al., 2023, s. 324).

Skatteadvokater og samfunnsøkonomer

Skatteadvokater har unik kunnskap om skatteregelverket og bistår individer juridisk ved utflytting. Det er følgelig en utvalgsgruppe som basert på erfaring har verdifull innsikt i hvordan eierbeskatning påvirker utflytting blant formuende nordmenn i Norge. Samfunnsøkonomer kan gi informasjon om økonomiske virkninger av utflytting og hvordan dette påvirker verdiskaping i Norge. Begge respondentgruppene kan således gi verdifull informasjon for å besvare problemstillingen fra både juridiske og økonomiske perspektiver. Det ble sendt intervjuforespørsler til skatteadvokater og samfunnsøkonomer hvor av 3 skatteadvokater og 2 samfunnsøkonomer takket ja til å stille på intervju.

Formuende nordmenn bosatt i Norge

Videre har vi gjennomført kvalitative intervju med formuende nordmenn bosatt i Norge. Rike og formuende nordmenn defineres forskjellig hos ulike norske finansielle medier. E24 definerer en rik person som en norsk statsborger i Norge som i ett eller flere av ligningsårene 2010-2022 har hatt over 100 millioner kroner i ligningsformue (Valderhaug, Bach, Solheimsnes, Thoresen & Ro, 2022). Dagens Næringsliv opererer med personer med

---

ligningsformue blant de 5000 største i Norge ved kartlegging av utflytting blant formuende nordmenn (Holter, 2022). Kapital benytter 400-listen til å kartlegge utflyttingsverdier.

Utvalgskriteriene for formuende nordmenn ble fastsatt basert på en artikkel publisert av Finansavisen i 2023 som beregnet hvor stor formue man må ha for å flytte til Sveits (Grini & Ommedal, 2023b). Beregningen sammenligner disponible midler etter skatt basert på levekostnader i Norge og Sveits gitt at man flytter til Zug med 0,27 % skatt på formue, samt plasserer verdier i renteinstrumenter med 3 % avkastning. Ved formue på 25 millioner kroner vil man eksempelvis ha om lag 505 000 kroner til disposisjon i Sveits, sammenlignet med 182 000 kroner i Norge. For å ha like mye til disposisjon i Norge kreves det en formue på 70 millioner kroner. Samtidig viser Finansavisen til at banksjefer opplever økt interesse for utflytting blant individer med formue mellom 50 og 100 millioner kroner (Grini, 2023c). Som følge av dette består utvalget av 5 formuende nordmenn bosatt i Norge med minst 70 millioner kroner formue. Etter Finansavisens beregninger gir det over 1,4 millioner kroner til disposisjon i Sveits og 512 000 kroner i Norge. For å komme i kontakt med intervjuobjekter i denne gruppen tok vi utgangspunkt i lister utarbeidet av E24 og kapital. I tillegg benyttet vi egne nettverk hvor vi både kom i kontakt med og ble henvist videre til individer som tilfredsstillter utvalgsdefinisjonen for formuende nordmenn.

4.3 Datanalyse

4.3.1 Transkribering

Intervjuene ble tatt opp ved hjelp av lydopptak og transkribert fortløpende etter hvert som de ble gjennomført for å sikre at all informasjon tolkes i henhold til respondentens faktiske uttalelser. Dette er avgjørende for å sikre et godt analysegrunnlag og redusere risiko for at egne tolkninger påvirker uttalelsene. Transkribering gir mulighet til å foreta tematiske analyser for å identifisere sentrale temaer, mønstre og nyanser som kan være vanskelig å oppfatte direkte fra muntlig kommunikasjon (Saunders, Lewis & Thornhill, 2023, s. 658). Transkripsjon kan være krevende da det å formidle ikke-verbal kommunikasjon som kroppsspråk og tonefall til skriftlig tekst er utfordrende. Vi opplevde selv utfordringer ved dette og brukte derfor mye tid og arbeid på transkribering for å sikre et godt datagrunnlag. Samtidig medvirket to personer til transkriberingsprosessen for å sikre nøyaktighet og fullstendighet.

4.3.2 Tematisk analyse

For å analysere innhentet data fra dybdeintervjuene har vi gjennomført en tematisk analyse. Tematiske analyser er en systematisk prosess for å identifisere og analysere mønstre i tekstbasert data (Skilbrei, 2023, s. 198). Ved induktive metoder er analysen en iterativ prosess for å identifisere, forstå og rapportere sentrale temaer ved store og komplekse mengder av skriftlig data (Saunders, Lewis & Thornhill, 2023, s. 664). Etter å ha gjennomført intervjuene og transkripsjon satt vi igjen med store mengder skriftlig data. Prosessen med å håndtere mangfoldige sider med transkribert dialog krever en strukturert tilnærming for å kunne filtrere ut relevante sitater (Saunders et al., s. 664). Innledningsvis i analysen skaffet vi oss en overordnet oversikt over all data slik at vi i neste steg kunne dekode og kategorisere relevante funn fra intervjuene. Kategoriene ble utarbeidet basert på temaene i intervjuguiden og funnene ble sortert i egne dokumenter etter tildelt kategori. Deretter analyserte vi hvert funn innenfor hver kategori for å identifisere de mest sentrale og relevante sitatene. Dette la grunnlaget for presentasjon av funn i kapittel 5.

4.4 Forskningskvalitet og etikk

4.4.1 Validitet

Validitet omfatter studiets gyldighet og viser til graden av nøyaktighet og relevans i målingen av et fenomen, samt hvorvidt resultatene kan generaliseres, enten til teori eller større populasjoner (Jacobsen, 2018, s. 228 & 237). Høy validitet indikerer høy grad av nøyaktighet og gyldighet ved målingsresultatene. I kvalitative studier med semistrukturerte dybdeintervjuer omfatter validitet hele forskningsprosessen og man kan oppnå høy validitet når de utformes og utføres hensiktsmessig (Saunders, Lewis & Thornhill, 2023, s. 455). Validitet segmenteres inn i intern validitet, ekstern validitet og begrepsvaliditet.

Intern validitet i kvalitative studier refererer til hvorvidt studien måler det den faktisk har til hensikt å måle på en tilfredsstillende måte (Jacobsen, 2018, s. 228). For å sikre intern validitet har vi brukt betydelig tid på å opparbeide forståelse om temaet på forhånd. Videre har vi benyttet triangulering og kritisk vurdert begrensningene ved innhentet sekundærdata. Den interne validiteten i utredningen styrkes gjennom semistrukturerte intervjuer og muligheten for åpne- og oppfølgingsspørsmål. Utfordringen er derimot at forskerens egne subjektive meninger og tolkninger kan påvirke resultatenes gyldighet (Saunders et al., 2023,

---

s. 465). For å redusere subjektivitet ble intervjuguiden standardisert samtidig som vi unngikk ledende spørsmål for å hindre forskerbias og at egne interesser påvirket respondentens svar.

Ekstern validitet omhandler hvorvidt funnene kan generaliseres til en større populasjon (Jacobsen, 2018, s. 237). Gitt et eksplorerende forskningsdesign med et lite utvalg, vil utredningens eksterne validitet være lav. I denne studien hvor formålet er å etablere teoretisk forståelse om eierbeskatning og utflytting fremfor statistisk generalisering, anses et utvalg å være tilstrekkelig når forskeren ikke oppnår nye funn i ytterligere intervjuer (Jacobsen et al., s. 192). Utvalget er imidlertid gjort ved snøballutvelgelse og selv-seleksjon, noe som svekker den eksterne validiteten som følge av seleksjonsbias og risikoen for uegnede respondenter. For å øke gyldigheten til resultatene har vi forsøkt å beskrive forskningsprosessen grundig gjennom bruk av intervjuguide, transkribering og tematiske analyser. Yin (2018) viser til at begrepsvaliditet kan være utfordrende i kvalitative casestudier da det stiller krav til forskerens evne til å operasjonalisere begreper objektivt og utelate egne subjektive antakelser. For å sikre at begrepene ble tolket etter studiens hensikt pilottestet vi intervjuguiden på forhånd.

4.4.2 Reliabilitet

Reliabilitet refererer til studiens pålitelighet og graden av konsistens i forskningsresultatene (Saunders, Lewis & Thornhill, 2023, s. 215). Det skilles mellom intern reliabilitet og ekstern reliabilitet. Intern reliabilitet viser til om resultatene er stabile og konsistente, mens ekstern reliabilitet omhandler studiens repliserbarhet og om andre forskere oppnår samme funn ved å benytte den samme forskningsmetoden. I kvalitative studier ved intervju er repliserbarhet en utfordring da data innhentes ustrukturert og man ser derfor heller på om resultatene gir mening. Som ved validitet, er risikoen for forsker- og deltakerbias også en trussel for studiens reliabilitet. Dette innebærer risikoen for at uønskede faktorer påvirker respondenten eller at forskerens subjektive meninger påvirker intervjuet.

For å behandle risiko mot reliabilitet ble intervjuguiden og god spørsmålssammensetning et viktig virkemiddel. Det skapte en strukturert tilnærming for å sikre konsistent kommunikasjon med respondentene ved at spørsmålene forble nøytrale og objektive. For å styrke reliabiliteten til resultatene har vi videre innhentet primærdata fra tre separate utvalgsgrupper. Reliabiliteten påvirkes også av intervjusettingen og det kan være utfordrende å skape like settinger hos de ulike respondentene. Vi var fleksible med tanke på tidspunkt og

sted for intervjuet, men var samtidig tydelig på at respondentene ble ilagt tilnærmet lik stimuli.

4.4.3 Forskningsetikk

De fremste etiske aspektene ved studien omhandler innhenting og behandling av data. Samtlige av respondentene ble på forhånd informert om utredningens formål før de tok en beslutning om å delta, samt at de når som helst kunne trekke seg. Her ble det informert om at studien var anonym og at all data ble behandlet for å ivareta personvern og konfidensialitet. Forskningsprosjektet ble meldt inn til *Norsk senter for forskningsdata* (NSD). Dette gjorde vi for å sikre god og trygg håndtering av data gjennom hele forskningsprosessen.

Vi utarbeidet et informasjonsskriv (vedlegg 1) som inneholder en kort gjennomgang av forskningstemaet, studiens omfang og retningslinjer knyttet til oppbevaring og bruk informasjon innhentet i intervjuet. Her ble det informert om hvordan opplysningene oppbevares og benyttes. Informasjonsskrivet ble sendt ut til respondentene med en samtykkeerklæring for godkjenning og signatur i god tid før intervjuet.

---

5. Funn

I det følgende presenteres primærdata i form av sentrale funn fra intervjuer med skatteadvokater, samfunnsøkonomer og formuende nordmenn bosatt i Norge. Funnene presenteres som midstilte sitater i kursiv.

5.1 utfordringer ved utflytting i det norske skattesystemet

Vi har innledningsvis undersøkt eierbeskatningens betydning for utflytting blant formuende nordmenn, samt hvilke skatterettslige faktorer respondentene anser som de største utfordringene for utflytting i det norske skattesystemet i dag. I det følgende vises et kategorisert utvalg av respondentenes svar.

“Eierskatt i form av formues- og utbytteskatt er helt klart den fremste grunnen til at klienter kontakter oss med tanke på utflytting. De opplever skattebelastningen som altfor stor.”

- Skatteadvokat

“Formuesskatten er grunnen til at folk flytter. Jeg personlig ønsker å bli værende i Norge og betale skatt, men kombinasjonen av skatt på formue og utbytte gjør det krevende for mange når man må tappe selskapene for kapital for å betjene formuesskatten.”

- Formuende nordmann

Respondentene ga uttrykk for at formuesskatten i kombinasjon med skatt på utbytte er en sentral faktor for utflyttingstrenden blant formuende nordmenn i dag. Gjennom ytterligere beskrivelser viser funn at måten formuesskatten er innrettet oppleves som en sentral utfordring. Her fremheves det også at dagens eierbeskatning anses som for høy.

“Det avgjørende er at dagens skattebelastning for norske eiere for høy. Problemet er ikke tyngre skattebelastning for rike, men hvordan formuesskatten er regulert og hvordan det tvinger oss til å ta utbytte og midler fra selskapet. For eksempel kan enkelte eiere i eiendomsbransjen risikere å betale mer i skatt enn hva man tjener. Da er det ikke rart folk flytter.”

- Formuende nordmann

En respondent fremhever sammenhengen mellom formuesskatt og finansiering av betalingsforpliktelsen som særlig utfordrende.

“Formuesskatt på arbeidende kapital som er bundet i selskapet er problematisk. Det er kapital som benyttes i virksomheten og ikke er opptjent egenkapital eller likviditetsmidler. At selskapene selv i realiteten blir finansieringskilde for å dekke privat skatt er både ødeleggende og frustrerende. Ved å flytte til Sveits slipper man dette.”

- Formuende nordmann

Overordnet fremmer en betydelig andel av respondentene formuesskattens virkeområde som problematisk da den verken baseres på opptjente inntekter eller tilgjengelige likviditetsmidler. Selv om det gis uttrykk for at formålet og hensikten ved skatt på formue er positivt, fremstår formuesskattens nåværende virkeområde som en sentral skatterettslig utfordring knyttet til utflytting.

5.2 Skatteøkonomiske konsekvenser av utflytting

Som redegjort for i 3.1, har det vært en markant økning i antall formuende nordmenn som har emigrert til Sveits de to siste årene. For å belyse de skatteøkonomiske konsekvensene av utflyttingstrenden har vi kartlagt formuesverdiene til 76 formuende nordmenn som har meldt flytting til Sveits i løpet av inntektsåret 2022 og så langt i 2023. Vi har fastsatt en nedre grense på 20 millioner kroner i ligningsformue for å synliggjøre de skattemessige konsekvensene. Enkelte utflyttere er arvinger oppført med ingen eller lav formue, men som har arvet store verdier gjennom generasjonsskifter før utflytting. For å kartlegge utflyttede verdier hos disse har vi tatt utgangspunkt i estimer utarbeidet av Dagens Næringsliv basert på arvelaternes ligningsformue og arvet prosentandel (Feratovic, Solberg & Bakken, 2023a). For å ta høyde for prisvekst er formuesverdiene oppjustert med utgangspunkt i oljefondets realavkastning på 3,72 % (Nbim, 2023). I det følgende presenteres utflyttede formuesverdier og tapt formuesskatt basert på opplysninger innhentet fra skattelister, Foretaksregisteret og finansielle mediehus. Tabell 5.1 viser beregnede estimer i 2023-tall for utflytterne i henholdsvis 2022 og 2023, samt den samlede effekten i formuesskatt. Ytterligere effekter og virkningene av dette for utbytteskatt diskuteres i kapittel 6.

Antall personer	Samlet netto formue	Justert for 2023	Anslag tapt skatteproveny
76	122 mrd. kroner	132 mrd. kroner	1,45 mrd. kroner

Tabell 5.1: Verdijustert anslag i tapt formuesskatt fra Sveits-utflyttere i perioden 2022-2023

5.3 Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vi ønsket videre å kartlegge hvilke samfunnsøkonomiske konsekvenser respondentene anser som mest fremtredende som følge av utflyttingstrenden. Funn viser at virkningene på fremtidige investeringer, sysselsetting og tap av humankapital er gjennomgående blant respondentene. I tillegg fremstår eierbeskatningens påvirkning på gründere og oppstartsvirksomheter særlig utfordrende for fremtidig verdiskaping.

5.3.1 Investeringer

Ved spørsmål om samfunnsøkonomiske utfordringer knyttet til fremtidig verdiskaping som følge av utflytting, ble de økonomiske virkningene i form av fremtidige investeringer et sentralt tema i intervjuene. Flere uttrykker bekymring om at utflyttingstrenden hindrer fremtidige investeringer i norsk næringsliv.

«På lang sikt vil nok trenden redusere investeringsaktiviteten i Norge. Utflytterne er gjerne de med risikovilje som investerer i oppstartsselskaper og innovasjon. De tenker at denne risikoviljen kommer til bedre nytte i andre land. At mange av disse nå har flyttet øker risikoen for at investeringer gjøres internasjonalt og at selskaper etableres i utlandet.»

- Samfunnsøkonom

«Jeg mener at norske investeringer helt sikkert ikke vil øke. Likevel tenker jeg at det fortsatt vil være lønnsomt for mange utflyttere å investere i Norge. Når man har flyttet må man ikke betale formuesskatt slik som før og det gjør det jo mer aktuelt.»

- Formuende nordmann

Respondentene deler ulike perspektiver på virkningene på investeringer. Til tross for at enkelte investeringsmønstre antas å opprettholdes, er det bred enighet om at utflyttingstrenden vil føre til reduserte investeringer i norsk næringsliv. En formuende nordmann viser til at de norske tilknytningene gjør at det fortsatt vil investeres i Norge, men

gir en grundig beskrivelse av hvordan avstand og impulsene av å bo i utlandet påvirker fremtidige investeringer:

«Om jeg flytter er jeg sikker på at jeg fortsatt vil investere i Norge. Jeg har sterke personlige tilknytninger til Norge og ønsker å være involvert i næringslivet, men jeg føler meg sikker på at investeringene blir færre og mindre. Som bedriftseier ønsker man gjerne å ta del i prosjekter på nært hånd, noe som kan bli krevende fra utlandet. De som flytter får også nye innfallsvinkler i næringslivet slik at investeringene påvirkes av naturlige årsaker. Det øker risikoen for utenlandske investeringer og at virksomheter etableres der.»

- Formuende nordmann

En skatteadvokat gir et interessant eksempel som illustrerer hvordan utflytting og eierbeskatning i praksis påvirker fremtidig verdiskaping ved at investeringer manøvreres bort fra Norge og til utlandet:

“Det tar nok ikke lang tid før utbytte fra norske selskaper skytes inn i utenlandske selskaper.”

- Skatteadvokat

5.3.2 Sysselsetting

Ytterligere funn danner inntrykk av at eierbeskatningens og utflyttingstrendens påvirkning på sysselsetting i norsk næringsliv anses som en relevant konsekvens. Flere fremhever viktigheten av egenskapene hos utflytterne, samt at antallet av utflyttede individer øker muligheten for at virksomheter etableres i utlandet fremfor Norge.

“Fokusset på eierbeskatning har ført til at kompetente entreprenører og investorer flytter ut. Flere av disse har dannet et kontornettverk nede i Sveits og jeg antar de vil fokusere mer på investeringene sine der. Det blir vel snakk om tid før dette leder til opprettelsen av nye virksomheter i utlandet. Spørsmålet man må stille seg er i hvilken grad dette vil gå utover verdiskapningen i Norge.”

-Skatteadvokat

“Jeg mener at dette med skaperkraften hos de som flytter ut er viktig. Dette er folk som har skapt utrolig mange arbeidsplasser i Norge og dagens skattetrykk tilsier at vi ikke kan

---

reinvestere i samme grad som vi ønsker uten å tappe selskapene for penger. En annen ting er at dagens skattenivå gjør at konkurransesituasjonen mellom norske og utenlandske investorer ikke går sammen med målet om verdiskaping og arbeidsplasser i Norge. Utenlandske aksjonærer har ikke samme interesse av å skape arbeidsplasser som nordmenn.”

-Formuende nordmann

En respondent påpeker konsekvensene for sysselsetting i små- og mellomstore bedrifter.

“Jeg tror ikke folk fatter virkningene eierbeskatningen har på små-mellomstore bedrifter, spesielt i distrikt-Norge hvor lokal arbeidskraft kanskje er den viktigste drivkraften for selskapet som helhet.”

-Formuende nordmann

Respondentene enes om at tapet av skaperkraften hos de utflyttede individene kan ha konsekvenser for fremtidige arbeidsplasser i norsk næringsliv. Selv om det uttrykkes bekymring knyttet til den fremtidige påvirkningen på sysselsetting, er det noe ulike oppfatninger om hvorvidt det medfører betydelige negative konsekvenser på lengre sikt. Samtidig fremheves det at dagens eierbeskatning er fordelaktig for utenlandske investorer og at det potensielt kan ha negative effekter på sysselsetting i Norge på lengre sikt som følge av mindre norsk eierskap. Videre påpeker en formuende nordmann at utflyttingstrenden kan være særlig kritisk for arbeidsplasser innen SMB-segmentet.

5.3.3 Tap av humankapital

Av funn fremgår det at tapet av kompetansen og egenskapene som utflytterne besitter anses som en kritisk faktor som kan svekke verdiskaping i Norge på lengre sikt. Funnene referer til begrepet humankapital og betegnes som summen av ens kunnskap, produktive egenskaper og tekniske ferdigheter (Falch, 2011). Dette gjelder både i form av utflyttet humankapital og at dagens eierbeskatning hindrer innførsel av humankapital.

Kompetente individer flytter ut

En betydelig andel av respondentene påpeker at individene som emigrerer besitter unike egenskaper og kunnskap som er verdifulle ressurser både for bedrifter og norsk næringsliv i sin helhet. Det uttrykkes bekymring om at disse ressursene nå har flyttet ut av landet.

“Det er i hodene våre fremtiden ligger. At flere mennesker med både erfaring og ressurser nå har flyttet er uten tvil negativt sett i norske øyne. Hvilke konkrete konsekvenser det har på lengre sikt er jeg usikker på, men mange av utflytterne er folk med unike ferdigheter og ideer man kunne dratt nytte av i fremtiden.”

- Formuende nordmann

“Norge mister tilgangen på verdifull kunnskap når bedriftseiere flytter. Det vil ha økonomiske konsekvenser, men jeg tenker også at det svekker utviklingen av andre flinke mennesker.

-Samfunnsøkonom

En skatteadvokat fremhever viktigheten av ressursene hos utflytterne for fremtidig verdiskaping og at utenlandske jurisdiksjoner nå drar nytte av disse i større grad.

“Folk flytter ikke til Sveits for å sitte på kafé og se på naturen. Dette er unge, kapitalsterke og kreative folk hvor mange allerede har det sveitsiske selskapet oppe og går. Ikke 80 år gamle pensjonister.”

-Skatteadvokat

Et interessant funn er at nettverket blant formuende nordmenn senker terskelen for utflytting og fører til en dominoeffekt i flytteprosessen. Det faktum at individer innen samme nettverk flytter fremmes en forsterkende effekt til at flere flytter.

“Veien til Sveits har blitt vesentlig kortere. Dette er ofte folk som traver rundt i samme miljø. Flytteprosessen får derfor en forsterkende effekt og man ser at flinke kreative mennesker har en tendens til å gruppere seg sammen.”

- Skatteadvokat

Innførsel av humankapital til Norge

I intervjuene fremgår det at eierbeskatningen ikke bare anses som en faktor som påvirker fremtidig verdiskaping gjennom humankapitalflukt ut av landet, men også hindrer at kompetente individer flytter til Norge.

“En ting er at kompetente folk flytter ut, men skattepolitikken gjør det også mindre aktuelt for utenlandske aktører å flytte inn. Det blir rett og slett for dyrt å flytte til Norge. Dette gjør at vi mister sårt trengt kompetanse utenfra, noe man i enkelte bransjer er helt avhengig av.”

- Skatteadvokat

Skatteadvokatens uttalelse er interessant sett i sammenheng med tidligere forskning i 3.1 om inn- og utflytting blant formuende nordmenn, spesielt i lys av Stortingets tall på innflyttede formuesverdier, samt DN's kartlegging som viser en avtakende trend i innflytting de siste årene. En samfunnsøkonom fremhever videre at eierbeskatningen svekker Norges konkurransevne om å tiltrekke seg humankapital sammenlignet med andre land.

“Skattenivået gjør at evnen til å tiltrekke seg folk svekkes. Selv om kompetansenivået i Norge er høyt, har vi likevel behov for humankapital og perspektiver utenfra. Det gjør oss mindre konkurransedyktig i å tiltrekke kompetente individer sammenlignet med andre land. På lengre sikt risikerer man at det reduserer innovasjonsevnen og vekst i norsk næringsliv.”

- Samfunnsøkonom

5.3.4 Eiere av oppstartsvirksomheter

Som et resultat av åpne spørsmål og oppfølgingsspørsmål ble eierbeskatningens betydning for utflytting blant gründere også et gjennomgående tema. Blant respondentene fremstår eierbeskatningens konsekvenser for verdiskaping blant gründere som en særlig utfordring.

“Skattesystemet i Norge anerkjenner ikke de utfordringene oppstartsselskaper står overfor i dag. Likviditetsmidlene er for de fleste knappe i begynnelsen, og det å betale både formues- og utbytteskatt når kontantstrømmen er begrenset er en utfordring. Det fører til at gründere kan føle seg presset til å flytte utenlands før de har opparbeidet seg formue. Jeg vet om flere unge gründere som allerede har flyttet og slik situasjonen er i dag ser jeg ikke noen grunn til at det ikke skal fortsette.”

- Formuende nordmann

“Staten risikerer å miste en generasjon av gründere som velger å bygge opp virksomheter i mer skattevennlige land. Å starte bedrifter i Norge i dag er demotiverende når skattepolitikken ikke legger til rette for det. Når de økonomiske utsiktene i utlandet også er langt bedre, er det naturlig for mange å flytte.”

- Samfunnsøkonom

En samfunnsøkonom peker på hvordan eierbeskatningen skaper utfordringer for selskaper som skal tas på børs. Her vises det til at en børsnotering medfører en betydelig økning i skattebelastning som gjør det krevende å skalere.

“For forholdsvis unge selskaper og gründere i Norge er det ofte ikke gjennomførbart å ta selskapet sitt på børs. De sliter med å vokse og reinvestere samtidig som man må ta ut midler for å betjene formuesskatt på innskutt kapital. Dette tvinger de nesten til å flytte til land med andre skatteordninger.”

- Samfunnsøkonom

-

Finansiering av formuesskatten skaper insentiver for utflytting blant gründere

I likhet med funn i 5.1 om formuesskattens virkeområde, fremheves dette som spesielt utfordrende for verdiskaping blant gründere. Et interessant funn viser at en formuende nordmann har solgt personlige eiendeler utenfor selskapet for å finansiere formuesskatten.

“Jeg har solgt unna personlige eiendeler rett og slett for å betjene formuesskatten på lengre sikt. For gründere som ikke nødvendigvis kan selge vil nok utflytting være et alternativ. Selv ønsker jeg å ta del i det norske næringslivet samtidig som jeg er i en situasjon hvor jeg ikke kan bosette meg i utlandet. Derfor føles det motstridende å må frigjøre personlige verdier for å betale skatt samtidig som jeg skal investere og bidra til verdiskaping i Norge.”

- Formuende nordmann

Økt globalisering reduserer terskelen for utflytting blant gründere

Ytterligere funn viser at økt globalisering reduserer terskelen for at gründere flytter ut. Funnet er interessant sett i sammenheng med uttalelsene om dominoeffekt i flytteprosessen blant individer i samme nettverk i 5.3.3.

“Økt globalisering gjør at det å drive virksomhet på tvers av landegrensener er blitt mindre komplisert. Man kan nå drive virksomhet fra utlandet i større grad, eventuelt opprette selskaper i utlandet og samtidig ha en viss tilknytning til Norge. Når skattebelastningen for eiere i tillegg er stor, er nok dette en faktor som gjør det mer aktuelt for gründere i startfasen å flytte ut.”

- Skatteadvokat

5.4 Skatt på privat konsum (Monsterskatt)

Den varslede monsterskatten har fått mye omtale i media og mottatt sterk kritikk fra mange. Et sentralt argument for innføring av skatt på privat konsum er at personlig bruk av eiendeler som fly og båter, ikke samsvarer med den type investeringer som fritaksmetoden skal legge til rette for. Vi ønsket derfor å utforske hvordan formuende nordmenn og skatteadvokater tror en eventuell innføring vil påvirke utflyttingstrenden. Vi opplevde ulike synspunkter blant respondentgruppene om den potensielle påvirkningen. Imidlertid var det overordnet konsensus om at monsterskatten alene ikke vil bli en avgjørende faktor for at formuende nordmenn velger å flytte. I det følgende vises funn fra formuende nordmenn og skatteadvokater separat.

“For min egen del har jeg ikke eiendeler i selskapet som gjør at jeg berøres i stor grad. Monsterskatten vil hovedsakelig berøre de med store eiendelsverdier i selskapet, men jeg tror absolutt at det kan være den siste dråpen som får begeret til å renne over for andre. Skattebelastningen for eiere blir enda større og det kan være nok til at flere flytter ut.”

- Formuende nordmann

“For noen er det nok en faktor som kan spille inn. Jeg tror likevel at det er den samlede eierbeskatningen som fortsatt vil være den avgjørende faktoren for om folk flytter eller ikke.”

- Formuende nordmann

Blant formuende nordmenn vises det til at en eventuell monsterskatt kan være en påvirkende faktor for individer som vurderer å flytte. Skatteadvokater viser derimot til andre perspektiver om hvordan monsterskatten vil påvirke utflyttingstrenden. Her uttrykkes det en mening om at man vil kunne tilpasse seg de kommende reglene slik at man ikke påvirkes i særlig stor

grad. Likevel påpekes det at ikke er utenkelig at en innføring i seg selv kan føre til skattemotivert emigrasjon. Samtidig vises det til ønske om mer avklaring rundt lovforslaget.

“Jeg har inntrykk av at mange allerede har innrettet seg og solgt unna i påvente av en eventuell innføring. Samtidig tror jeg at mange også vil kunne tilpasse seg løpende gjennom ander metoder.”

- Skatteadvokat

“Slik den er utredet i dag, er det ikke utenkelig at det kan påvirke vurderingen om å flytte, særlig for et fåtall av selskapseiere. Samtidig har Regjeringen varslet utbedringer og justeringer i det framlagte lovforslaget, men jeg tror uansett ikke at monsterskatten alene blir et overveiende motiv for folk til å flytte.”

- Skatteadvokat

5.5 Skatterettslige insentiver for å motvirke utflyttingstrenden

Temaet om hvilke skatterettslig tiltak som skal iverksettes for å motvirke utflyttingstrenden blant formuende nordmenn, har siden høsten 2022 vært gjenstand for omfattende debatt. Avslutningsvis ønsket vi å undersøke hvilke skatterettslige insentiver respondentene anser som avgjørende for å motvirke utflytting.

“Formuesskatten er viktig politisk, men til syvende og sist handler det om en balanse. Vi må skape et skattesystem som er rettferdig samtidig som det anerkjenner viktigheten av å beholde kapital. Jeg tror en kombinasjon av lavere formuesskatt og moderat opptrapping av selskapsskatt er et godt utgangspunkt.”

- Formuende nordmann

“Jeg har sansen for å fjerne formuesskatten og sette ned utbytteskatten, eventuelt holde den på et stabilt nivå slik som for et par år siden. Det var først når den ble satt opp fra 35,2 % til 37,84 % at folk virkelige begynte å steile fordi da gikk man for langt. Jeg har mer tro på å heve selskapsskatten og redusere utbytteskatten.”

- Skatteadvokat

Et interessant forslag fra en formuende nordmann er innføring av særskilte avgifter som retter seg mot formuende individer.

“Reduser formuesskatten og øk heller selskapsskatten. Jeg tror de langsiktige økonomiske virkningene av økt selskapsskatt og reduksjon i formuesskatt vil ha langt større fordeler. Det gjelder særlig skatt på arbeidende kapital. Økte avgifter på luksusprodukter kan også vært et godt alternativ. Det er godt mulig at de kortsiktige effektene er negative, men jeg tror at de langsiktige effektene vil være langt større.”

- Formuende nordmann

Overordnet er det gjennomgående blant en større andel av respondentene om at formuesskatten må endres for å motvirke utflyttingstrenden. Selskapsskatten fremstår som et sentralt alternativ til proveny som følge av en eventuell endring i formuesskatt.

6. Diskusjon

6.1 Utfordringer ved utflytting i det norske skattesystemet

Innhentet primærdata er i tråd med tidligere forskning av Belsvik & Ramberg (2023) om at dagens eierbeskatning har sentral betydning for utflytting blant formuende nordmenn. Sammenhengen mellom formues- og utbytteskatt fremstår som en særlig utfordring knyttet til utflytting i det norske skattesystemet i dag. Det er i stor grad konsensus blant respondentene om at den kumulative skattebelastningen for eiere er for høy. Samtidig vektlegger flere de siste års økninger i eierskatt som avgjørende. Den økte skattebyrden har forsterket insentivene til å vurdere skattemessig bosted i andre jurisdiksjoner, og da særlig Sveits grunnet formuesskatten. Flere skatteadvokater fremhever videre at indikasjoner på ytterligere skjerpelser i utflyttingsskatt og Støre-regjeringens ønske om en utredning av alternativer også har gjort det mer attraktivt å emigrere.

Funnene om for høy eierbeskatning underbygges av sekundærdata innhentet fra Kapital. I en undersøkelse utført i 2023 har 200 av Norges fremste bedriftseiere, investorer og øvrige formuende blitt invitert til å utgi sine meninger om regjeringens skattepolitikk (Framstad & Fykse, 2023b). Med en svarprosent på i underkant av 55 % viser et overveiende flertall til at eierbeskatningen i Norge har hatt negativ innvirkning personlig eller på virksomheten de er involvert i. 86 % av respondentene oppgir at formuesskatten har vært svært viktig for den negative innvirkningen. Tilsvarende har 73 % oppgitt at utbytteskatt har vært svært viktig som følge av at utbyttene må økes drastisk for å dekke eiernes personlige formuesskatt. Undersøkelsen antyder videre at andre øvrige skatter- og avgifter deriblant selskapskatten har få negative innvirkninger. I likhet med innhentede funn indikerer Kapitals undersøkelse at eierbeskatning i form av skatt på formue og utbytte har betydelig innvirkning for formuende nordmenn og deres virksomheter. Videre vises det også til at dagens skattetrykk har ført til at en god del flere enn de som faktisk har flyttet, har vurdert å flytte i løpet av det siste året.

Ytterligere funn blant respondentene viser at formuesskattens virkeområde er en sentral utfordring. Funnene illustrerer at problematikken ved skatt på formue ikke ligger i skatteevneprinsippet og omfordeling, men heller hvordan den er innrettet i dag. I teorien problematiserte vi at finansieringen av formuesskatt er en sentral innvending mot skatt på

---

formue. Innhentet data underbygger innvendingen og at kombinasjonen av formues- og utbytteskatt og skatt på arbeidende kapital tilrettelegger for skattemotivert emigrasjon. Mange bedriftseiere har store formuesverdier i selskapet gjennom eierandeler og arbeidende kapital. Disse tvinges til å ta ut midler fra selskapet i form av utbytte utelukkende for å betjene egen formuesskatt på innskutte verdier eller driftsmidler, selv i nedgangstider. Det faktum at individer må tappe selskapet for midler kun for å betjene formuesskatten fremstår som en sentral faktor som skaper insentiver til å emigrere. Oppsummert finner vi at nivået på eierbeskatningen og dens virkeområde, er den største utfordringen knyttet til utflytting blant formuende nordmenn i det norske skattesystemet i dag.

6.2 Skatteøkonomiske konsekvenser av utflytting

Estimater i 5.2 viser at de skatteøkonomiske effektene av utflyttingstrenden utgjør en betydelig økonomisk verdi. Basert på 2023-justerte ligningstill estimerer vi at 76 Sveits-utflyttere tok med seg en samlet skattbar formuesverdi på 132 mrd. kroner. Dersom vi benytter oss av de aktuelle skattesatsene resulterer dette i et direkte skatteøkonomisk provenytap i formuesskatt på om lag 1,45 mrd. kroner. Sammenlignet med Regjeringens anslag for 2023 på 30 mrd. kroner viser estimatene at tapt formuesskatt fra utflytterne utgjør om lag 4,8 % av det samlede anslaget for formuesskatt.

I tillegg til det direkte tapet i formuesskatt oppstår det ytterligere konsekvenser som følge av at utflytterne ikke lenger er skattemessig bosatt i Norge. I DNs kartlegging i 3.1 av de skatteøkonomiske konsekvensene ved at 49 formuende nordmenn har flyttet til Sveits vises det til at kommuner og staten mister om lag 1 mrd. kroner i samlede skatteinntekter. For eksempel som en direkte konsekvens av Kjell Inge Røkkes utvandring høsten 2022 går Asker kommune glipp av over 100 millioner kroner i skatteinntekter fra formuesskatt. Kommunedirektør i Asker, Lars Bjerke, har uttalt at de har opplevd en markant økning i kommunale avgifter det påfølgende året som et resultat av betydelige tap i inntekter grunnet utflyttingstrenden, samt at inntektstapet må innhentes gjennom alternative metoder (Gonzalez, 2023). Følgelig illustrerer det hvordan tapte skatteinntekter som følge av utflytting fører til økte kostnader for den gjenværende befolkningen i kommunene. Dette reflekterer ikke bare de umiddelbare provenyeffektene av tapt formuesskatt, men også de indirekte økonomiske konsekvensene for kommunene i et lengre perspektiv.

Utbytteskatt

I teorikapitlet har vi redegjort for sammenhengen mellom skatt på formue og utbytte for å betjene formuesskatten. De økonomiske konsekvensene av de kartlagte utflytterne blir mer komplekse når det tas høyde for utbytter. Siden inntektsåret 2021 har verdsettelsesrabatten for aksjer og næringseiendom blitt redusert fra 45 % til 20 % i 2023. Dette medfører at det skattemessige grunnlaget for formuesskatt har økt betydelig sammenlignet foregående år. Dersom formuende nordmenn velger å finansiere formuesskatten ved skattepliktig utbytte, en praksis som er utbredt grunnet mangel på private likvide midler, fører dette til økt skatteproveny for staten. Basert på våre estimater og gjeldende skatteregler tilsvarende utflytternes utbyttebehov for å betjene formuesskatten om lag 2,3 mrd. kroner gitt at skatteforpliktelsen finansieres av utbytte. For enkelthetens skyld har vi sett bort fra skjermingsfradrag da dette utgjør en marginal andel i denne sammenhengen. Tabell 6.1 viser at utbyttebehovet gir om lag 0,9 mrd. kroner i skatteinntekter fra utbytte for å betjene formuesskatten. Tallene belyser det samlede skattetrykket for formuende nordmenn og dersom utflyttingstrenden fortsetter er det nærliggende å tenke at dette fortsatt vil medføre et betydelig tap i skatteinntekter.

Anslått ligningsverdi	Formuesskatt	Utbyttebehov	Utbytteskatt
132 mrd. kroner	1,45 mrd. kroner	2,3 mrd. kroner	0,9 mrd. kroner

Tabell 6.1: Tapt utbytteskatt fra utflyttere i 2022 og 2023

6.3 Samfunnsøkonomiske konsekvenser

6.3.1 Investeringer

I liket med masterutredningen til Belsvik & Ramberg (2023) finner vi at respondentene mener utflyttingstrenden vil føre til færre investeringer i norsk næringsliv. Studien avdekket at investeringene i norske virksomheter blant utflyttede formuende nordmenn falt med 25 prosentpoeng etter utflytting. Eierbeskatningen og ønske om nærhet til investeringer fremgår som de sentrale faktorene for reduksjonen. Samtidig svarte 65 % av utflytterne at de føler mindre ansvar for å bidra til verdiskaping i Norge etter utflytting. I forbindelse med Kapitals kartlegging av den norske skatte- og avgiftspolitikken våren 2023 uttrykte også bedriftseier og milliardær Carl Erik Krefting bekymring rundt de fremtidige virkningene av utflyttingstrenden (Framstad & Fyksen 2023b). «Jeg ikke bare tror, men er helt sikker på at

---

det medfører mindre investeringer i norsk næringsliv, og dermed færre arbeidsplasser» uttalte Krefting. Han føler seg sikker på at utflytningstrenden vil hindre norsk verdiskaping på lengre sikt.

En respondent belyser et interessant motargument om at forskjellen i eierbeskatning mellom investorer skattemessig bosatt i Norge og utlandet ikke nødvendigvis fører til færre investeringer i Norge blant utflytterne. Gjennom skatteavtalen vil skatteplikt på formue opphøre umiddelbart dersom man flytter til Sveits. Følgelig vil utflyttere bosatt i Sveits oppnå de samme skattefordelene som utenlandske investorer ved investeringer i Norge. I motsetning til investorer bosatt i Norge vil man ikke skatlegges for eierandeler og respondenten argumenter for at dette skaper insentiver til å fortsatt investere i Norge. Samtidig som flere funn viser til en forventning om reduserte investeringer, uttaler også en annen formuende nordmann at flere sannsynligvis vil fortsette å investere i Norge som følge av norske relasjoner. Tilknytningen til Norge er så sterk at man fortsatt ønsker å ta del i næringslivet til en viss grad, men at de norske bidragene reduseres. Dette underbygges av en annen respondent som viser til at eiere i virksomheter sentrert i norsk næringsliv fortsatt kommer til å skape verdier i disse virksomhetene.

Overordnet finner vi derimot empirisk konsensus blant respondentene om at økt utflytting vil føre til reduserte investeringer i norsk næringsliv blant utflytterne. Ønske om nærhet til investeringer og påvirkningen av utenlandske impulser er gjennomgående argumenter. Her vises det til at avstanden og påvirkningen av å bo utenfor Norge vil medføre at investeringer i større grad foretas internasjonalt av naturlige årsaker. Som en konsekvens nevner flere respondenter utflytternes innovasjonsevne og vilje til å ta risiko som særlig negativt for fremtidig verdiskaping. I all hovedsak dreier det seg om langsiktige effekter på verdiskaping som kan hindre nødvendig kapitaltilgang, særlig knyttet til innovasjon og nyskaping.

En skatteadvokat viser til et eksempel om at mottatt utbytte fra norske eierskap i praksis vil benyttes som innskudd i utenlandske virksomheter. Det illustrerer hvordan utflytternes investeringer manøvreres fra norsk næringsliv og til utlandet. Som redegjort for i teorikapitlet, pålegges private aksjonærer bosatt i Sveits kildeskatt på 15 % for mottatt utbytte fra norske selskaper gjennom skatteavtalen. I 2010 ble også kildeskatt på utbytte mellom norske og sveitsiske selskaper fjernet (Bangum, 2023). Utbytte kan følgelig utdeles skattefritt fra et selskap lokalisert i Norge til selskap i Sveits. Overordnet viser det hvordan formuende nordmenn har økonomiske insentiver til å bosette seg i Sveits og dreie

investeringer mot utenlandske prosjekter. Tabell 6.2 nedenfor illustrerer hvordan utbytte kan deles og investeres skattefritt i holdingselskap lokalisert i Sveits sammenlignet med privat aksjonær.

Holdingselskap	Effekt
Skatt = 0 %	Reinvesterbar gevinst= kr 1 000 000,-
Investerer beløp i eiendom	
Verdistigning 5 % hvert år	
Salg etter 10 år	Tilgjengelig kapital= kr 1 630 000,-
Økt investeringskraft i forhold til privat aksjonær	kr 245 000,-
Privat aksjonær	Effekt
Skatt =15 %	Reinvesterbar gevinst= kr 850 000,-
Investerer beløp i eiendom	
Verdistigning 5 % hvert år	
Salg etter 10 år	Tilgjengelig kapital= kr 1 385 000,-
Tapt investeringskraft i forhold til selskapsaksjonær	kr 245 000,-

Tabell 6.2: Eksempel på skattlegging av reinvestert gevinst i Sveits

6.3.2 Sysselsetting

Funn fra en skatteadvokat bekrefter at en gjeng investorer har tatt initiativ for å etablere et kontorfellesskap i Sveits. Dette belyser ikke bare individuell utflytning, men indikerer også strategisk forflytning av forretningsinteresser og investeringsaktiviteter til utlandet. Som avdekket i 6.3.1 spiller nærhet til investeringer en viktig rolle i vurderingen av nye investeringsmuligheter, noe som øker risikoen for at utflytterne oppretter og investerer i nye virksomheter i utlandet. Eksempelvis fokuserer risikokapitalfond som DNB Ventures, som er et heleid datterselskap av DNB-konsernet, utelukkende på investeringer i Norden og er drevet av konsernets markedsinnsikt og nettverk i det nordiske markedet. Dette står i kontrast til utflytterne som har etablert et nettverk i Sveits hvor de nå kan velge å investere i nærheten av deres nye base. Våre funn indikerer at dette også er en bekymring blant respondentene.

Etableringen av nettverk i utlandet medfører samtidig at verdifull kunnskap, ekspertise og kapital som kunne vært til nytte for norske bedrifter, isteden anvendes til fordel for

---

utenlandske interesser. Dette underbygges av en formuende nordmann som fremhever viktigheten av skaperkraft hos utflytterne og at evnen til å skape og utvikle arbeidsplasser forsvinner med utflytterne. Dette illustrerer en situasjon som favoriserer utenlandske interesser og kan forhindre skalering i norsk næringsliv. Samtidig fremhever en annen skattekonkurransen mellom norske og utenlandske investorer som negativt for sysselsetting i Norge. Respondenten påpeker at utenlandske investorer gjerne ikke har samme interesse av å stimulere norsk næringsliv i samme grad som nordmenn og at eierbeskatningen derfor i seg selv er negativt for norske arbeidsplasser. Til tross for at utflyttingstrenden tilsynelatende har en indirekte effekt på sysselsetting, samt at utflytterne fortsatt forventes å investere i Norge som diskutert i 6.3.1, uttrykker respondentene bekymring om dens negative konsekvenser for sysselsetting i Norge.

DN har kartlagt hvor mange arbeidsplasser i Norge som er tilknyttet 50 formuende nordmenn som har flyttet til Sveits per 26. Mars 2023 (Feratovic, Solberg & Bakken, 2023b). Resultatene viser at omtrent 54 000 arbeidsplasser er tilknyttet selskaper som eies av utflyttere med minst 5 % eierskap. Justert for utflytternes eierandel tilsvarer det om lag 15 000 jobber. Selv om dette er arbeidsplasser som foreløpig forblir i Norge, uttrykker respondenter bekymring over tapet av investeringskapital som kan bidra til å skape nye arbeidsplasser i Norge, både i nye og eksisterende bedrifter. Investeringskapitalen er spesielt viktig i tidlige stadier av virksomheter hvor privat kapital kan være begrenset og man har behov for eksterne ressurser. At kapital nå forsvinner med utflytterne forventes å øke avstanden mellom oppstartsselskaper og investormiljøet slik at muligheten for ekstern kapital reduseres med mindre statlige insentivordninger motvirker dette.

Sysselsetting i SMB-bedrifter

En respondent antyder at utflyttingstrenden kan få konsekvenser for små- og mellomstore bedrifter. En rapport fra NyAnalyse om SMB-bedrifter og formuesskatt viser at 98 % av alle som betaler formuesskatt på arbeidende kapital, er SMB-eiere eller enkeltpersoner med moderat kapitalbeholdning investert i næringsvirksomhet (Sasson, Sundhaugen & Vinje, 2020). Rapporten indikerer at formuesskatt på arbeidende kapital reduserer aktiviteten i SMB-segmentet og indirekte påvirker sysselsettingen negativt. Respondentens uttalelse støtter resultatene og viser blant annet til viktigheten sysselsetting har for verdiskapning i mindre lokale distrikter. Her påpekes det at risikoviljen hos utflytterne kan redusere tilgangen på langsiktig norsk privatkapital, noe som er en kritisk finansieringskilde

for SMB-segmentet. Ettersom kapitalbeholdningen skattlegges uavhengig av oppnådd resultat gir det utslag på risikotaking og virker motstridende i forhold til målet om økonomisk vekst. Skattetrykkets betydning for arbeidsplasser underbygges videre av en NHO-undersøkelse blant bedriftseiere i 2017 (NHO, 2017). Resultatene viser til at 80 % av 200 bedriftseiere mente det definitivt eller antakeligvis ville skapes flere arbeidsplasser de neste 3-5 årene dersom formuesskatten på arbeidende kapital avskaffes.

Oppsummert fremstår utflyttingstrenden og eierbeskatningens virkning på sysselsetting i norsk næringsliv som en overordnet bekymring hos flere av respondentene. Samtidig vises det til at de fremtidige virkningene er usikre og vanskelig å forutse, samt at de kartlagte investeringskonsekvensene i 6.3.1 tilsier at utflytterne fortsatt vil skape arbeidsplasser i Norge. Funnene indikerer samtidig at dagens skattetrykk gjør det utfordrende å skalere og skape arbeidsplasser, spesielt for mindre selskaper hvor tilgangen på kapital normalt er mer kostbar og krevende å få tak i enn i børsnoterte selskaper. Over tid fremstår balansen mellom å opprettholde en konkurransedyktig skattepolitikk og sikre nødvendig kapital til kritiske sektorer som en sentral utfordring for fremtidig verdiskaping.

6.3.3 Tap av humankapital

Ressurssterke hoder flytter ut

Innhentede funn indikerer at tap av humankapital og mangel på kompetente individer som følge av utflyttingstrenden kan svekke evnen til fremtidig verdiskaping i norsk næringsliv. Respondentene fremhever at mange av utflytterne kjennetegnes av å ha bred erfaring og kompetanse som er svært verdifull for næringslivet. World Economic Forum (2017) gir ut rapporten *The Global Human Capital* som rangerer land etter hvor godt man evner å utnytte humankapital. Norge topper denne listen etterfulgt av Finland, Sveits, USA og Danmark. Rapporten fremhever at utviklingen av en nasjons humankapital er avgjørende for landets økonomiske vekst. Det er konsensus blant respondentene om at dagens skattenivå kan være problematisk for å beholde humankapital i Norge. Dersom skattepolitikken oppfattes som ugunstig eller uforutsigbar kan det føre til at høyt kvalifiserte og ressurssterke individer velger å flytte til land med lavere skattebelastning. I denne sammenheng har begrepet “brain-drain” blitt fremmet som en kritisk konsekvens, altså menneskelig kapitalflukt og tap av verdifulle hoder som kunne bidratt til vekst og innovasjon i Norge. I lys av dette viser en

---

samfunnsøkonom til et interessant synspunkt om at flukten også forhindrer videreutvikling av nye kompetente individer på lengre sikt.

En studie av Bjørneby, Markussen og Røed (2020) har analysert virkningene av endringene i formuesskatt i perioden 2007-2017 for SMB-bedrifter. Funnene deres indikerer at høy formuesskatt gjør det mer lønnsomt å investere i humankapital ettersom det ikke innregnes i balansen og dermed ikke fanges opp som skattepliktig formue hos eiere. Det har derimot blitt reist spørsmål i media om studiens gyldighet grunnet forskernes politiske tilknytning. Innhentet primærdata er i tråd Fasting (2020a) som har diskutert studien i et notat. Fasting påpeker at ideen om at ansettelser primært gjøres for skattefordeler burde møtes med skepsis blant SMB-eiere. Hun argumenterer for at ansettelser er kostbare og i større grad drevet av markedsbehov enn skatt. Et viktig moment er at bedrifter ansetter for å øke lønnsomheten og at overskudd generert av ansatte over tid vil fremkomme i selskapets balanse som økt likviditetsbeholdning. Dette er motstridende med antakelsen om at humankapital foretrekkes over investeringer i fysiske aktiva for å redusere grunnlaget for formuesskatt.

Funn fra både primær- og sekundærdata indikerer at eierbeskatning og utflytting kan ha en tvetydig effekt på Norges økonomi gjennom flukt av humankapital. Respondentene understreker at humankapital er en kritisk ressurs for enhver økonomi og at tap av slike ressurser er negativt for fremtidig verdiskaping. Dette er mennesker som gjerne besitter særegen kompetanse og erfaring som er nødvendig for å drive og utvikle bedrifter. Samtidig påpekes det blant respondentene at vi lever i et dynamisk samfunn med kontinuerlige endringer og hvor næringslivet tilpasser seg over tid. Følgelig er det vanskelig å forutse de langsiktige konsekvensene av humankapitalflukt. Et interessant funn fra en skatteadvokat antyder en dominoeffekt i flytteprosessen blant nettverket av formuende nordmenn som virker forsterkende i vurderingen om å emigrere. Effekten belyser hvordan kompetente individers beslutning om å flytte forsterkes av sosiale tilknytninger og mediedekning. Dette øker risikoen for at flere ressurssterke individer i nærliggende kretser forlater landet.

Eierbeskatning gjør det mindre attraktivt å flytte til Norge

Sentrale resultater fra intervju belyser problematikken om at eierbeskatningen også hindrer verdiskaping ved at Norge ikke evner å tiltrekke kompetente individer. Dette kan resultere i mangel på nødvendig kompetanse og fortrenger fremtidig økonomisk aktivitet og innovasjon. Funnene støttes av gründerne Ingrid Teigland Akay i Hadean Ventures og

Agnete Fredriksen i Nykode Therapeutics (Akay & Frederiksen, 2023). De har i en kronikk i Finansavisen redegjort for hvordan norske beskatningsregler blokkerer tilgang på sårt trengt kompetanse fra utlandet. Som eiere i oppstartsselskaper i helsenæringen har de behov for internasjonal kompetanse, spesielt de med lengre erfaring. For disse er det lite attraktivt å flytte til Norge om man har bygd seg opp finansielt og gründerne har selv opplevd at personer som de ønsker å rekruttere til Norge, har ombestemt seg som følge av skattenivået. Eksempelvis vil en investor bli formuesskattepliktig for eierandeler ved innflytting til Norge. I tilfeller hvor innflytterne besitter aksjer vil man også betale utflyttingsskatt på eventuell gevinst dersom man flytter ut. Dette gjør Norge svært lite attraktivt når man både skattlegges for allerede opparbeidet formue i utlandet og gevinst på eierandeler ved utflytting. Blant respondentene fremstår dette som et tydelig hinder for å rekruttere humankapital.

Funnene er til dels motstridende med tidligere forskning i 3.1 som viser at selv om antall utflyttere blant formuende nordmenn har vært høyere enn innflyttede, er innflyttede formuesverdier større. Dette indikerer at Norge fortsatt er attraktivt for individer med betydelige formuer. Imidlertid viser DNs kartlegging en nedadgående trend i innflytting i den aktuelle perioden, spesielt i 2022 hvor antall innflyttede er vesentlig lavere enn tidligere år. Dette er interessant sett i sammenheng med skatteadvokatens uttalelse i 5.5 om at senere års økning i eierskatt har vært avgjørende for den økte utflyttingstrenden. Dette reiser spørsmål om hvorvidt økningene også har hatt betydning for den reduserte innflyttingen blant formuende nordmenn, noe som har innvirkning på evnen til å tiltrekke humankapital.

Innhentet data belyser også et konkurranseaspekt mellom land om å tiltrekke seg kompetente individer. Til tross for at tall fra Stortinget indikerer at Norge fortsatt er attraktivt for formuende individer, påpeker flere respondenter at den norske eierbeskatningen er særlig belastende sammenlignet med andre jurisdiksjoner. Her argumenteres det for at skattebelastningen svekker insentivene for å flytte inn til Norge, og til å heller investere utenfra da andre land tilbyr mer gunstige betingelser. Dette indikerer at dagens eierskatt gjør Norge mindre konkurransedyktig i å tiltrekke seg formuende individer sammenlignet med andre land. The Global Talent Competitiveness Index 2023, utgitt årlig av INSEAD, evaluerer hvordan land utvikler, tiltrekker og beholder humankapital og talenter (Lanvin & Monteiro, 2023, s. 14). Rapporten viser at selv om Norge scorer høyt sammenlagt på de fleste områder, er landets største utfordring å legge til rette for å innførsel av humankapital (Lanvin et al., 2023, s. 32). Til sammenligning scorer Sveits, Irland, og Sverige alle bedre enn Norge på dette området. Det er viktig å påpeke at rapporten ikke fremhever

---

skattesystemet som en konkret grunn, men refererer til hvordan dagens praksis og retningslinjer legger til rette for å tiltrekke humankapital.

6.3.4 Eierbeskatningens påvirkning på eiere av oppstartsvirksomheter

Våre empiriske funn antyder at dagens eierbeskatning ikke bare påvirker allerede etablerte formuende nordmenn, men også gründere i oppstartsfasen. Respondentene forventer at utflytting blant gründere vil øke de kommende årene som følge av skattebelastningen for selskapseiere i dag. Funn viser videre at formuesskattens virkeområde er hovedgrunnen til at gründere føler seg tvunget til å forlate landet. I tillegg er økt globalisering en forsterkende faktor til utflytting.

Gjeldende bestemmelser i eierbeskatning stiller gründere og investorer overfor en rekke økonomiske utfordringer som påvirker oppstart og utvikling av nye selskaper. Ved oppstart sitter gründere med formue i form av innskutt kapital og eierandeler i selskapet, altså arbeidende kapital. Når de må betale formuesskatt på arbeidende kapital oppstår det en situasjon hvor de skattlegges på formue uten å ha underliggende inntjening samtidig som man ønsker å vokse. For oppstartsselskaper er også inntjening som regel et stykke frem i tid. Dette kan tvinge gründere til å ta ut midler fra selskapet eller ta opp lån for å betjene formuesskatten, midler som ellers kunne blitt brukt til å fremme vekst. Eierbeskatningen kan derfor virke motstridende og legge en dempende effekt i faser hvor oppstartsselskaper trenger tilgjengelig kapital for å skalere og skape verdier.

Resultatene indikerer at dagens eierbeskatning virker å ha ført til at flere gründere nå har insentiver til å skattemessig emigrere. Det er utbredt konsensus blant respondentene om at skattenivået og formuesskattens virkeområde er særlig utfordrende og demotiverende for gründere. Respondentene mener at disse nærmest blir tvunget ut av landet og det forventes at utflyttingstrenden vil fortsette å øke med dagens skattebestemmelser. En av respondentene viser også til utfordringen med å børsnotere selskaper som følge av eierbeskatningen. I tabell 6.3 på neste side har vi illustrert de skattemessige effektene en børsnotering kan ha for en gründer når skattepliktig formuesgrunnlag går fra inngangsverdi til markedsverdi.

Gründer i selskap	Før børsnotering - Inngangsverdi	Etter børsnotering - Markedsverdi
Eierandel	100 %	30 %
Selskapsverdi	kr 50 000 000	kr 400 000 000
Formuesskatt		
Grunnlag for formuesskatt (% av eierandel)	kr 50 000 000	kr 120 000 000
Skattemessig formuesverdi	kr 40 000 000	kr 96 000 000
Bunnfradrag	kr 1 700 000	kr 1 700 000
Skattesats formue inntil 20 mill.kroner	1,0 %	1,0 %
Skattesats formue over 20 mill.kroner	1,1 %	1,1 %
Total formuesskatt til kommune og stat	kr 421 300	kr 1 037 300
Utbytte for å dekke formuesskatt		
Skattesats utbytte (%)	37,84 %	37,84 %
Totalt utbytte fra selskap	kr 677 767	kr 5 562 527
Sum utbytteskatt for gründer	kr 256 467	kr 631 458
Total skatt på utbytte og formue	kr 677 767	kr 1 668 758

Tabell 6.3: Virkningene i formuesskatt ved børsnotering

Tabell 4 viser et fiktivt eksempel på hvordan en gründer må håndtere formuesskatten etter en børsnotering. Før børsnoteringen antar vi at gründeren har 100 % eierskap i selskapet og ingen andre formuesobjekter. Skalering og vekst har vært krevende for selskapet og gründeren ser seg nødt til å hente 350 MNOK i ekstern kapital gjennom en børsnotering. Det vil si at gründeren må gi fra seg 70 % av aksjene i bytte mot ekstern kapital. Justert for bunnfradrag og verdsettelsesrabatter må gründeren betale en formuesskatt på 1,03 MNOK. For å betjene formuesskatten ser gründeren seg nødt til å ta ut utbytte. Utbytte må fordeles likt blant alle aksjonærene i henhold til deres eierandeler og resulterer i at selskapet utbetaler over 5,5 MNOK i utbytte for å dekke gründerens individuelle behov. Resultatet er at selskapet tappes for 1,4 % av markedsverdien for å betjene formuesskatt. Alternativt kan gründeren selge egne aksjer for å betjene skattebyrden etter noteringen.

Norge er i verdenstoppen på skatteflukt blant superentreprenører

Gjennom forlaget Timbro har den svenske forskeren Nima Sanandaji (2020) publisert en studie om skatteflukt blant entreprenører. Forskningen tar for seg begrepet superentreprenører og omfatter individer som har bygd opp en formuesverdi på minst én milliard dollar (Sanandaji, 2020, s. 3). Tall blant andelen superentreprenører bosatt i utlandet i 2019 viser at Norge var verdensledende på skatteflukt (Sanandaji et al., s. 17-18). 43 % av norske superentreprenører var bosatt utenfor landets grenser. Norge var dermed ledende på skatteflukt allerede før masseutflyttingen blant formuende nordmenn startet høsten 2022. Tall på utflyttingstrenden i senere år og indikasjonene på at yngre og mindre formuende individer nå flytter ut, leder til å tro at dette fortsatt kan være en problemstilling. Sanandaji uttaler at skatter er utgangspunktet for entreprenørflukt (Grini, 2023d). Høyt skattetrykk og høye offentlige utgifter skaper gründerflukt og fortrenger økonomisk aktivitet.

Oppsummert viser innhentet primær- og sekundærdata at dagens eierbeskatning er en direkte driver til utflytting blant gründere. I likhet med funn presentert i 5.1 er formuesskattens virkeområde også en utfordring for gründere. Formuesskatt på arbeidende kapital skaper en ramme som gjør verdiskaping krevende for oppstartsvirksomheter i perioder hvor inntjening og likviditetsmidler ofte ligger et stykke frem i tid. Det fremheves blant respondentene at det norske skattesystemet i dag pålegger gründere økonomiske barrierer som nærmest tvinger de ut av landet. Når de økonomiske rammebetingelsene i tillegg fremstår mer gunstig i andre land skaper dette insentiver til å flytte før man opparbeider seg større formuer. Videre vises det til at børsnotering er særlig utfordrende da eiere må betale formuesskatt på markedsverdi istedenfor ligningsverdi. Dette resulterer i et gap som gjør børsnotering svært kostbart ettersom skattebelastningen øker betraktelig. Primærdata viser også til at respondentene ikke forventer at utflyttingstrenden blant gründere vil avta med dagens eierbeskatning. Med dagens bestemmelser vil man ha insentiver til å emigrere både for å minimere utflyttingsskatt og eierbeskatning ved å flytte før man opparbeider seg formuer. Flere mener således at Norge risikerer å miste flere nye gründere i årene som kommer.

Finansiering av formuesskatten skaper insentiver for utflytting blant gründere

Slik som avdekket i 5.1 om finansiering av formuesskatten finner vi dette særlig utfordrende blant gründere. Funn viser at en formuende nordmann har solgt unna personlige eiendeler kun for å betjene formuesskatten.

Dette underbygges også av en artikkel i Finansavisen hvor to gründere har solgt eiendeler for å betale skatt (Hegnar, 2023). Her vises det til at en av gründerne av teknologiselskapet Sky Mavis, Aleksander Leonard Larsen, ble tvunget til å selge seg ned i selskapet i påvente av å kunne betjene fremtidig skattebelastning. Larsen fremhever videre utfordringene ved at dagens skattepolitikk stimulerer til utenlandsk eierskap og at norske eiere til slutt må flytte ut av landet. Alexander Svanevik, en av tre opprettere av selskapet Nansen AI, forteller at han ble nødt til å selge leiligheten i Norge for å frigjøre kapital til å betale skatt. Svanevik er i dag bosatt i Singapore, men har fortsatt skattemessig bosted i Norge og viser til at 100 % av lønnen hans går til å betale formuesskatt i Norge (Hegnar et al., 2023). Svanevik er i flytteprosessen og får advokatbistand for å skattemessig emigrere ut av Norge.

Funnene viser til misnøye blant gründere om hvordan de selv føler seg tvunget til å frigjøre egne eiendeler for å ha likviditetsmidler til å betjene formuesskatten. En praksis som direkte motvirker muligheten for reinvesteringer samtidig som målet om verdiskaping i næringslivet forblir. Resultatet er motstridende interesser som skaper incentiver for utflytting, både ved bedre økonomiske utsikter i utlandet og at man kan beholde eiendeler. For gründere i oppstartsfasen med begrenset likviditet kan utflytting fremstå som et langt bedre alternativ enn å pådra seg gjeld eller selge aksjer for å betale formuesskatt. Med dette fremstår finansieringen av eierbeskatning som en driver for utflytting før man opparbeider seg formue. En potensiell løsning for å håndtere likviditetsutfordringen for bedrifter som går med underskudd er å konvertere skatteforpliktelsen til et rentebærende lån fra staten. En slik ordning ble foreslått av kapitaltilgangsutvalget og innført som en midlertidig ordning i statsbudsjettet i 2017 for regnskapsårene 2016-2017, men bruken har vært svært begrenset (NOU 2018:5, s. 145).

Økt globalisering reduserer terskelen for utflytting blant gründere

En skatteadvokat fremhever at økt globalisering har redusert kompleksiteten ved å drive virksomheter på tvers av landegrensler. Dagens gründere har mulighet til å etablere og administrere selskaper fra utlandet samtidig som man i stor grad kan ivareta forbindelser i Norge. Funnet forsterkes av Sanandajis studie hvor det påpekes at utflyttingstrenden blant annet er et resultat av globalisering og økt mobilitet (Grini, 2023d). Skatteadvokaten argumenterer for at samspillet mellom høy eierbeskatning og økt globalisering vil kunne øke utflytting ytterligere i fremtiden. Det gjør det lettere å velge jurisdiksjoner med fordelaktige skatteregler hvor de økonomiske forutsetningene er bedre, både for seg selv og selskapet.

Sett i sammenheng med funnene om dominoeffekt i flytteprosessen i 6.3.3, er det nærliggende å tenke at økt globalisering og utflytting blant individer i nærliggende nettverk bidrar til å redusere terskelen for skattemessig emigrasjon ytterligere. Effektene virker å forsterke beslutningen om å emigrere både gjennom økonomiske insentiver og sosiale tilknytninger.

6.4 Monsterskattens påvirkning på utflytting

Data fra intervju med formuende nordmenn indikerer at monsterskatten alene ikke vil fremstå som en determinerende årsak for utflytting. Selv om flere peker på at det ikke vil ha direkte innvirkning i beslutningsprosessen, fremhever noen respondenter at det potensielt kan bli en utløsende faktor blant individer med større eiendelsverdier i selskapet egnet til privat konsum. For denne gruppen kan den nye skatten bli en kumulativ faktor idet den pålegger ytterligere belastning på det mange allerede anser som for høy eierskatt. En artikkel i Finansavisen viser til et konkret eksempel på en mangemillionær som flyttet til Sveits våren 2023 i frykt for innføring av monsterskatt i revidert statsbudsjett (Grini, 2023e).

En overordnet andel av skatteadvokatene viser derimot til at eiere trolig vil tilpasse seg monsterskatten slik man unngår store ulemper. Samtidig påpekes det at slik skatteforslaget er konstruert i dag er det ikke utenkelig at det vil påvirke utflyttingsraten. Det faktum at eiere skattlegges for tiltenkt utbytte og ikke faktisk utbytte fremheves som problematisk, spesielt for utleievirksomheter i perioder hvor utleieenheterne står tomme. Det er derfor ikke utenkelig at individer vil ta dette i betraktning og at det kan påvirke vurderingene om å emigrere i påvente av ytterligere utredning av skatten. Likevel er det konsensus om at monsterskatten i seg selv ikke vil være en driver for økt utflytting da den primært vil berøre et begrenset antall selskapseiere, og at flere vil innrette seg slik at man unngår store ulemper.

Oppsummert indikerer både skatteadvokater og formuende nordmenn at monsterskatten ikke vil fungere som en primærårsak til utflytting blant majoriteten av formuende nordmenn til tross for at dokumentanalysen viser til et konkret tilfelle. Samtidig fremgår det ulike perspektiver blant utvalgsgruppene om skattens mulige påvirkning. Noen respondenter viser til at det kan være en potensiell faktor hos et mindre segment med særlig høy skattebelastning, men at den totale eierbeskatningen fortsatt vil være mest avgjørende. Det er viktig å påpeke at utvalgsgruppen av formuende nordmenn kan ha større politiske insentiver til å stille seg kritisk til monsterskatten fremfor skatteadvokater.

6.5 Skatterettslige insentiver for å motvirke utflyttingstrenden

Ved spørsmål om hvilke skatterettslige tiltak som bør foretas for å adressere utflyttingstrenden opplevde vi stort engasjement blant mange av respondentene. Flere ulike tiltak ble foreslått, likevel opplevde vi ønsker om reguleringer i formuesskatt som gjennomgående.

Endring i formuesskatt

Basert på funn synes en overordnet andel av respondentene at formuesskatten bør reduseres og i flere tilfeller avskaffes for å motvirke utflyttingstrenden. Argumentene er at så lenge skatt på formue opprettholdes på et nivå som i dag vil det foreligge insentiver for formuende nordmenn til å flytte til andre skattejurisdiksjoner. I hovedsak begrunnes endringen med to overordnede argumenter; formuesskattens uegnede virkeområde og konkurransedyktighet mot utenlandske aktører. Samtidig erkjennes det blant flere at formuesskatten har en viktig politisk funksjon med hensyn til omfordeling og at progressiviteten i skattesystemet må ivaretas, men at det må utarbeides bedre metoder som både tar sikte på omfordeling og minimering av kapitalflukt. Fordelingshensynet fremstår som et sentralt argument blant respondentene som mener at formuesskatten bør endres, men ikke avvikles. Et konkret alternativ som foreslås er unntak i formuesskatt fra selskaper som går med underskudd. Det påpekes samtidig at dette er noe som må utbedres og granskes ytterligere.

Avskaffelse av formuesskatt på arbeidende kapital

Et sentralt funn i masterutredningen er at en betydelig andel av respondentene uttrykker at formuesskatt på arbeidende kapital bør avskaffes for å motvirke utflytting. Som kartlagt i 5.3.4, er dette en særlig utfordring blant gründere. Her fremmes det alternative forslag som tar sikte på å etablere nye retningslinjer for å fastsette skattegrunnlaget, eksempelvis ved verdsettelse av immaterielle eiendeler som ikke genererer inntekt. Endring i verdsettelsesrabatter eller visse unntak for oppstartsselskaper nevnes også om mulige tiltak uten å være gjennomgående blant respondentene. Overordnet viser likevel en betydelig andel av respondentene til at formuesskatt på arbeidende kapital bør avskaffes. Basert på tidligere forskning redegjort for i 3.3 er formuesskatt på næringskapital, herunder arbeidende kapital, anslått til 18,7 mrd. kroner i 2023 og en avskaffelse resulterer således i tilsvarende tap i skatteinntekter (Fasting & Juel, 2023).

Et gjennomgående politisk argument mot avskaffelse er at det vil øke risiko for nullskatteyttere, altså et økt antall formuende nordmenn som ikke betaler personskatt, og at det følgelig går på bekostning av progressiviteten og viktige prinsipper i skattesystemet. Næringsminister Jan Christian Vestre uttalte i april 2023 at fjerning av formuesskatten ville resultere i et stort antall nullskatteyttere i Norge. Påstanden stammer fra tall utarbeidet av Finansdepartementet i 2020 som beregnet at en eventuell fjerning av formuesskatten ville resultere i om lag 25 300 nullskatteyttere (Stortinget, 2020).

Gjennom Civita argumenterer siviløkonom Mathilde Fasting (2020b) mot påstandene om et stort antall nullskatteyttere ved endring i formuesskatten. Hun stiller seg skeptisk til Finansdepartementets beregninger og tar selv for seg historiske skattetall i perioden 2005-2015 som viser at ingen individer i formuesposisjon i Norge er nullskatteyttere over tid. Blant personer som betaler mer enn 1 million kroner i formuesskatt på arbeidende kapital, var 270 nullskatteyttere i ett enkelt år i løpet av den aktuelle tidsperioden. 106 personer ble nullskatteyttere to ganger, mens under 25 personer tre ganger. Hun er således kritisk til påstanden om at en eventuell avskaffelse fører til et stort antall nullskatteyttere. Hun fremmer også argumentet om at bedriftseiere i praksis betaler selskapsskatt, står for arbeidsplasser og lønnsutgifter, noe som bidrar i proveny til staten. Fasting får støtte av jurist og skatteprofessor Ole Gjems-Onstad som også viser til at aksjonærer skattlegges indirekte gjennom selskapsskatten (Gjems-Onstad, 2020, s. 19). Dette gjør at det i realiteten er vanskelig å bli nullskatteytter i Norge over tid. Slik som redegjort for i teorikapitlet, begynner også bufferen for de aksjonærene med innskutt kapital etter overgangsregel E å bli tom. De vil dermed skattlegges for eventuelle utbytter fremover.

De ovennevnte argumentene belyser kompleksiteten mellom formuesskatten og de underliggende politiske prinsippene i det norske skattesystemet. Vi finner derimot utbredt enighet blant respondentene om at den nåværende formuesskatten må endres for å motvirke utflyttingstrenden. Endring i skatt på arbeidende kapital fremstår som særlig kritisk. De understreker behovet for en mer nyansert tilnærming til beskatning av formue i skattepolitikken, spesielt med tanke på å balansere økonomisk vekst og rettferdig fordeling av skattebyrden.

Økt selskapsskatt og redusert utbytteskatt

For å kompensere for tapt skatteproveny som følge av avvikling eller reduksjon i formuesskatt, er forslaget om økt selskapsskatt et gjennomgående svar hos flere av respondentene. Til tross for å gi et effektivitetstap og ha direkte innvirkning på lønnsomhet, fremmes det som et bedre alternativ på lengre sikt. I likhet med Fasting og Gjems-Onstad, vises det til at selskapseiere i realiteten skattlegges gjennom selskapsoverskuddet. Slik som vist i 3.3, har Fasting & Juel redegjort for provenyvirksomheter av en oppjustering av selskapsskatten. En justering i skatt på selskapsoverskudd med tre prosentpoeng til 25 %, vil øke skatteprovenyet statistisk med om lag 12,5 mrd. kroner. Funnene er til dels motstridende med tidligere forskning av Bjerksund, Schjelderup & Zoutman (2023) som understreker viktigheten av å holde selskapsskatten på et lavere nivå for å sikre konkurransedyktighet mot sammenlignbare land.

En skatteadvokat uttaler at økningen i skattesats på utbytte også har vært en viktig faktor for utflyttingstrenden. Her vises det til at større samsvar mellom selskapsskatt og utbytteskatt kan være et alternativ til formuesskatten slik at kapital holdes i Norge. Tilsvarende henvises det til mindretallsforslaget i skatteutvalget om harmonisering av selskaps- og utbytteskatt. Estimer i 3.3 viser at en reduksjon i utbytteskattesats til 30 % gir et provenytap på om lag 7,3 mrd. kroner. Det gir en positiv nettoeffekt på om lag 5,2 mrd. kroner ved økt selskapsskatt og redusert utbytteskatt. Sammenlignet med Finansdepartementets anslag for formuesskatt i 2023 på 30 mrd. kroner utgjør nettoeffekten dermed en liten andel. Det er viktig å påpeke at mindretallet i skatteutvalget også foreslår økt skatt på kapitalinntekter som et ledd i å skape større samsvar og at dette gir en ytterligere positiv nettoeffekt.

Innføring av særskilte avgifter

Et interessant funn er at en respondent også fremmer innføring av særskilte avgifter på luksusprodukter som et alternativ i takt med reduksjon i formuesskatt. Forslaget begrunnes med at det vil være en målrettet avgift mot formuende individer og en direkte funksjon av deres private konsum og økonomiske evne. Avgiftene kan være et virkemiddel for å sikre en viss skatt hos formuende individer uten at man påvirker næringsvirksomhet. Forslaget fremstår ikke som en løsning alene, men fremmes som et interessant virkemiddel for å dempe provenytapet ved reduksjon i eierbeskatning samtidig som det vil være et politisk virkemiddel som fordeler skattebyrden.

7. Avslutning

7.1 Begrensninger ved utredningen

Basert på kvalitative studiers natur og utredningens lave utvalgsstørrelse, gir ikke innhentet data grunnlag til å generalisere funnene til en større befolkning. Statistisk generalisering er imidlertid ikke et formål i denne utredningen, men den skal heller bidra med objektiv empiri til den pågående debatten om utflytting og eierbeskatning. Til tross for at vi mottok detaljerte beskrivelser som viser en viss konsensus, foreligger det risiko for subjektivitet i kvalitative studier ved intervju. Både ved oss som forskere og ved respondentene. Dette er faktorer som kan påvirke den helhetlige forståelsen av eierbeskatning og utflytting blant formuende nordmenn. I denne sammenheng er risikoen for politisk skjevhet hos formuende nordmenn også en svakhet. Skattytere som betaler mye i skatt vil antakeligvis ofte argumentere for lavere skattebyrde. Dermed kan formuende nordmenn ha en politisk hensikt bak svarene sine som overskygger de faktiske forholdene om utflytting og eierbeskatning. Med dette vil et utvalg gjennom delvis snøballutvelgelse være en metodisk implikasjon. Som redegjort for i 4.2.3, kan det føre til at man henvises til uegnede respondenter.

En annen metodisk begrensning er mangelen på intervju med formuende nordmenn som allerede har emigrert. Vi fant det utfordrende å komme i kontakt med utflyttede individer som var villig til å delta på intervju. Følgelig er data basert på antakelser hos enkelte respondenter fremfor faktiske erfaringer. For å adressere denne begrensningen, benyttet vi betydelig tid på å kartlegge sekundærdata for å vurdere validiteten til funnene. Som følge av intervju med et bredt spekter av grupper og dokumentanalyser av sekundærdata, mener vi likevel at innhentet data gir relevant innsikt knyttet til utredningens formål og problemstilling.

7.2 Forslag til videre forskning

Denne masterutredningen har tatt utgangspunkt i den pågående utflytningstrenden blant formuende nordmenn og dens virkninger. utfordringer ved formuesskatten og dens virkeområde har fremstått som en sentral faktor knyttet til utflytting. Ettersom Norge er ett av få OECD-land med skatt på formue kan en interessant forskning være en komparativ studie som ser på hvordan andre land har håndtert avviklinger i formuesskatt. Formuesskatten har blitt avviklet i mange jurisdiksjoner og gjør det interessant å sammenligne provenyvirkningene i de ulike landene, samt hvordan de har innhentet tapte skatteinntekter.

Et nyttig supplement til eksisterende forskning kan være å se på hvordan eierbeskatning påvirker fordelingspolitikken og prinsippet om rettferdighet i skattesystemet. Sosial ulikhet og fordeling er en pågående politisk debatt i Norge. En lavere eierbeskatning kan føre til økt akkumulering av formue hos de øvre innteksgruppene og dermed forsterke ulikhet. De som allerede har store formuesverdier kan dra nytte av reduserte skattebyrder. Dette fenomenet kan utfordre prinsippet om rettferdighet og skape bekymringer om økt avstand mellom velstående og resten av samfunnet.

Et mindretall i skatteutvalgets utredning har pekt på uheldige spenninger i skattesystemet. Det argumenteres for at reduksjonen i selskapsskatt har resultert i økte effektivitetstap andre steder i økonomien til tross for intensjonen om å stimulere økte investeringer. I utredningen fant vi forslaget om økt selskapsskatt som et alternativ til formuesskatt. En interessant studie kan være å utforske hvordan endringer i selskapsskatten kan fungere som et substitutt til formuesskatten, samt hvordan investeringsmønstrene hos selskaper utvikler seg som følge av dette.

7.3 Konklusjon

I denne masterutredningen har formålet vært å undersøke eierbeskatningens betydning for skattemessig utflytting blant formuende nordmenn, samt de økonomiske konsekvensene av utflyttingstrenden. I tillegg har vi sett på hvilke skatterettslige tiltak et utvalg av respondenter anser som avgjørende for å motvirke trenden. For å bidra til ytterligere innsikt og empiri om temaet har vi gjennomført kvalitative dybdeintervjuer med formuende nordmenn bosatt i Norge, skatteadvokater og samfunnsøkonomer.

Overordnet finner vi at dagens eierbeskatning har sentral betydning i formuende nordmenns beslutning om å flytte. Funn viser at formuesskatten og dens nåværende virkeområde fremstår som den fremste skatterettslige utfordringen knyttet til utflytting i det norske skattesystemet i dag. Til tross for å ha et viktig politisk formål, skaper kombinasjonen av skatt på formue og utbytte insentiver for formuende nordmenn til å emigrere. I denne sammenheng ble formuesskatt på arbeidende kapital identifisert som en sentral utfordring.

Våre estimater for utflyttede individer i 2022 og 2023 viser et direkte tap i skatteinntekter fra formuesskatt på om lag 1,45 mrd. kroner, noe som tilsvarer 4,8 % av regjeringen samlede anslag for 2023. Gitt at formuesskatten dekkes ved utbytte utgjør det reelle tapet i skatteinntekter om lag 2,3 mrd. kroner. Utredningen viser videre at risikoen for reduserte investeringer, sysselsetting og tap av humankapital fremstår som de fremste samfunnsøkonomiske konsekvensene for fremtidig verdiskaping som følge av utflytting. Til tross at de fremtidige konsekvensene er vanskelig å forutse, indikerer innhentet data at utflyttingstrenden øker risikoen for færre investeringsaktiviteter og mangel på nødvendig kompetanse i norsk næringsliv. Skattenivået anses videre å være særlig uheldig for verdiskaping og utflytting blant gründere i oppstartsvirksomheter.

Utredningen identifiserer avvik mellom respondenter om hvordan en eventuell monsterskatt vil påvirke utflyttingstrenden. Selv om det argumenteres for at monsterskatten potensielt kan øke utflyttingen, finner vi overordnet konsensus om at det alene ikke vil bli en avgjørende faktor. For å motvirke utflyttingstrenden finner vi behovet for endring i formuesskatt som et gjennomgående svar blant respondentene. Her er det bred enighet om at formuesskatten må reduseres, og hos noen avvikles. Avskaffelse av skatt på arbeidende kapital er særlig ønskelig. Som alternativer fremmes forslag om økt selskapsskatt, reduksjon i utbytteskatt eller innføring av særskilte avgifter.

Utredningens resultater understreker at dagens eierbeskatning oppleves som en nøkkelfaktor i utflytningstrenden blant formuende nordmenn. Resultatene har videre avdekket hvilke økonomiske konsekvenser trenden kan ha for fremtidig verdiskaping i norsk næringsliv. Som følge av dette mener vi utredningen kan være et nyttig bidrag for å forstå sentrale momenter i den pågående debatten om utflytting og eierbeskatning i Norge.

---

8. Litteraturliste

- Aaberge, R., Modalsli, J. H., Vestad, O. L., & SSB. (2020, 24. september). *Ulikheten-betydelig større enn statistikken viser*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/ulikheten-betydelig-storre-enn-statistikken-viser>
- Akay, I. T., & Fredriksen, A. (2023, 13. august). *Oppstarts-Norge rammes hardt når “de rike skal tas”*. Hentet fra Finansavisen: <https://www.finansavisen.no/politikk/2023/08/13/8028005/oppstarts-norge-rammes-hardt-nar-de-rike-skal-tas>
- Altinn. (2023, 26. mars). *Skatt for aksjeselskap*. Hentet fra Altinn: <https://info.altinn.no/starte-og-drive/skatt-og-avgift/skatt/skatt-for-aksjeselskap/>
- Andresen, M. E., & SSB. (2022, 12. september). *Latente eierinntekter og skatteplikt på unoterte aksjer etter aksjonærmodellen*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/skatt-for-naeringsvirksomhet/artikler/latente-eierinntekter-og-skatteplikt-pa-unoterte-aksjer-etter-aksjonærmodellen-copy>
- Andresen, M. E., & SSB. (2021, 12. november). *Kapitalflyt og eierskap i Norge 2004-2018*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/skatt-for-naeringsvirksomhet/artikler/kapitalflyt-og-eierskap-i-norge-2004-2018>
- Austheim, S., & Strøm-Andresen, J. (2023, 29. juni). *Utvikling i formuesskatten siste 10 år- noen utvalgte perspektiver*. Hentet fra Regnskap Norge: <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/skatt/utvikling-i-formuesskatten-siste-10-ar/>
- Bangum, T. J. (2023, 6. mars). *Norge bør reforhandle skatteavtalen med Sveits*. Hentet fra DN: <https://www.dn.no/innlegg/skatt/sveits/utbytteskatt/norge-bor-reforhandle-skatteavtalen-med-sveits/2-1-1413592>
- Banoun, B. (2023, 30. juni). *Hva skjer med exit-skatt ved generasjonsskifte*. Hentet fra Finansavisen: <https://www.finansavisen.no/samfunn/2023/06/30/8018996/hva-skjer-med-exit-skatt-ved-generasjonsskifte>
- Banoun, B. (2022, 19. desember). *Disse skattegrepene bør en skattereform inneholde*. Hentet fra E24: <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/8JPeWG/disse-skattegrepene-boer-en-skattereform-inneholde>

- Belsvik, B., & Ramberg, E. (2023). *Har Norge et utflyttingsproblem* (mastergradsavhandling). Hentet fra Norges Handelshøyskole.
- Bjerksund, P., Schjelderup, G., & Zoutman, F. (2023, 25. april). *Samlet skatt på selskaper og eiere er for høy i Norge*. Hentet fra DN: <https://www.dn.no/kronikk/skatt/formuesskatt/selskapsskatten/samlet-skatt-pa-selskaper-og-eiere-er-for-hoy-i-norge/2-1-1439633>
- Bjørnebye, M., Markussen, S., & Røed, K. (2020). *Does the Wealth Tax Kill Jobs* Hentet fra Frischsenteret: <https://www.frisch.uio.no/publikasjoner/?pubid=1502>
- Brudvik, A. J. (2017). *Skatterett for næringsdrivende*, 40. utgave. Cappelen Damm akademisk.
- Clemet, K., & Fasting, M. (2023, 24. mars). *Skatten har økt kraftig*. Hentet fra Civita: <https://civita.no/okonomi/skatt-og-avgifter/venstresiden-tar-feil-skatten-er-okt-kraftig/>
- Codex Advokat. (2022). *Exit-skatt på aksjer*. Hentet fra Codex: <https://codex.no/personskatt/skatt-utland/exit-skatt>
- Falch, T. (2011). *Humankapital*. Hentet fra NTNU: https://www.ntnu.no/c/document_library/get_file?uuid=3a232dae-f08b-4083-a5ec-6039be3478ec&groupId=46866
- Fallan, L., Fallan, E., & Lund, T. (2021). *Innføring i skatterett 2020-2021*. Gyldendal akademisk.
- Fasting, M. (2021). *Beskatningen av eiere av næringskapital i utvalgte land i Europa 2021*. Hentet fra Civita: https://civita.no/content/uploads/2021/04/Notat_8_2021_Beskatningen-av-eiere-av-naeringskapital-i-utvalgte-land-i-Europa.pdf
- Fasting, M. (2020a). *Notat 26 Frischsenteret og NMBUs analyse av formuesskatt*. Hentet fra Civita: https://civita.no/content/uploads/2020/10/Notat_26_2020_Frischsenteret-og-NMBUs-analyse-av-formuesskatt.pdf
- Fasting, M. (2020b, 20. september). *Å snakke om nullskatteyttere er irrelevant*. Hentet fra Civita: <https://civita.no/okonomi/skatt-og-avgifter/formuesskatt/a-snakke-om-nullskatteyttere-er-irrelevant/>
- Fasting, M., & Juel, S. (2023, 27. april). *Høringsinnspill til skatteutvalget*. Hentet fra Civita: <https://civita.no/notat/horingsinnspill-til-skatteutvalget/#norsk-selskapsskatt>

-
- Feratovic, L. (2022, 29. desember). *De flyttet til Sveits i protest- slik lever skatteflyktingene*. Hentet fra DN: <https://www.dn.no/magasinet/reportasje/skatt/politikk/sveits/de-flyttet-til-sveits-i-protest-slik-lever-skatteflyktingene/2-1-1380759>
- Feratovic, L., Solberg, E., & Bakken, J. B. (2023a, 1. mars). *Sveits-utflyttere har tatt med seg 43 milliarder i formue*. Hentet fra DN: <https://www.dn.no/utenriks/sveits/skatt/kjellinge-rokke/sveits-utflytterne-har-tatt-med-seg-43-milliarder-i-formue/2-1-1411947>
- Feratovic, L., Solberg, E., & Bakken, J. B. (2023b, 27. mars). *Regjeringen har omdøpt Sveits-utflytterne til "jobbskapere"*. Hentet fra DN: <https://www.dn.no/arbeidsliv/regjeringen-har-omdopt-sveits-utflytterne-til-jobbskapere-sa-mange-jobber-skaper-de/2-1-1421879>
- Finansdepartementet. (2022c, 9. mai). *Høringsnotat- skattlegging av privat konsum i selskap*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/8c02825bfe454056afe8f425acc6aac7/horingsnotat-forslag-til-sarregler-om-privat-konsum-i-selskap-l2605357.pdf>
- Finansdepartementet (2022a). Prop. 1 LS Oslo: *Finans- og tolldepartementet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-ls-20222023/id2931482/?ch=1>
- Finansdepartementet (2023b). Prop. 1 LS (2023-2024). *Oslo: Finans- og tolldepartementet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/74e37d21af5c423bb247871958884e0e/no/pdfs/prp202320240001ls0dddpdfs.pdf>
- Finansdepartementet. (2023a, 6. oktober). *Statsbudsjettet 2024: Statens inntekter og utgifter*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2024/statsbudsjettet-2024-statens-inntekter-og-utgifter/id2996213/>
- Finansdepartementet. (2022b, 6. oktober). *Statsbudsjettet 2023: Statens inntekter og utgifter*. Hentet fra regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/statsbudsjett/2023/statsbudsjettet-2023-statens-inntekter-og-utgifter/id2931252/>
- Finansdepartementet (2005-2006). *Nasjonalbudsjettet 2006. Oslo: Finansdepartementet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-1-2005-2006-/id136265/?ch=4>
- Fyksen, T., & Framstad, A. P. (2023a, 21. september). *Så mange 400-formuer styres fra utlandet*. Hentet fra Kapital:

<https://www.finansavisen.no/makro/2023/09/21/8035387/norges-400-rikeste-hundrevis-av-milliarder-har-forsvunnet-ut-av-landet>

Fykken, T., & Framstad, A. P. (2023b, 11. mai). *Egoistisk å bli boende i Norge*. Hentet fra

Kapital: <https://www.kapital.no/reportasjer/avsloring/2023/05/11/8004360/stor-kapital-undersokelse-over-100-milliardaerer-slar-skattealarm>

Gjems-Onstad, O. (2020). “La gründere flytte”- *Formuesskattens dilemmaer i krisenes tidsalder*. 1. utgave. Cappelen Damm Akademisk.

Gonzalez, I. A. G. (2023, 23. oktober). *Avgiftssjokk etter Røkke-exit*. Hentet fra Nettavisen:

<https://www.nettavisen.no/okonomi/avgiftssjokk-etter-rokke-exit-det-er-skremmende-a-se-pa/s/5-95-1417483>

Grimi, S. (2023c, 1. mai). *Mer og mer vanlige folk flytter til Sveits*. Hentet fra Finansavisen:

<https://www.finansavisen.no/finans/2023/05/01/8004751/mer-og-mer-vanlige-folk-flytter-til-sveits>

Grimi, S. (2023e, 22. oktober). *Skattegave til alle som flytter til Sveits*. Hentet fra

Finansavisen: <https://www.finansavisen.no/finans/2023/10/22/8047893/skattegave-til-alle-som-flytter-til-sveits>

Grimi, S. (2023d, 28. september). *Slår alarm om skatteflukt*. Hentet fra Finansavisen:

<https://www.finansavisen.no/finans/2023/09/28/8039504/svensk-forsker-slar-alarm-om-skatteflukt>

Grimi, S. (2023a, 18. oktober). *Suksessgründer flykter til Sveits*. Hentet fra Finansavisen:

<https://www.finansavisen.no/finans/2023/10/18/8046816/suksessgruender-flykter-til-sveits>

Grimi, S. (2023b, 2. mai). *350 nordmenn i Sveits med norsk millionformue*. Hentet fra

Finansavisen: <https://www.finansavisen.no/finans/2023/05/02/8005352/ny-skattelite-avslorer-massiv-utflytting-350-nordmenn-i-sveits-med-norsk-millionformue>

Grimi, S., & Ommedal, E. (2023a, 3. mars). *Slik flykter man fra norsk skatt*. Hentet fra

Finansavisen: <https://www.finansavisen.no/finans/2023/03/03/7990811/abc-i-skatteflukt-til-sveits>

Grimi, S., & Ommedal, E. (2023b, 28. april). *Så rik må du være for å flytte til Sveits*. Hentet

fra Finansavisen: <https://www.finansavisen.no/finans/2023/04/28/8004605/sa-rik-ma-du-vaere-for-a-flytte-til-sveits>

-
- Hansen, L., & Thoresen, F. (2023, 7. juli). *Disse 100 har betalt mest skatt til Norge de siste 10 årene*. Hentet fra E24: <https://e24.no/naeringsliv/i/dwQJRA/stor-e24-oversikt-disse-100-har-betalt-mest-skatt-til-norge-de-siste-ti-aarene>
- Hauge, H., & Schelander, J. Norsk lovkommentar. (2022, 19. januar). *Skatteloven §10-70 (5). Note 1409*. Hentet fra Rettsdata: <https://min.rettsdata.no/Dokument/gL19990326z2D14z2EK10z2E8?directHit=1&dq=Skattelov&noteid=gN19990326z2D14z2E1409>
- Hegnar, M. S. (2023, 23. juni). *Hardt ut mot formuesskatten: - Gründere blir tvunget ut av landet*. Hentet fra Finansavisen: <https://www.finansavisen.no/teknologi/2023/06/23/8017122/flere-norske-gruendere-reagerer-pa-formuesskatten-de-far-av-en-hoy-verdivurdering>
- Heieren, A. (2023, 12. mai). *Skatteloven § 10-70 og forholdet til EFTA-konvensjonen*. Hentet fra Idunn: <https://www.idunn.no/doi/10.18261/skatterett.41.4.4#sec-9>
- Hilmersen, T. (2023, 20. april). *Flytt, mens du kan*. Hentet fra kapital: <https://www.kapital.no/investor/2023/04/20/7995999/flytt-mens-du-kan>
- Holter, M. (2022, 30. desember). *Aker-sjefen om Røkses skatteregning: ville sprengt grensen for Akers utbyttepolitikk*. Hentet fra DN: <https://www.dn.no/marked/aker/kjell-ingerokke/oyvind-eriksen/aker-sjefen-om-rokkes-skatteregning-ville-sprengt-grensen-for-akers-utbyttepolitikk/2-1-1377376>
- INSEAD Faculty & Research, Descartes Institute for the Future & Human Capital Leadership Institute. (2023). *The Global Talent Competitiveness Index 2023*. Hentet fra INSEAD: <https://www.insead.edu/global-talent-competitiveness-index>
- Jacobsen, D. I. (2018). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* Cappelen Damm Akademisk.
- Jensen, M. H. (2023, 12. januar). *15 år siden Sverige avskaffet formuesskatten: - Lykkes*. Hentet fra Skatt: <https://www.skatt.no/2023/01/10/15-ar-siden-sverige-avskaffet-formuesskatten-lykkes/>
- Kapital. (2022, 29. september). *Skaper ny debatt om utflyttingsskatten*. Hentet fra Kapital: <https://www.kapital.no/reportasjer/naeringsliv/2022/09/29/7933019/skaper-ny-debatt-om-utflyttingsskatten>
- Kapital. (2023). *Norges 400-rikeste*. Hentet fra Kapital: <https://www.kapital.no/kapital-index/norges-400-rikeste>
- KPMG. (2017, 28. februar). *Beskatning av latente gevinster på verdipapirer ved utflytting fra riket- utflyttingsskatten*. Hentet fra KPMG: <https://verdtavite.kpmg.no/beskatning-av-latente-gevinster-paa-verdipapirer-ved-utflytting-fra-riket-utflyttingsskatten/?s>

- KPMG. (2022). *Skjerper skattetrykket. Budsjettforliket: Regjeringen og SV skjerper skattetrykket og endrer utflyttingsskatten*. Hentet fra KPMG: <https://kpmg.com/no/nb/home/nyheter-og-innsikt/2022/11/skjerper-skattetrykket.html>
- Kvadsheim, S. (2023, 27. september). *Da er det mange som kan ha et problem*. Hentet fra Finansavisen: <https://www.finansavisen.no/personlig-okonomi/2023/09/27/8039040/monsterskatten-kan-komme-da-er-det-mange-som-kan-ha-et-stort-problem>
- Kvadsheim, S. S., & Røiseland, M. (2023, 6. oktober). *Tror monsterskatten kan bli skrotet*. Hentet fra Finansavisen: <https://www.finansavisen.no/samfunn/2023/10/06/8041186/monsterskatten-utsettes-til-2025>
- Norges Bank Investment management. (2023, 16. august). *Avkastning*. Hentet fra NBIM: <https://www.nbim.no/no/oljefondet/avkastning/>
- NOU 1999:7. (1999, 15. januar). *Flatere skatt. Oslo: Finans- og tolldepartementet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/483077810e0548e5b71c945f9149ae0d/nou199919990007000dddpdfa.pdf>
- NOU 2003:9. (2003, 6. februar). *Forslag til endringer i skattesystemet. Oslo: Finansdepartementet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2003-9/id381734/?ch=4>
- NOU 2009:10. (2009, 30. april). *Fordelingsutvalget. Oslo: Finansdepartementet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-10/id381734/?ch=4>
- NOU 2022:20. (2022, 19. desember). *Et helhetlig skattesystem. Oslo: Finansdepartementet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-20/id2951826/>
- NOU 2018:5. (2018, 1. mars). *Kapital i omstillingens tid. Oslo: Nærings- og fiskeridepartementet*. Hentet fra regjeringen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/62f6dd4e0274432da6475e53f4b14d44/nou201820180005000dddpdfs.pdf>
- NyAnalyse, Vinje, V., Sundhaugen, M., & Sasson, A. (2020). *SMB-bedrifter og formuesskatt*. Hentet fra NyAnalyse: <https://www.nyanalyse.no/publikasjoner/smb-bedrifter-og-formuesskatt>

Næringslivets hovedorganisasjon. (2017, 1. juni). *NHOs undersøkelse om formuesskatt*.

Hentet fra NHO:

<https://www.nho.no/contentassets/fd376c6c51854caa8bf47a8b79059819/pressekonferanse-formuesskatt.pdf>

OECD. (2023). *Glossary of Tax Terms*. Hentet fra OECD:

<https://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>

OECD. (2018). *The role and design of net wealth taxes in the OECD. OECD tax policy studies, nr. 26, OECD publishing, Paris*. Hentet fra OECD. [https://read.oecd-](https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/the-role-and-design-of-net-wealth-taxes-in-the-oecd_9789264290303-en#page4)

[ilibrary.org/taxation/the-role-and-design-of-net-wealth-taxes-in-the-oecd_9789264290303-en#page4](https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/the-role-and-design-of-net-wealth-taxes-in-the-oecd_9789264290303-en#page4)

Perret, S. (2020). *Why did other wealth taxes fail and is this time different*. Evidence paper no.6. Hentet fra Wealth and policy:

https://www.wealthandpolicy.com/wp/EP6_PoliticsAndDesign.pdf

Piketty, T. (2015). *Capital and Wealth Taxation in The 21st Century*. National Tax Journal.

Nærings- og fiskeridepartementet. (2021, 13. oktober). *Norge i det indre marked*. Hentet fra

Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/tema/naringsliv/handel/nfd---innsiktsartikler/handel-i-eos/norge-i-det-indre-marked1/id641687/>

Rydje, O. M., & Bakken, J. B. (2023, 3. mars). *Oslo taper hundre millioner på Sveits-*

flukten. Hentet fra DN: <https://www.dn.no/politikk/raymond-johansen/skatt/oslo-taper-hundre-millioner-pa-sveits-flukten/2-1-1412652>

Rydje, O. M., Feratovic, L., Solberg, E., & Borkamo, B. (2022, 19. desember).

Skatteutvalget vil ha kraftig kutt i formuesskatten. Hentet fra DN:

<https://www.dn.no/politikk/formuesskatt/skatteutvalg-vil-ha-kraftig-kutt-i-formuesskatten-halvparten-av-dem-som-betaler-formuesskatt-i-dag-vil-betale-formuesskatt-med-dette-forslaget/2-1-1376163>

Sanandaji, N. (2020). *Hej då till entreprenörerna*. Timbro.

Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, Adrian. (2023). *Research Methods for Business Students*. Ninth edition. Pearson.

Schweizerische Eidgenossenschaft (2023). *Taxation*. Hentet fra:

<https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/wirtschaft/uebersicht/steuerwesen.html>

Skatteetaten. (2013). *Aksjer og verdipapirer – Om aksjonærmodellen*. Hentet fra

Skatteetaten: <https://www.skatteetaten.no/person/skatt/hjelp-til-riktig-skatt/aksjer-og-verdipapirer/om/aksjonarmodellen/>

Skatteetaten. (2023b). *Formuesskatt og verdsettingsrabatter*. Hentet fra Skatteetaten:

<https://www.skatteetaten.no/satser/formuesskatt/>

Skatteetaten. (2023d). *Hjelp til riktig skatt – Aksjer og verdipapirer*. Hentet fra Skatteetaten:

<https://www.skatteetaten.no/person/skatt/hjelp-til-riktig-skatt/aksjer-og-verdipapirer/>

Skatteetaten. (2023c). *Hjelp til riktig skatt – Skjermingsrente for aksjer og enkeltpersonforetak*. Hentet fra Skatteetaten:

<https://www.skatteetaten.no/satser/skjermingsrente-for-aksjer-og-enkeltpersonforetak/>

Skatteetaten. (2023a). *Skal du arbeide i Norge - skatt i Norge*. Hentet fra Skatteetaten:

<https://www.skatteetaten.no/person/utenlandsk/skal-du-arbeide-i-norge/skatt-i-norge/>

Skatteetaten. (2022, 5. desember). *Skatteplikt til Norge – Når foreligger dobbeltbeskatning*.

Hentet fra Skatteetaten:

<https://www.skatteetaten.no/rettskilder/type/handboker/skatte-abc/2021/utland--unngaelse-av-dobbeltbeskatning/U-18.001/U-18.002/>

Skatteetaten. (2023f). *Alminnelig og begrenset skatteplikt*. Hentet fra Skatteetaten:

<https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/utenlandsk/selvstendig-naringsdrivende/skattemelding-og-skatteoppgjor/skatteplikt/>

Skatteetaten. (2023e). *Utbytte fra norske selskaper til utenlandske aksjonærer*. Hentet fra

Skatteetaten: <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/starte-og-drive/rutiner-regnskap-og-kassasystem/lonn-lan-og-utbytte/utbytte-fra-norske-selskaper-til-utenlandske-aksjonarer---krav-til-dokumentasjon-for-trekk-av-kildeskatt-med-reduisert-sats/>

Skatte-ABC. (2023). *Skatte-ABC – U- 19-2.5 Utland - Skattemessig bosted*. Hentet fra

Skatteetaten: <https://www.skatteetaten.no/rettskilder/type/handboker/skatte-abc/gjeldende/u-19-utland--skattemessig-bosted/U-19.004/U-19.026/>

Skatteloven (1999, 26. mars). Lov om skatt av formue og inntekt. Hentet fra Lovdata:

<https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1999-03-26-14?searchResultContext=1265&rowNumber=1&totalHits=11530>

Skilbrei, M-L. (2023). *Kvalitative metoder – Planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon*.

2.utgave. Fagbokforlaget.

Solberg, E., Trumpy, J., Mikalsen, B. E., Bakken, B. J., Feratovic, L. (2023, 28. august). *Ny milliardær har fått adresse i Sveits*. Hentet fra DN:

<https://www.dn.no/markedsveits/aspelin-ramm/skatt/ny-milliardar-har-fatt-adresse-i-sveits/2-1-1505568>

-
- Stoveland, P. H. (2007, 26. november). *Skattefrie tilbakebetaling av innbetalt kapital i aksjeselskap (mastergradsavhandling)*. Hentet fra Universitetet i Oslo:
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/21431/Masteroppgave.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Stoveland, P. H. Min.rechtsdata.no. (2023). *Norsk lovkommentar*. Hentet fra Rettsdata:
<https://min.rechtsdata.no/Dokument/gL19990326z2D14z2EzA72z2D1?noteid=gN19990326z2D14z2E17>
- Strandenæs, H. F., & Feldborg, T. (2022, 16. mai). *Innlegg: Denne skatten må få navnet monsterskatt*. Hentet fra DN:
<https://www.dn.no/innlegg/jus/skatt/selskapsskatten/innlegg-denne-skatten-ma-fa-navnet-monsterskatt/2-1-1218938>
- Stortinget. (2022, 23. november). *Dokument nr. 15:430. Skriftlig spørsmål fra Ole Trellevik (H) til finansministeren*. Hentet fra Stortinget: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=91459>
- Stortinget. (2020, 25. September). *Dokument nr. 20/5750. Spørsmål til skriftlig svar nr. 2693*. Hentet fra Stortinget: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=81075>
- Taxolution. (2023). *Swiss Wealth Tax: Basic Facts*. Hentet fra Taxolution:
<https://www.taxolution.ch/swiss-tax-guide/wealth-tax/>
- Tellefsen, T. K. (2022, 22. September). *Hvem er rikest i landet her*. Hentet fra kapital:
https://www.kapital.no/reportasjer/naeringsliv/2022/09/22/7928993/kapitals-400-rikeste-liste-er-skattelstenes-korrektiv?zephyr_sso_ott=RBXdRo
- Transforma. (2023). *2023 Tax Rates Switzerland- Transforma Tool*. Hentet fra Transformaconsulting: <https://transforma.ch/media/oflf4pmi/transforma-taxrates-ch-2023.pdf>
- Valderhaug, R., Bach, D., Solheimsnes, P. A., Thoresen, F., & Myrvang Ro, H. J. (2022, 29. november). *41 rikinger utflyttet på to år- disse kommunene berøres*. Hentet fra E24:
<https://e24.no/norsk-oekonomi/i/abJ8lO/41-rikinger-utflyttet-paa-to-aar-disse-kommunene-beroeres>
- Valderhaug, R., Bach, D., Solheimsnes, P. A., & Thoresen, F. (2022, 5. oktober). *Rike nordmenn: Flere har flyttet hjem enn ut siden 2011*. Hentet fra E24:
<https://e24.no/naeringsliv/i/mQrpm0/rike-nordmenn-flere-har-flyttet-hjem-enn-ut-siden-2011>

World Economic Forum. (2017). *The Global Human Capital Report 2017*. Hentet fra World Economic Forum:

<https://weforum.ent.box.com/s/dari4dktg4jt2g9xo2o5pksjpatvawdb>

Yin, R. K. (2018). *Case study research*. California: Sage Publications Inc.

Zimmer, F. (2021). *Internasjonal inntektsskatt, 5. utgave*. Universitetsforlaget.

Zimmer, F. BÅHR AS. (2023). *Bedrift, Selskap og Skatt*. 8 utgave. Universitetsforlaget.

9. Vedlegg

9.1 Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjekt om «Eierbeskatning og utflytting i Norge»? Dette er en henvendelse til deg om å delta i forskningsprosjektet. I det følgende gir vi deg informasjon om formålet ved prosjektet og hva deltakelsen vil innebære for deg.

Formål

Vi er to studenter ved Norges Handelshøyskole som gjennom det nåværende semesteret skriver masteroppgave innen Regnskap og Revisjon. Formålet med prosjektet er å utarbeide innsikt om sammenhengen mellom eierbeskatning og utflytting blant formuende nordmenn i Norge, samt økonomiske virkinger av utflyttingstrenden.

For å besvare problemstillingen ønsker vi å gjennomføre en studie blant formuende nordmenn bosatt i Norge, skatteadvokater og samfunnsøkonomer. Derfor ønsker vi å intervju minimum antall individer som besitter relevant kompetanse til det aktuelle temaet. Basert på behovet for informasjon til oppgaven ønsker vi å intervju deg til vårt forskningsprosjekt.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Dersom du velger å delta i studien innebærer det at du stiller på et intervju én gang med estimert varighet på en time. Vi vil ta kontakt etter intervjuet dersom vi har behov for oppklaringer eller mer informasjon. Vi er åpne for intervju fysisk eller digitalt avhengig av dine ønsker og muligheter. Intervjuet vil bli holdt på norsk. Informasjonen som innhentes er relatert til sentrale faktorer og utfordringer som følge av eierbeskatning og utflytting blant formuende nordmenn. Gitt samtykke vil dine svar noteres og tas opp ved lydopptak for å senere transkriberes. Dette gjøres for å forsikre at vi ikke går glipp av viktig informasjon eller oppgir feilinformasjon.

Ditt personvern – oppbevaring og bruk av dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke og studien er meldt til Personvernombudet for forskning (NSD). Alle opplysninger behandles konfidensielt og anonymiseres. Lydopptak og transkriberte intervjuer lagres lokalt med passordbeskyttelse. Prosjektet avsluttes 21.12.2023 og alle lydopptak og personopplysninger vil da slettes umiddelbart. Videre har Sikt – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i prosjektet og du kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg dersom du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Dersom du ønsker å trekke tilbake samtykket kan du ta kontakt med prosjektets ansvarlige på e-post eller telefon.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du utover dette rett til:

- Innsyn i personopplysninger som er registret om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- Å få rettet og slettet personopplysninger om deg,
- Å sende klage til Datatilsynet om behandling av dine personopplysninger.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Ved spørsmål knyttet til studien, ta gjerne kontakt på mail eller telefon:

- Norges Handelshøyskole ved masterstudent Anders Moldestad: Epost: anders.moldestad@student.nhh.no Tlf: 93 81 55 48
- Norges Handelshøyskole ved masterstudent William Birkeland: Epost: william.birkeland@student.nhh.no Tlf: 94 84 68 82
- Norges Handelshøyskole ved professor Tormod Torvanger: tormod.torvanger@nhh.no

Ved spørsmål om personvern knyttet til oppgaven, kan det tas kontakt med NHHs personvernombud: Personvernombud@nhh.no

Hvis du har spørsmål til Sikt sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med Norsk senter for forskningsdata AS.

Vi ser frem til intervjuet.

Med vennlig hilsen

Anders Moldestad og William Birkeland

Samtykkeerklæring

Det følgende er et samtykkeskjema for en masterutredning ved Norges Handelshøyskole.

–
Jeg deltar frivillig i dette forskningsprosjektet utført av Anders Moldestad og William Birkeland fra Norges Handelshøyskole. Jeg forstår at prosjektet er designet for å innhente informasjon om beskatning og utflytting i Norge.

1. Min deltakelse i dette prosjektet er frivillig. Jeg kan trekke meg og avslutte deltakelsen til enhver tid uten konsekvenser.
2. Hvis jeg føler meg ukomfortabel under intervjuene, har jeg rett til å ikke svare på spørsmål eller avslutte intervjuet.
3. Deltakelse innebærer å bli intervjuet av masterstudenter fra Norges Handelshøyskole. Intervjuet vil ha en varighet på omtrent 60 minutter.
4. Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet avsluttes 21.12.2023.
5. Jeg tillater at det blir tatt lydopptak av intervjuet og at opptaket blir slettet innen 21.12.2023.
6. Jeg forstår at jeg ikke vil bli identifisert med navn i rapporter som bruker informasjon fra dette intervjuet, og at min konfidensialitet som deltaker i ivaretas. Videre bruk av data innsamlet under intervjuet vil bli satt under standardregler for bruk av data som beskytter anonymiteten til individer og institusjoner.
7. Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet som er gitt til meg. Jeg har fått alle spørsmål besvart på en tilfredsstillende måte.
8. Jeg har fått en kopi av denne samtykkeerklæringen.

Mitt navn (i blokkbokstaver):

-

Sted og dato:

Min signatur:

9.2 Vedlegg 2: Intervjuguide - Formuende nordmenn bosatt i Norge

Intervjuguide - Formuende nordmenn bosatt i Norge	
1	Hva anser du som de største skatterettslige utfordringene knyttet til utflytting blant formuende nordmenn i det norske skattesystemet i dag?
2	Hvordan opplever du at dagens eierbeskatning påvirker beslutningen om å flytte?
3	Hvordan tror du utflyttingstrenden vil utvikle seg de neste årene?
4	Hvilke samfunnsøkonomiske konsekvenser mener du er de største utfordringene i forbindelse med utflyttingstrenden? <ul style="list-style-type: none"> • Oppfølgingsspørsmål: Hvordan tror du utflyttingstrenden påvirker fremtidig verdiskaping i Norge?
5	Hvilken betydning tror du en eventuell lovfesting av monsterskatt vil ha for utflyttingstrenden?
6	Hvilke skatterettslige insentiver mener du skal til for å adressere utflyttingstrenden? <ul style="list-style-type: none"> • Oppfølgingsspørsmål: Har du noen konkrete tiltak som kan være alternativer?

9.3 Vedlegg 3: Intervjuguide – Skatteadvokater

Intervjuguide - Skatteadvokater	
1	Hva anser du som de største skatterettslige utfordringene knyttet til utflytting blant formuende nordmenn i det norske skattesystemet i dag?
2	Hvilke skatterettslige faktorer opplever du som avgjørende når formuende klienter kontakter deg om utflytting? <ul style="list-style-type: none"> • Oppfølgingsspørsmål: Hvordan opplever du at dagens eierbeskatning påvirker beslutningen om å flytte?
3	Hvordan opplever du at etterspørselen etter skatterådgivning knyttet til utflytting har utviklet seg de siste årene?
4	Hvordan tror du utflyttingstrenden vil utvikle seg de neste årene?
5	Hvilke samfunnsøkonomiske konsekvenser mener du er de største utfordringene i forbindelse med utflyttingstrenden?
6	Hvilken betydning tror du en eventuell lovfesting av monsterskatt vil ha for utflyttingstrenden?
7	Hvilke skatterettslige insentiver mener du skal til for å adressere utflyttingstrenden? <ul style="list-style-type: none"> • Oppfølgingsspørsmål: Har du noen konkrete tiltak som kan være alternativer?

9.4 Vedlegg 4: Intervjuguide – Samfunnsøkonomer

Intervjuguide - Samfunnsøkonomer	
1	Hva anser du som de største skatterettslige utfordringene knyttet til utflytting blant formuende nordmenn i det norske skattesystemet i dag?
2	Hvilke samfunnsøkonomiske konsekvenser mener du er de største utfordringene i forbindelse med utflyttingstrenden? <ul style="list-style-type: none"> • Oppfølgingsspørsmål: Hvordan tror du utflyttingstrenden påvirker fremtidig verdiskaping i Norge? • Oppfølgingsspørsmål: Hvilken betydning mener du at humankapitalen som flytter vil ha på lengre sikt?
3	Hvilke insentiver mener du skal til for å adressere utflyttingstrenden? <ul style="list-style-type: none"> • Oppfølgingsspørsmål: Har du noen konkrete tiltak som kan være alternativer?